

Kehitämme ja kasvatamme
Panostaja-yrityksistä suomalaisten
pk-yritysten parhaimmistoa

Panostaja lyhyesti

- » Kehitämme ja kasvatamme Panostaja-yrityksistä suomalaisten pk-yritysten parhaimmistoa
- » Olemme aktiivinen enemmistöomistaja
- » Omistaja-arvo kasvaa yritysostojen ja oikea-aikaisen luopumisen kautta

Missio

Panostaja toimii aktiivisena omistajana yhdessä yrittäjien kanssa tavoitteenaan kehittää omistuksistaan toimialansa johtavia yrityksiä ja näin luoda omistaja-arvoa sekä emoyhtiön että liiketoiminta-segmentin omistajille.

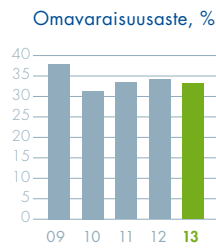
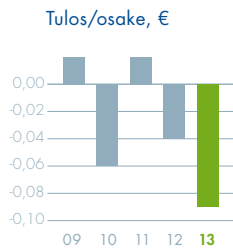
Visiomme

Olemme pk-sektorin halutuin omistajakumppani, jonka kanssa kaikki sidosryhmät haluavat yhdessä kehittää sijoituskohteita erinomaisten tuottojen sekä tehokkaan, avoimen ja ennustettavan toimintatavan vuoksi.

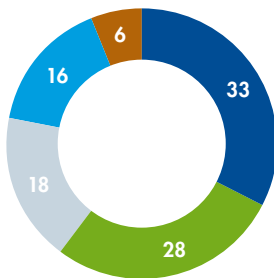
Sisällysluettelo

1	Avainluvut ja merkittävimmät tapahtumat 2013	26	Sisäkattomateriaalit / Selog Oy
2	Panostajan toimintatapa ja tulomuodostus	28	Autovaraosat / KL-Varaosat Oy
4	Toimitusjohtajan katsaus	29	Helat / Suomen Helakeskus Oy & Rakennushelasto Oy
6	Panostajan vuosi 2013	30	Lämpökäsittely / Heatmasters Group Oy
10	Segmenttien avainluvut	32	Osakkuusyhtiöt / Spectra Yhtiöt Oy ja Ecosir Group Oy
12	Näkökulma: Kimmo Viertola	34	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä
14	Digitaaliset painopalvelut /
Kopijyvä Oy & DMP-Digital Media Partners Oy	38	Pörsstitiedotteet
18	Turvallisuus / Flexim Security Oy	39	Tietoja osakkeenomistajille
22	Takoma Oyj	40	Johtoryhmä
24	Lisäarvologistiikka / Vindea Oy	41	Hallitus
		42	Tilinpäätös

Avainluvut

Liikevaihdon jakauma, %
31.10.2013

- Teknologiaeollisuus
 - Takoma
 - Lämpökäsittely
 - Lisäarvologistiikka
- Digitaaliset painopalvelut
- Turvallisuus
- Rakentaminen
 - Kannakkeet
 - Helat
 - Sisäkattomateriaalit
- Autovaraosat

1000 €	2013	2012
Liikevaihto	179 618	147 897
Liiketulos	-416	3 229
Tulos ennen veroja	-3 704	-29
Tulos jatkuvista liiketoiminnoista	-6 127	-1 910
Tulos myydyistä liiketoiminnoista	607	-580
Tilikauden tulos	-5 520	-2 490
Emoyhtiön osakkeenomistajille	-4 628	-1 984
Määräysvallattomille osakkeenomistajille	-892	-506
Tulos/osake (EPS), €, laimennettu	-0,09	-0,04
Tulos/osake (EPS), €, laimentamaton	-0,09	-0,04
Oma pääoma / osake, €	0,59	0,56
Pääoman palautus / osake, €	*0,00	0,04
Osinko/osake, €		
Omavaraisuusaste, %	33,2	34,1
Bruttoinvestoinnit, M€	21,2	6,2
Osakkeiden lukumäärä tilik. lopussa, 1 000 kpl	51 733	51 733
Konsernin henkilökunnan lukumäärä keskim.	1 251	1 152

* Hallituksen ehdotus

Omistuksia kehitettiin aktiivisesti

- » **Liikevaihto** 179,6 milj. euroa (147,9 milj. euroa), kasvua 21 %
- » **Liiketulos ilman kertaeriä** 4,6 milj. euroa (6,2 milj. euroa), muutos -26 %
- » **Liiketulos** -0,4 milj. euroa (3,2 milj. euroa)
- » **Tilikauden tappio** -5,5 milj. euroa (-2,5 milj. euroa)
- » **Tulos/osake** (laimentamaton) -9,0 senttiä (-3,9 senttiä)
- » **Oma pääoma** per osake 0,59 euroa (0,56 euroa) ja omavaraisuusaste 33,2 % (34,1 %)
- » **Omistuksia kehitettiin** aktiivisesti strategian mukaisesti
- » **Panostajan yritysostot:** DMP, Selog, Eurohela Trading, Mainospiste Newex, Lappeenrannan Lukko- ja Varustepalvelu, Mainos-PainoDuo, KuvatKirjaksi
- » **Panostajan yritysmyynnit:** Suomen Kiinnikekeskus, Matti-Ovi, Toimex
- » **Takoma** yritysaneeraukseen
- » **Hybridilainan** 7,5 milj. euroa liikkeeseenlasku
- » **DMP** graafisen alan paras työpaikka

Edustamme suomalaista pk-sektoria

Yritys	Sijoitusvuosi	Omistusosuus	Toimiala
Kopijyvä, DMP-Digital Media Partners	2008, 2012	56 %	Digitaaliset painopalvelut
Flexim Security	2007	70 %	Turvallisuus
Takoma	2007	63 %	Takoma
Vindea	2003	54 %	Lisäarvologiikka
Suomen Helakeskus	2007	95 %	Helat
Selog	2012	60 %	Sisäkkömaterialit
Heatmasters	2007	80 %	Lämpökäsittely
KL-Varaosat	2007	75 %	Autovaraosat

Osakkuusyhtiöt: Ecosir Group Oy 49,78 %, Spectra Yhtiöt Oy 32,0 %.

Kirkkaat sijoituskriteerit

- » Suomalainen pk-sektori, hajautetusti eri toimialat
- » Toimialat, joissa on merkittävää kasvupotentiaalia joko orgaanisen kasvun tai yritysostojen kautta
- » Lähinnä buy-out-yritysostoja, myös kasvurahoituksen tarjoaminen voi tulla kysymykseen
- » Enemmistöomistaminen
- » Ei rahoita merkittävää tuotekehityspanostusta vaativia hankkeita
- » Pk-yritykset, joilla on terve talous: ennustettava positiivinen kassavirta, ei saneerauskohteet
- » Yritystokohteiden liikevaihto 10–30 milj. euron kokoluokassa
- » Pk-yritykset, joilla on mahdollisuus saavuttaa alallaan merkittävä markkina-asema

Panostaja toimii yritystoiminnan jatkuvuuden takaajana pk-sektorilla

- » Seuraavien 10 vuoden aikana jopa 50 000–60 000 yrityksellä on eläke- tai sukupolvenvaihdos edessä
- » 25 prosentissa pk-yrityksistä odotetaan sukupolven- tai omistajanvaihdosta seuraavan 5 vuoden kuluessa. Kokonaisuus on säilynyt parin viime vuoden tasolla
- » Selkein haaste on sopivan jatkajan tai ostajan löytäminen
- » Suomessa tehdään 2 500–3 000 yritysjärjestelyä vuosittain
- » Panostajaa kiinnostavia, sijoituskriteerit täyttäviä yhtiöitä on noin 1 000 yritystä.
- » Panostaja arvioi vuosittain 100–150 potentiaalista pk-yritystä.

Vahvuusiemme avulla menestykseen

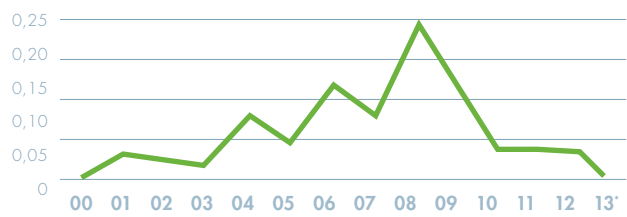
Hankinta	Integrointi	Kehittäminen	Luopuminen
<ul style="list-style-type: none"> » Enemmistöomistus suomalaisista pk-yrityksistä » Kasvu- tai uudelleenjärjestelyvaiheessa olevat toimialat » Panostettava pääoma omasta taseesta 	<ul style="list-style-type: none"> » Hallittu sukupolvenvaihdos » Ostettu yritys osaksi konsernia vakioitujen prosessien avulla » Toimitusjohtajalle tarvittavat työkalut ja järjestelmät yrityksen kehittämistä ja johtamista varten » Mahdollisuus omistuksen kautta sitouttamiseen 	<ul style="list-style-type: none"> » Rahoituksen kokonaisjärjestelyt » Aktiivinen hallitustyöskentely » Strategioiden luominen » Toimialatuntemus » Talouden, markkinoinnin ja johtamisjärjestelmien kehittäminen » Kasvu yritysostojen kautta 	<ul style="list-style-type: none"> » Saattaa yritys mahdollisimman nopeasti toimimaan itsenäisesti » Irrottaa oikea-aikaisesti uudelle omistajalle » Omistaja-arvon kasvattaminen

Tavoitteenamme on omistaja-arvon kasvattaminen

Taloudelliset tavoitteet

- » Konsernin tavoitteena on jatkuva omistaja- ja markkina-arvon kasvattaminen siten, että osakkeen kokonaistuotto ylittää NASDAQ OMX Helsingin Small Cap Indeksin keskimääräisen pitkän aikajänteen tuoton.
- » Oman pääoman tuotto on vähintään 20 % siten, että sisäinen IRR (internal rate of return) tavoite on jokaiselle liiketoiminta-alueelle yli 22 %.
- » Viisivuotiskaudella 2014–2018 tavoitteena on 0,80 euron kumulatiivinen osakekohtainen tulos (EPS).
- » Omavaraisuusaste on vähintään 40 %, kun omaan pääomaan sisällytetään pääomalainat
- » Voitonjako heijastaa konsernin tuloksen kehitystä ja tavoitteena on jakaa vähintään puolet emoyhtiön osakkeenomistajille kohdistuvasta konsernin vuosittaisesta tuloksesta joko osinkoina, pääomanpalautuksina tai osakkeiden takaisinostoina.

Osinkohistoria ja pääoman palautus vuosilta 2000–2013

* Hallituksen ehdotus

Taloudelliset mittarit	Tavoite
Oman pääoman tuotto (ROE)	20 %
Omavaraisuusaste sisältäen pääomalainan	40 %
Kumulatiivinen viiden vuoden tavoite (2014–2018) osakekohtainen tulos (EPS)	0,80 €

Arvot

Yrittäjyys on asenne

» Arvostamme yrittämistä ja yrittäjämäistä asennetta. Haluamme tämän asenteen toteutuvan kaikilla tasoilla.

Uudistuminen ja osaaminen

» Uudistuminen on välttämätöntä kehitykselle. Kannustamme uudistumiseen ja sen tueksi haluamme luoda puitteet osaamisen kehittämiseen.

Luottamus ja avoimuus

» Luottamus on toimintamme ydin. Toimimme avoimesti suhteessa kaikkiin sidosryhmiimme.

Panostaja sijoituskohteena

Tilikausi 2013 on ollut Panostajassa vilkas. Aloitimme tilikauden aktiivisesti yritysostoilla, ja nyt, vuosi näiden yritysostojen jälkeen, on syytä pysähtyä hetkeksi arvioimaan sitä, ovatko ostoille asetetut tavoitteet täyttyneet.

Heti marraskuun alussa hankimme Oy Eurohela Trading Ltd:n koko osakekannan sekä enemmistön Selog Oy:n osakekannasta. Vajaa kuukausi näiden ostojen jälkeen teimme merkittävän laajennuksen digitaalisten painopalveluiden markkinoilla, kun ostimme DMP-Digital Media Partners Oy:n ja saimme sen avainhenkilöt mukaan omistajiksi alan suunnannäyttäjäksi tähtäävään yhtiöön.

Mitä vuodessa on siis tapahtunut?

Selog Oy ja sen toiminta integroiti osaksi Panostaja-konsernia erittäin nopeasti ja saumattomasti, eikä integrointi aiheuttanut häiriöitä yhtiön päivittäiseen toimintaan. Olemme laatineet yhdessä muiden omistajien kanssa yhtiölle uuden kasvustrategian, jota määrätietoisesti jo toteutamme.

Oy Eurohela Trading Ltd:n oston jälkeen strateginen tavoite oli eriyttää rakennus- ja kalustehelat toisistaan ja saada tappiollinen rakennushelatoiminta jälleen kannattavaksi. Tämäkin tavoite on toteutunut tilikauden lopulla.

DMP-Digital Media Partners Oy:n oston oli tarkoitus tuoda Kopijyvä Oy:hyn uudenlaista osaamista ja näkemystä digitaalisesta sisältötuotannosta sekä markkinoinnin työkaluista. Todellinen testi tälle yhteenliittymälle oli, miten asiakkaat ottavat vastaan uuden laajemman palvelutarjonnan. Ensimmäisen yhteisen vuoden aikana saavutetut voitot asiakkuuksissa osoittavat tämänkin yritysoston toimineen sille asetettujen tavoitteiden mukaan.

Keväällä toteutimme institutionaalisille sijoittajille suunnatun 7,5 miljoonan euron hybridilainan. Projektina tämä hanke oli mielenkiintoinen ja saavutti sille asetetut tavoitteet.

Pankkirahoituksen koko Euroopan laajuisesti käynnissä oleva muutos ja kiristyneet lainamarkkinat johtavat siihen, että vaihtoehtoisia rahoitusinstrumentteja on jatkossakin evaluoitava ja toteutettava yrityksen pääomatarpeiden tyydyttämiseksi. On äärimmäisen tärkeää, että myös pienemmille yhtiöille syntyy toimivat lainamarkkinat. Onkin hyvä, että monet toimijat ovat ottaneet yhteiseksi tavoitteekseen toimivan joukkovelkakirjalainamarkkinan luomisen myös pk-sektorin tarpeeseen. Minusta jo pelkästään kotimaisten instituutioiden kiinnostus riittäisi synnyttämään tarpeellisen kysynnän näille lainoille.

Muutos leimasi monella tavalla viime tilikauttamme. Johtoryhmämmekin muuttui tammikuussa 2013, kun **Minna Telanne** otti vastaan kehitysjohtajan tehtävät ja vastuun johtamisjärjestelmämme kehittämistä. Panostajan arvoihin kuuluu osaamisen kehittäminen ja tavoitteenamme on, että meillä olisi käynnissä vuosittain koko konsernia koskeva kehitysohjelma, joka toisi siihen osallistuville henkilöille mahdollisuuden kehittyä ja oppia yhdessä. Rikkautemme Panostaja-konsernissa on toimialojen erilaisuus ja hyväksi koetut toimintatavat voivat olla monistettavissa myös muiden käyttöön.

Tällä kertaa osaamisen kehittämisen teemana oli erinomainen esimiestyö. Koulutus oli suunnattu yhtiöidemme keskijohdolle. Osallistujamäärä ylitti tavoitteenme ja parasta oli, että koko ryhmä jaksoi vuoden kestäneen ohjelman täysillä loppuun saakka. Omien työkiireiden yhteydessä läpikäyty koulutus on hatunnoston arvoinen asia. Kiitos siis osallistujille ponnisteluista.

Saimme ohjelman aikana ideoita siitä, miten voimme auttaa yhtiöitämme vielä parempaan johtamiseen. Toteutamme nämä ajatukset alkaneella tilikaudella.

Muutos oli läsnä käytännössä jokaisessa liiketoimintasegmentissä. Ehkä parhaiten muutos näkyy Flexim Securityn toiminnassa. Kun noin kuusi vuotta sitten mietimme yhdessä toimivan johdon kanssa yhtiön strategiaa, puhuimme fyysisistä esineistä: lukoista, ovensulkijoista, niiden jakelusopimuksista ja -strategioista. Nyt fokuksessa on oma tuotekehitys, oma ohjelmisto ja sen ympärille rakennettavat palvelut, joilla ohjataan ja valvotaan oviympäristöä ja siihen liitettviä fyysisiä tuotteita.

Digitalisoituminen sekä tuotteesta palveluun ja arvoketjussa lähemmäksi asiakasta siirtyminen ovat todellisuutta, joka aidosti on aivan jokaisen yhtiömme agendalla.

Lopputilikautta leimasivat sitten muutamat suunnitellut luopumiset. Luovuimme Matti-Ovesta, jonka sen nykyinen johto oli saanut erinomaiseen tulokuntoon. Myyntiprosessi oli pitkä ja vaihtoehtoja oli useita.

Itse olen erityisen iloinen siitä, että uusi omistaja löytyi Suomesta ja Matti-Oven kehitys voi jatkua perinteitä kunnioittaen.

Suomen Kiinnikeskus Oy:n myynnissä oli oikeastaan kyse siitä, että teknisen tukkukaupan markkinat olivat meidän kannaltamme jo liiaksi keskittyneet. Yhtiölle ei oikein löytynyt roolia kahtiajakautuneessa markkinassa. Saneeraustoimien jälkeen löysimme yhtiölle ostajan, joka voi nyt kehittää yhtiötä osana omaa toimintaansa.

Tilikauden jälkeen saimme päätökseen myös Toimex Oy:n myyntiprosessin. Toimex on erinomaisesti menestyvä yritys pienessä LVI-kannakkeiden segmentissä. Uusi omistus pohjaa takaa Toimexille varmat ja vakaat toimintaedellytykset ja omalta kannaltamme katsoen saimme irrotettua pääomia mahdollisiin uusiin ja nopeammin kasvaviin segmentteihin.

Koko tilikauden ajan olemme tehneet hartiavoimin töitä Takoma Oyj:n muutosprosessin kanssa. Kannattamattomien operaatioiden raskaat lopettamispäätökset, toiminnan uudelleen suuntaamiset sekä uusien asiakkuuksien hankinta ovat leimanneet Takoman vuotta.

Valitettavasti muutosvauhti on ollut liian hidaskin. Jäljellä olevien terveiden toimintojen säilyttämiseksi päädyimme hakemaan Takoma Oyj:n yrityssaneeraukseen.

Tätä kirjoittaessani ei ole vielä tiedossa, mikä on hakemuksemme kohtalo, mutta itse olen vakuuttunut siitä, että yhtiössä on erinomaisen terveitä osia, joiden liiketoiminnan pyrimme saneerausmenettelyllä säilyttämään ja jatkossa myös kehittämään.

Päätös on tietenkin ikävä, mutta myös ehkä tätä aikaa kuvaava – muutos suomalaisen teollisuuden alihankintaketjussa on raju, rajumpi kuin ehkä vielä uskommekaan. Kysymys ei ole

pelkästään työn kustannuksista vaan siitä, että myös osaamisemme on alkanut jäädä jälkeen. Ne jotka alalla menestyvät, onneksi näitäkin yhtiöitä on, perustavat menestyksensä poikkeusta erinomaiseen ja ainutlaatuiseseen osaamiseen. Tätä osaamista ei kuitenkaan rakenneta toimimalla yhden tai muuttaman asiakkaan alihankkijana. Muutos on kuitenkin mahdollisuus, näin haluan asian itse ajatella.

Yrittäjyydestä ja yrittämisestä on Suomessa puhuttu paljon vuoden aikana. Aloittavat ohjelmisto- ja peliyrietykset ovat olleet mielenkiinnon kohteena ja syystäkin. Toisaalla tässä vuosikerptomuksessa olevassa vierasartikkelissa todetaan, että vuonna 2011 suomalaisissa pk-yrityksissä oli töissä noin 870 000 henkilöä, mikä oli noin 62 prosenttia työllisistä; suurin osa lisäksi perinteisissä pk-yrityksissä.

Minusta yksi keskeisistä kysymyksistä Suomen kansantalouden kannalta on, kuinka nämä yritykset kykenevät kohtaamaan käynnissä olevan muutoksen ja tekemään siitä itselleen mahdollisuuden.

Uskon, että Suomi on jatkossakin hyvä paikka yrittää ja kasvattaa yritystoimintaa. On aivan oikein käydä keskustelua niistä rakenteista ja kustannuksista, jotka mahdollisesti estävät tai haittaavat yritystoiminnan aloittamista tai kasvattamista Suomessa. Asia, jota emme voi muuttaa, on sijaintimme ja tosiasia on, että monien yritysten, myös pk-yritysten, päämarkkinat ovat siirtyneet yhä kauemmaksi siitä, mihin olemme tottuneet.

Pitkäjänteisellä omistamisella on keskeinen rooli yritysten muutosprosessissa. Sen vuoksi uskonkin, että Panostajalla on mahdollisuus myös jatkossa kasvattaa menestyjäyrityksiä valituille toimialoille.

Vuosi on taas ollut täynnä mielenkiintoisia asioita, erinomaisia ihmisiä, loistavia yhteistyökumppaneita ja monia uusia tuttavuuksia. Kaikkien asioiden takaa löytyy kuitenkin aina henkilö ja ihminen. Tämä on siis oikea paikka kiittää teitä kaikkia yhdessä ja erikseen – kiitos menneestä vuodesta.

Juha Sarsama
toimitusjohtaja

2013

Uutta liiketoimintaa ja luopumisia

Panostaja on toteuttanut tilikauden aikana aktiivisesti sijoitusyhtiön rooliaan. Osa tytäryhtiöistä kypsyi pisteeseen, jossa niistä luopuminen toteutti parhaiten omistajayhtiön päämääriä ja tehtävää. Vastuullisena omistajana yhtiö paneutui omistamiensa yhtiöiden kehittämiseen, mikä vaati välillä raskaitakin päätöksiä. Toki vuoteen mahtui myös iloisia ja innostavia asioita.

Vauhdikas alku

Tilikausi 2013 alkoi marraskuussa 2012 helaliiketoiminnan vahvistamisella ja kokonaan uuden liiketoimintasegmentin perustamisella. Helakeskuksen ja sisökattomateriaalien tukkuri Selogin – kuin myös muiden Panostajayhtiöiden – kehittämisestä voi lukea niitä koskevista liiketoimintakatsauksista toisaalta tästä vuosikertomuksesta.

Vuoden aikana moni Panostajayhtiö haki uuden suunnan.

KL-Varaosien toimitusjohtaja vaihtui marraskuussa 2012 ja Heatmasters Groupin loppuvuodesta 2013.

– Täällä on toimittu määrätietoisesti ja menty hankalienkin aikojen läpi nimenomaan omalla vahvalla konseptilla, joka on koko suomalaisen tukkukaupan näkökulmasta ainutlaatuinen. Siksi saamani tarjous KL:n toimitusjohtajaksi oli niin herättävä, tuore toimitusjohtaja **Juha Kivinen** luonnehti vuosi sitten.

Vaikuttamista

Marraskuun 2012 valoisein uutisiin kuului Vindean avaukset muun muassa Metso Paperin materiaalinkäsittelytoimintojen haltuunotosta.

Vindea jalkautui sopimusten myötä nyt Jyväskylään, jossa hoitaa Metso Paperin Rautpohjan tehtaan tavaran vastaanottologistiikan, varastotoiminnot sekä pakkaus-, lastaus- ja lähetystoiminnan.

– Avaus Jyväskylän seudulle tarkoittaa sitä, että Vindea panostaa vahvasti muidenkin asiakkaiden saamiseksi Jyväskylän alueelle. Mukavaa vipinää tuo syksyn kahden ison ulkoistuksen haltuunotto, Vindean toimitusjohtaja **Jouni Arolainen** iloitsi tuolloin.

Vindea on kunnostautunut laajasti tehdaslogistiikan kehittäjänä. Vaasassa yhteistyö energia-alan teollisuus-toimijan VEO:n kanssa uudisti koko sen varastolayoutin.

Vindeasta enemmän liiketoiminta-segmentin omissa katsauksessa.

Uuden tekijä

Myös Panostajan johtoryhmä koki muutoksen, kun uutena kehitysjohtajana aloitti tammikuussa hallintotieteiden lisensiaatti **Minna Telanne**.

– Johtamiskäytäntöjen kehittäminen on kiinnostanut minua aina. Kädet savessa olen myös tehnyt kaikkea, mistä olen muille puhunut. Olen nähnyt, miten johtamiskäytäntöjä, prosesseja ja toimintaa parantamalla ja tehostamalla syntyy tulosta, Telanne kertoi tuoreeltaan urastaan johtamisen kehittäjänä ensin opettajana, kehityspäällikkönä, konsulttina, henkilöstöjohtajana ja lopulta yrittäjänä.

Taustaa hänellä on muun muassa liiketoimintajohtajana Leading Partners Oy:ssä, henkilöstöjohtajana OpusCapita Oy:ssä sekä tulosityksikön päällikkönä MPS Finland Consulting Oy:ssä.

Yhdessä enemmän

Tilikauden vahvoihin kehittyjiin kuuluu ilman muuta Kopijyvä, jonka palveluliiketoiminta laajeni DMP-Digital Media Partnersin koko osakekannan ostolla. Kaupan myötä syntyi moderni paino- ja suoramarkkinatalo.

– Yrityskauppa vahvistaa strategiaamme. Kopijyvä ja DMP ovat kasvavia ja kannattavia yrityksiä, joiden yhteenliittymästä tulee alan johtava toimija ja suunnannäyttäjä. Tavoitteenamme on rakentaa Kopijyvistä ja DMP:stä nykyistä vahvempi valtakunnallinen toimija ja kansainvälistää niiden liiketoimintaa. Paino- ja tulosala elää murroksessa. Tällä yrityskaupalla tuomme toimialalle uudenlaista ajattelua, palveluita ja toimintamalleja, totesi tuolloin Panostajan toimitusjohtaja **Juha Sarsama**.

Yhtiöiden ensimmäinen yhteinen vuosi nostikin niiden liikevaihdon yli 50 miljoonaan euroon.

Välillä juhlaa

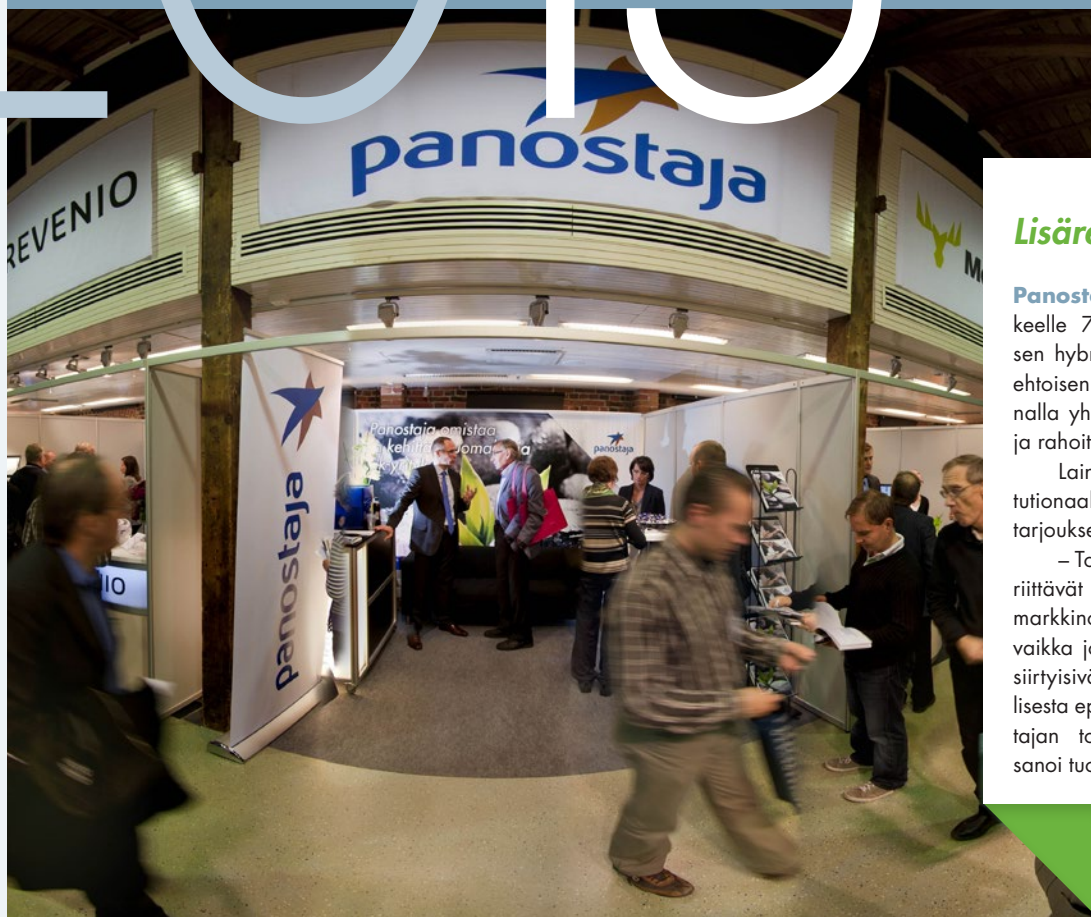
Arki on aiheellista katkaista välillä pienellä juhlalla, joten maaliskuun alussa Panostaja juhlisti uusia tilojaan Technopoliksessa, Tampereen yliopistonrinteellä.

Pienimuotoiseen tapaamiseen oli kutsuttu tamperelaisia konsernin ulkopuolisten sidosryhmien edustajia. Tilaisuuteen saapui nelisenkymmentä vierasta.

Kuvassa Panostaja Oyj:n henkilökuntaa.

2013

Lisäresurssia

Panostaja laski toukokuussa liikkeelle 7,5 miljoonan euron kotimaisen hybridilainan eli oman pääoman ehtoisen joukkovelkakirjalainan. Lainalla yhtiö vahvisti vakavaraisuuttaan ja rahoitusasemaansa.

Lainaa tarjottiin valikoiduille institutionaalisille sijoittajille suunnattuna tarjouksena Suomessa.

– Toteutettu järjestely antaa meille riittävät resurssit toimia aktiivisesti markkinoilla valituissa segmenteissä, vaikka jotkin suunnitellut irtaantumiset siirtyisivät ajallisesti eteenpäin taloudellisesta epävarmuudesta johtuen, Panostajan toimitusjohtaja **Juha Sarsama** sanoi tuolloin.

Uusia valmiuksia

Huhtikuussa polkaistiin käyntiin koko Panostaja-konsernin tytäryhtiöt kattava esimiesvalmennus. Se saikin hyvin innostuneen vastaanoton. Valmennukseen osallistui runsaasta sadasta esimiestehtävissä olevasta panostajalaisesta 89.

Erinomaista esimiestyötä -valmennus oli Panostajassa ensimmäinen näin laaja kokonaisuus. Ohjelma jatkui aina marraskuulle saakka.

Kehitysjohtaja **Minna Telanne** pitää valmennuksen saamaa vastaanottoa erinomaisena erityisesti sen takia, että nyt päästään jakamaan konsernissa olevaa osaamista ja parhaita käytäntöjä lähes kaikkien Panostaja-yhtiöiden kesken.

– Johtaminen ja esimiestyö ovat keskeisiä osatekijöitä yrityksen menestymisen kannalta. Hyvä esimies osaa motivoida alaisensa niin, että asetetut tavoitteet saavutetaan. Hän osaa myös siirtää strategiat arkeen ja huolehtia työntekijöiden hyvinvoinnista, Telanne sanoo.

Valmennus tukee hyvin Panostajan strategiaa.

Uudelleen arviointia

Takoman osalta vuosi oli Panostajassa raskas. Hyvä tahto ja kova työ eivät jakaneet kantaa haluttuun lopputulokseen. Takoman hallitus joutui tekemään tilikauden päättymisen jälkeen päätöksen yhtiön hakeemisesta velkasaneeraukseen.

Takoman tervehdyttämiseksi tilikauden aikana suljettiin sen kaksi yksikköä: hydraulikka- ja automaatiikkajärjestelmiin keskittynyt Takoma Systems Keminaalta ja Hervannan Koneistus Tampereelta.

Takoman kannattavaksi arvioitu liiketoiminta jatkui. Panostaja uskoo Takomaan edelleen.

Läpimurtoja ja avauksia

Kopijyvän ja DMP:n rinnakkain elo luo uudenlaista kopio- ja painopalvelujen sekä suoramarkkinoinnin liiketoimintaa. Kopijyvä avasi myös kuluttajamarkkinaa.

Flexim Security sai kutsun useaan turva-alan asiantuntijaryhmään niin kotimaassa kuin Euroopassa. Toimitusjohtaja **Jukka Laakso** pitää kuitenkin merkittävimpänä saavutuksena tilikauden päättymisen jälkeen marraskuussa lanseerattua Flexim Safeaa.

Oma ylpeyden aiheensa on myös Ecosirin läpimurto Cleantech- ja HealthCare-liiketoiminta-alueillaan. Yhtiö rantautui Malesiaan ja Koreaan sekä otti haltuunsa kotimaan merkittävät sairaalahankkeet.

– Sopimus Koreaan Samsung-ryhmän kanssa on Malesian lisäksi osoitus vahvasta osaamisestamme ja kyvystä toimittaa uusinta ja todennettua teknologiaamme Aasian kasvaville ja vaativille markkinoille. Tämä avaa laajat mahdollisuudet myös Samsung-konsernin ulkopuolisiin kohteisiin, toteaa Ecosirin toimitusjohtaja **Mauri Leponen**.

Spectra Yhtiöt taas loi itselleen kaksi uutta liiketoiminta-aluetta, joista toimitusjohtaja **Veli-Heikki Saari** kertoo yhtiön vuosikatsauksessa.

Luopumisia

Panostaja luopui lokakuun ja joulukuun 2013 välisenä aikana kolmesta tytäryhtiöstä: Matti-Ovesta, Suomen Kiinnikekeskuksesta ja Toimexista.

Matti-Ovi oli Panostajan omistuksessa pitkään, vuodesta 1985. **Juha Sarsama** iloitsee siitä, että ovivalmistaja pysyy edelleen suomalaisomistuksessa.

– Yhtiö saavutti Panostaja-omistuksessa vahvan markkina-aseman. Se on erittäin hyvässä tilanteessa uutta kasvuvaihetta ja toimialan muutosta varten uuden omistajan kanssa. Vanhimmasta sijoituksestamme luopuminen on strategiamme mukainen ja tukee oman portfolion aktiivista kehittämistävoitettamme, Sarsama kertoi tilanteesta Panostajan pörssitiedotteessa lokakuussa.

Ostajaksi valikoitui lopulta Taaleritehtaan Sijoitustehdas Oy. Panostaja kirjasi kaupasta 1,8 miljoonan euron myyntivoiton. Myytävien osakkeiden lopullinen kokonaiskauppahinta oli 3,4 miljoonaa euroa.

Suomen Kiinnikekeskuksen osakekannan osti Länsi-Suomen Sähkötukku Oy. Panostaja kirjasi kaupasta myyntitappion.

Kannakeliiketoiminnan uusi omistaja löytyi tamperealaisesta sijoittajaryhmästä ja Toimexin toimivasta johdosta. Tästä kaupasta Panostaja ei kirjannut merkittävää myyntivoittoa.

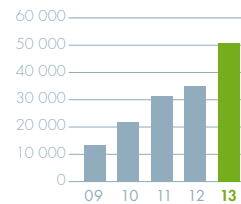

Segmenttien avainluvut

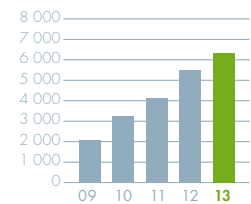
Digitaaliset painopalvelut // KOPIJYVÄ OY & DMP-DIGITAL MEDIA PARTNERS OY

1 000 €	2009	2010	2011	2012	2013
Liikevaihto	13 508	21 741	31 529	35 078	50 777
Liiketulos	2 088	3 237	4 148	5 503	6 351
Henkilöstö	192	256	325	335	451
Omistussosuus					56,43 %

Liikevaihto, 1 000 €

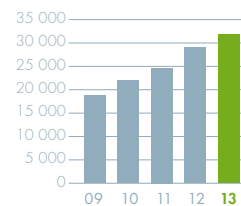
Liiketulos, 1 000 €

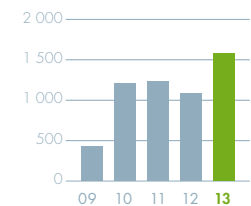
Turvallisuus // FLEXIM SECURITY OY

1 000 €	2009	2010	2011	2012	2013
Liikevaihto	18 796	21 944	24 635	29 009	31 831
Liiketulos	431	1 207	1 231	1 083	1 574
Henkilöstö	146	151	188	212	205
Omistussosuus					70,00 %

Liikevaihto, 1 000 €

Liiketulos, 1 000 €

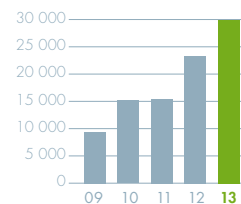

Lisäarvologistiikka // VINDEA OY

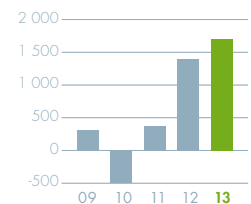
1 000 €	2009*	2010	2011	2012	2013
Liikevaihto	9 384	15 115	15 442	23 307	29 907
Liiketulos	309	-499	371	1 395	1 699
Henkilöstö	175	123	131	253	299
Omistussosuus					54,22 %

* sisältää myyntivoittoa kiinteistöistä 0,7 milj. euroa

Liikevaihto, 1 000 €

Liiketulos, 1 000 €

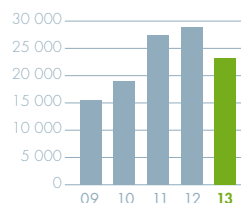

TAKOMA OYJ

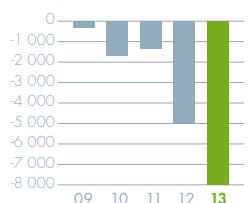
1 000 €	2009	2010	2011	2012*	2013*
Liikevaihto	15 408	19 060	27 451	28 877	23 233
Liiketulos	-328	-1 675	-1 353	-4 991	-7 983
Henkilöstö	82	168	190	193	163
Omistussosuus					63,05 %

* sisältää liikearvon alaskirjausta 2,1 milj. euroa (2012) ja 2,3 milj. euroa (2013)

Liikevaihto, 1 000 €

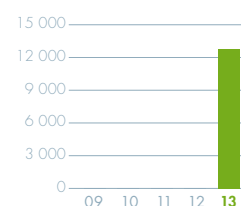
Liiketulos, 1 000 €

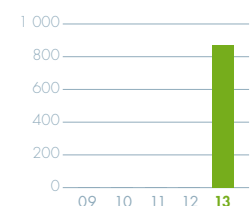
Sisäkattomateriaalit // SELOG OY

1 000 €	2009	2010	2011	2012	2013
Liikevaihto					12 760
Liiketulos					873
Henkilöstö					15
Omistussosuus					60,00 %

Liikevaihto, 1 000 €

Liiketulos, 1 000 €

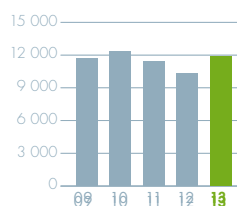

Helat // SUOMEN HELAKESKUS OY & RAKENNUSHELASTO OY

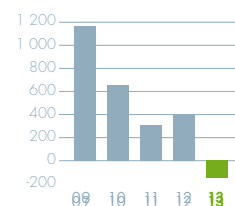
1 000 €	2009*	2010	2011	2012	2013
Liikevaihto	11 708	12 321	11 401	10 316	11 909
Liiketulos	1 165	652	311	395	-152
Henkilöstö	34	32	32	30	37
Omistussuus					95,29 %

* sisältää myyntivoittoa kiinteistöstä 0,1 milj. euroa

Liikevaihto, 1 000 €

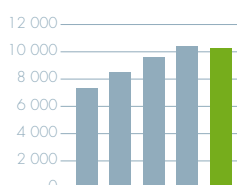
Liiketulos, 1 000 €

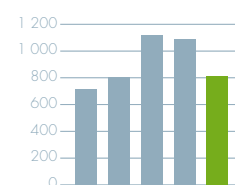
Autovaraosat // KL-VARAOSAT OY

1 000 €	2009	2010	2011	2012	2013
Liikevaihto	7 347	8 487	9 598	10 410	10 274
Liiketulos	714	801	1 115	1 090	813
Henkilöstö	30	31	32	38	39
Omistussuus					75,00 %

Liikevaihto, 1 000 €

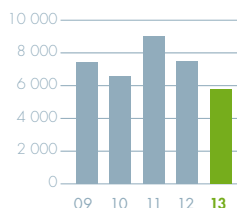
Liiketulos, 1 000 €

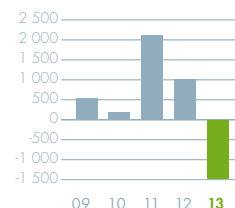
Lämpökäsittely // HEATMASTERS GROUP OY

1 000 €	2009	2010	2011	2012	2013
Liikevaihto	7 426	6 591	9 037	7 480	5 744
Liiketulos	536	192	2 123	1 013	-1 469
Henkilöstö	66	64	64	65	62
Omistussuus					80,00 %

Liikevaihto, 1 000 €

Liiketulos, 1 000 €

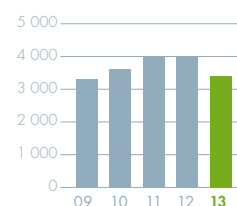

Kannakkeet // TOIMEX OY

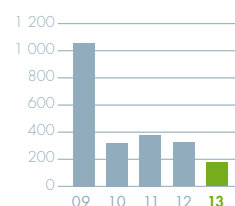
1 000 €	2009*	2010	2011	2012	2013
Liikevaihto	3 301	3 615	4 005	4 015	3 396
Liiketulos	1 058	322	377	324	177
Henkilöstö	16	16	16	16	16
Omistussuus					70,42 %

* sisältää myyntivoittoa kiinteistöstä 0,8 milj. euroa

Liikevaihto, 1 000 €

Liiketulos, 1 000 €

Kimmo Viertola:

Sijoitusyhtiöt pk-yritysten

Pienet ja keskisuuret yritykset tarvitsevat polttoaineekseen osaavien ihmisten ja sidosryhmien tuen lisäksi ennen kaikkea rahaa. Sijoitusyhtiönä Panostaja tavoittelee sijoitustoiminnallaan yhtäläisiä tuloksia kuin muutkin pääomasijoittajat. Sijoittajien yhteinen tavoite on kehittää kasvu-uralle omistamiaan yhtiöitä ja tuottaa arvonnousua omistajille. Ilman pääomasijoittajia monen yrityksen kasvuvauhti olisi merkittävästi hitaampaa.

Pääomasijoittajat saavat kohdeyhtiöidensä viennin kasvuun, kun muutoin se usein jää polkemaan paikoilleen. Pääomasijoituksen saaneiden yhtiöiden hallituksissa on kokeneempia jäseniä, jotka hanakasti sparraavat johtoa. Erityisesti aikaisen vaiheen yrityksissä pääomasijoitus lisää kohdeyhtiön innovatiivisuutta.

Pk-yritysten rahoituksen saatavuus ja ehdot ovat heikentyneet useissa Euroopan maissa ja pankkilainojen hyväksymisprosentit ovat laskussa kaikissa maissa, myös Suomessa. Euroopan komission viime vuonna julkaiseman raportin mukaan Suomen pk-yritysten toimintaympäristö on kuitenkin EU-maiden paras, myös rahoituksen saatavuuden osalta.

Rahoituksen saamisen ja käyttämisen edellytyksenä on kannattavan liiketoiminnan jatkuva parantaminen. Valitettavasti osa yrityksistä keskittyy kuitenkin rahoituksen kurjimukseen manaamiseen liiketoiminnan voimakkaan kehittämisen sijaan.

Rahoituksessa vieraan pääoman ehtoinen pankkirahoitus mahdollistaa pitkäaikaisia investointeja ja tasoittaa lyhytaikaisia käytöpääoman vaihteluita. Oman pääoman ehtoinen rahoitus puolestaan luo pohjaa voimakkaalle kasvulle ja on käyttökelpoista yritysjärjestelyissä.

Pienten ja keskisuurten yritysten rahoituskelpoisuuden arvioinnissa on entistä tärkeämpää kiinnittää huomiota kassavirtaan. Kiinteiden vakuuksien merkitys on entisestään vähentynyt. Rakennemuutoksessa tyhjäksi jääneistä tuotantohalleista voikin olla tulossa verkkokaupan jakelupisteitä tai pitkällä tähtäyksellä 3D-tulostettujen tuotteiden toimituspisteitä. Muutoksessa olevien pk-yritysten

kasvumoottorina

uusien liiketoimintamallien sisäänajo vie kuitenkin vuosia, sijoittaja on usein muutosta vauhdittava katalysaattori ja sparraaja.

Kotimainen investointikysyntä on vähentynyt ja vain harvojen laajennusinvestointien varassa. Pk-yritysten rahoitushakemukset koskevat lähinnä käyttöpääomaa ja viennin rahoitusta. Monessa yhtiössä on kasvun sijaan keskitytty kustannusten karsimiseen. Tällöin rahoituskulujen hoitamiseen ja lyhennyksiin tuleva kassavirta ei enää ole kasvavan liiketoiminnan tuotoista kiinni, vaan enemmänkin tasaisen tai jopa taantuvan yrityksen kustannusleikkausohjelman tulosten varassa.

Pääomasijoitukset ovat yksi pk-yritysten mahdollisuus kasvaa kannattavasti työllistäväksi globaaliksi yhtiöksi. Tutkimusten mukaan pääomasijoittajien avulla liikevaihdon vuosikasvu on noin 10 prosenttia suurempi ja henkilöstön määrä kasvaa kaksi kertaa nopeammin kuin ilman pääomasijoitusta. Pääomasijoittaja varautuu aina tarjoamaan yritykselle resursseja jatko-rahoitukseen. Lisäksi pääomasijoittaja saa usein muut rahoittajat suhtautumaan myönteisemmin yhtiön rahoittamiseen.

Pankkien sääntelymuutoksien vaikutuksia pk-yrityksiin on EU:ssa pyritty lieventämään. Yhtenä keinona on esitetty riskinalentamiskerrointen käyttöä, joka suosisi pk-sektorin yrityksiä rahoituksen saamisessa pankeista.

Suomen hallituksen keväällä 2013 tekemät pääomasijoitusten tarjontaa lisäävät päätökset ovat hyvä esimerkki pk-yritysten rahoituksen tarjonnan välillisestä lisäämisestä. Olemme saamassa verohelpotuksen ns. enkelisijoittajien tekemistä sijoituksista. Tekes aloittaa sijoitukset alkuvaiheen yrityksiin sijoitaviin rahastoihin. Lisäksi Suomen Teollisuussijoituksen tavoitteena on perustaa Kasvurahastojen Rahasto II. Rahasto lisää merkittävästi pääomien tarjontaa kasvuun sijoitaviin pääomasijoitusrahastoihin.

Toisena mahdollisuutena on pohjoismaisten joukkovelkakirjamarkkinoiden avautuminen laajemmin suomalaisille pk-yrityksille. Toimivat joukkovelkakirjamarkkinat edellyttävät kuitenkin kohdeyhtiöiden luottokelpoisuuden arviointia sijoittajia tyydyttävällä tavalla sekä jatkuvaa taloudellisen tiedon raportointia sijoittajille.

Yllä luetellut toimenpiteet ovat vahvistamassa pk-yritysten toimintaedellytyksiä ja luomassa kasvun mahdollisuuksia.

Pk-yrityksillä on erittäin tärkeä ja merkittävä rooli Suomen taloudessa. Niiden merkitys korostuu etenkin uusien työpaikkojen synnyssä. Viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana ne ovat luoneet Suomen uusista työpaikoista 90 prosenttia. Vuonna 2011 suomalaisissa pk-yrityksissä oli töissä noin 870 000 henkilöä, mikä oli noin 62 prosenttia työllisistä.

Toisaalta pk-yritykset ovat erittäin riippuvaisia paikallisesta rahoituksesta. Rahoituksen saatavuuden voimakkaalla vähenemisellä olisikin välittömiä aluetaloudellisia vaikutuksia työllisyyden heikkenemisen ja talouden lamaantumisen kautta. Käyttöpääoman tarjoaminen ja viennin rahoitusratkaisut ovat se kilpailutekijä, jolla valmistustoimintaan perustuvaa vientiä voidaan rahoittaa kasvuun.

Panostajan roolia ajatellen korostuu lähtökohta listattuna sijoitusyhtiönä. Panostaja tiedottaa aktiivisesti merkittävistä tapahtumista salkkuyhtiöissään sijoittajille. Panostaja on myös itse altis päivittäiselle omistuspohjan muutoksille. Panostajalta tämä edellyttää aktiivista sijoittajasuhteiden hoitoa, missä yhtiö on erittäin hyvin onnistunutkin. Mielestäni Panostajalla on listattuna sijoitusyhtiönä ja yritysten kehittäjänä tärkeä rooli tarjota kaikille sijoittajille mahdollisuus sijoittaa kasvaviin ja kehittyviin yhtiöihin. Perinteiset määräaikaiset pääomasijoitusrahastot, jotka tekevät sijoituksia listaamattomiin yhtiöihin, ovat vain isojen sijoitussalkkujen hoitajien ulottuvilla, ja sitä kautta kerryttämässä tuottoja meidän kaikkien eläkevaroille.

Yhteisenä tavoitteena on, että Suomi luo yrityksille menestymisen mahdollistavan toimintaympäristön ja useita myönteisiä toimenpiteitä ja ehdotuksia onkin nostettu esiin erilaisissa maan hallituksen teettämässä selvityksissä ja raporteissa. Ne osoittavat, että yritysten menestymisen mahdollisuuksia voidaan ja halutaan parantaa sekä pääomamarkkinoita kehittää. Lista toiveista on tietenkin loputon, mutta tehdyt toimenpiteet ovat jo askelia eteenpäin. Nykyisessä suhdannetilanteessa kävelyvahti tulee muuttaa leppoisaan juoksuun, vähintäänkin.

*Kirjoittaja on Suomen Teollisuussijoituksen sijoitusjohtaja.
www.teollisuussijoitus.fi*

Kuluttajamarkkina avaa uuteen kasvuun

Kopijyvä aloitti tilikauden 2013 vahvasti, kun sen emoyhtiö DigiPrint Finland osti DMP-Digital Media Partnersin. Kuluneen vuoden aikana nämä kaksi toimialan vahvaa kärkiyritystä ovat luoneet pikkuhiljaa yhteistä markkinaa. Näin syntyi markkinoitviestinnän sekä paino- ja tulostuspalvelujen vahva toimija, joka on nyt avannut tien myös kuluttajamarkkinoille.

Toimitusjohtaja **Heimo Viinanen** listaa yhtiöiden yhteistyön etuja:

– Kopijyvän ja DMP:n toimintoja on osin yhdistetty sen mukaan, miten ne kummallekin on parhaiten sopineet. Olemme hyödyntäneet molempien yritysten vahvaa myyntiorganisaatiota ja monipuolista tuotantokapasiteettia. Näin yhtiöiden osaaminen on saatu palvelemaan molempien asiakkaita.

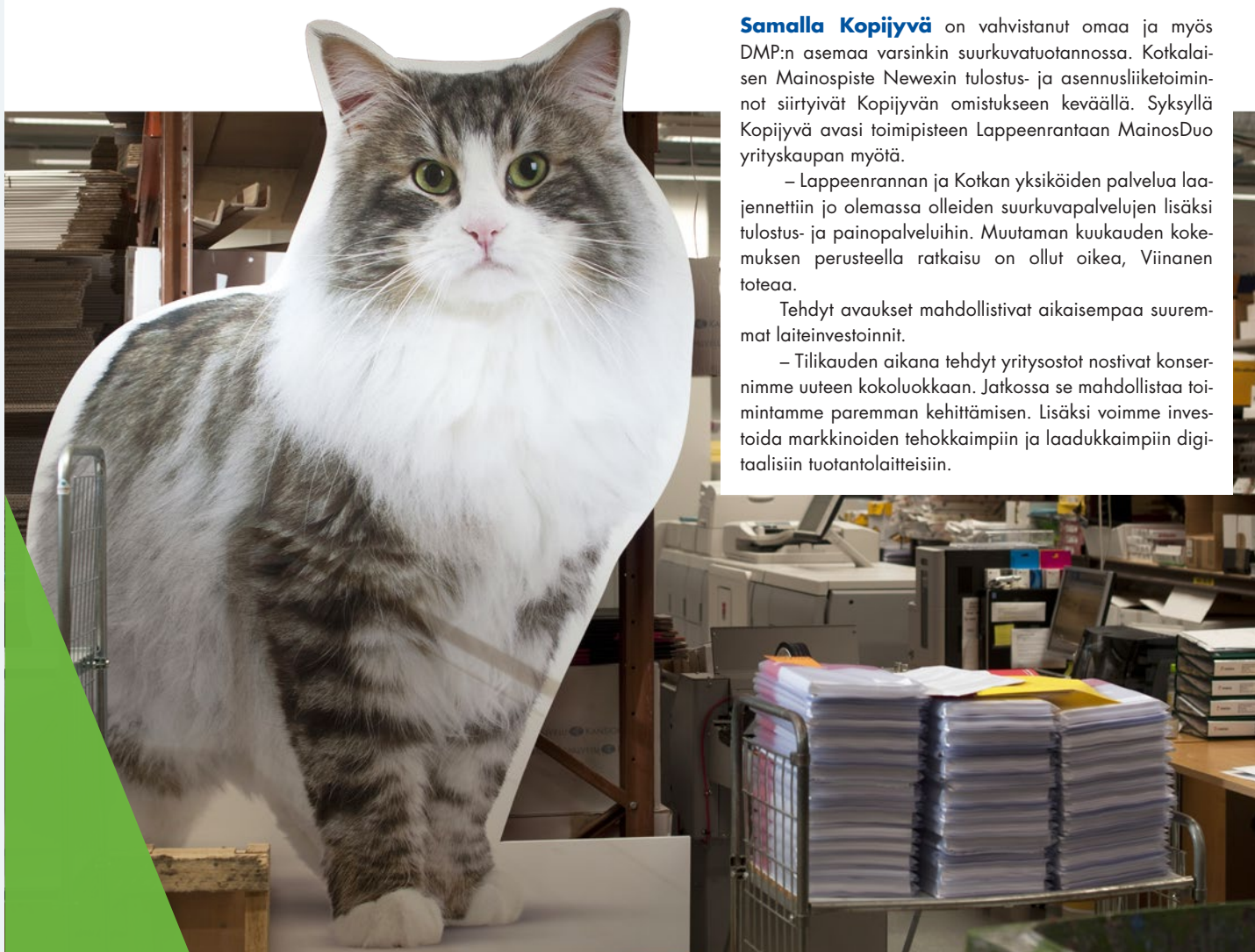
Kopijyvä on avannut DMP:lle valtakunnallisen jakelun ja saanut itselleen sähköisten palveluiden ja suoramarkkinoinnin parhaan osaamisen. Yhdessä yritykset ovat pystyneet rakentamaan palvelukokonaisuuden, mihin kumpikaan ei olisi yksin yltänyt.

Samalla Kopijyvä on vahvistanut omaa ja myös DMP:n asemaa varsinkin suurkuvatuotannossa. Kotkalaisen Mainospiste Newexin tulostus- ja asennusliiketoiminnot siirtyivät Kopijyvän omistukseen keväällä. Syksyllä Kopijyvä avasi toimipisteen Lappeenrantaan MainosDuo yrityskaupan myötä.

– Lappeenrannan ja Kotkan yksiköiden palvelua laajennettiin jo olemassa olleiden suurkuvapalvelujen lisäksi tulostus- ja painopalveluihin. Muutaman kuukauden kokemuksen perusteella ratkaisu on ollut oikea, Viinanen toteaa.

Tehdyt avaukset mahdollistivat aikaisempaa suuremmat laiteinvestoinnit.

– Tilikauden aikana tehdyt yritysostot nostivat konsernimme uuteen kokoluokkaan. Jatkossa se mahdollistaa toimintamme paremman kehittämisen. Lisäksi voimme investoida markkinoiden tehokkaimpiin ja laadukkaimpiin digitaalisiin tuotantolaitteisiin.

"Olemme toimialalla selkeästi Suomen ykkönen."

Kopijyvä Oy:n toimitusjohtaja Heimo Viinanen

Kopijyvä toimii jo 12 kaupungissa eri puolilla Suomea, joten sillä on entistä parempi mahdollisuus keskittää toimintojaan eri yksiköihin ja näin vahvistaa monipuolista palvelutarjontaansa. Kuopioon hankittu leveä kangastulostin samoin kuin Helsinkiin sijoitetut tasotulostin, lakkaukskone ja uudet leikkurit hyödyttävät suurkuva- ja pakkaustuotannon asiakkaita koko maassa.

Tulostinhankinnoillaan Kopijyvä lunasti kiistatta eturivin toimijan aseman, sillä kangastulostin on laatujaan ensimmäinen Pohjoismaissa ja tasotulostinkin lakkakoneineen ja leikkureineen tekee tuotannosta todella monipuolisen ja tehokkaan.

Yleisestä taantumasta huolimatta Kopijyvän ja DMP:n liikevaihto on kasvanut odotetusti. Kopijyvä jatkaa siis omalla tyylillään; se kulkee toimialalla vastavirtaan ja kasvattaa kysyntympien palvelujen markkinaosuutta, vaikka markkina on kokonaisuudessaan pienentynyt. Esimerkiksi paino- ja tulostuspapereiden myynti on vuoden aikana pudonnut Suomessa noin 15 prosentilla, mikä osaltaan kertoo myös paino- ja tulostuspalvelujen digitalisoinnista. Vahvimmin markkinaosuuksistaan ovat pitäneet kiinni suurkuvatuotteet, väripainaminen sekä suoramarkkinointi.

Mustavalkosivujen painaminen on Kopijyvässäkin vähentynyt jo muutaman vuoden ajan noin 10 prosentin vuosivauhtia. Laskua korvaa väripainamisen yleistyminen. Rakennuspiirustusten tulostus on laskenut muutamia prosentteja, mikä on

selkeästi vähemmän kuin itse rakentamisen lähes 30 prosentin notkahdus. Se taas tarkoittaa, että Kopijyvän SokoPro-projektipankki on kasvattanut markkinaosuuksiaan rakennusalan ammattilaisten tuotteena.

Kopijyvän ja DMP:n eli konsernin liikevaihto nousi tilikaudella yli 50 miljoonan euron.

– Euroissa mitattuna tuloskin oli parempi kuin koskaan. Olemme toimialalla selkeästi Suomen ykkönen, Viinanen ynnää.

Tulevaisuutta ajatellen oma merkittävä luku Kopijyvän historiassa alkoi syyskuussa. Kuvatkirjaksi.fi-liiketoiminnan osto laajensi Kopijyvän palvelut kuluttajakauppaan.

Kamerakännyköiden ansiosta valokuvia otetaan enemmän kuin koskaan, mutta kuvat jäävät laitteisiin tai muistikortteille ja siksi Kopijyvä uskoo omien kuvien tulostuspalvelulla olevan kysyntää kuvakirjoina tai peräti sisustustuotteina. Tämä uusi aluevaltaus on omiaan tasoittamaan b-to-b-markkinan kasvuvaihteluja. Euroopasta saatujen kokemusten perusteella Viinanen uskoo digitaalisten painopalvelujen voimakkaimman kasvun tulevan nimenomaan kuluttajakaupasta.

Yksilöllisyys ja massasta erottuminen korostuvat myös pakkausteollisuudessa ja myymälätuotteissa. Uusi lähestymistapa ja digitaalinen painotekniikka mahdollistavat pienten ja yksilöllisten painosten edullisen toteuttamisen.

Sähköä perinteiseen

digiator Media

 dmp
JÄTTÄÄ JÄLJEN

Kopijyvä ja DMP eivät ole hätäilleet ensimmäisenä yhteisenä toimintavuonna. Molemmat yhtiöt ovat jatkaneet omilla nimillään ja yhteistä etua on haettu sitä mukaa, kun etua on järkevästi ollut saatavissa. Kopijyvän toimitusjohtaja Heimo Viinanen ja DMP:n toimitusjohtaja Jyrki Narinen pitävät molemmat tärkeänä, että yhteistyö kehittyy rauhassa, jotta kummankaan yrityskulttuuria ei pilata.

"Mukautamme asiakkaan materiaalin eri medioiden mukaan perinteisestä printistä digitaaliseen maailmaan sopivaksi."

DMP Oy:n toimitusjohtaja Jyrki Narinen

DMP on markkinoinnin toteuttaja. Sen motto, hyvin suunniteltu on vasta puoliksi tehty, kuvaa osuvasti yhtiön suhtautumista alaansa. Siinä, missä perinteiset mainos- ja suunnittelutoimistot ovat työnsä tehneet, DMP vasta aloittaa. DMP on esimerkki siitä, miten koko toimialan sisältö

laajenee ja rakenne muuttuu. Monimuotoinen ja nykyaikainen toiminta vaatii kokonaisuuden hallintaa markkinoinnin suunnittelusta sen toteuttamiseen ja seurantaan saakka, ja tämä on DMP:n ydintä.

– Hyväkään suunnitelma ei jalostu asiakkaalle rahaksi, jos toteutus ei toimi. Meidän tehtävä on varmistaa, että asiakkaan kampanja ja siinä olevat elementit toimivat kokonaisuutena, **Jyrki Narinen** avaa.

Oikeastaan mikään digitaalisesti tai perinteisesti painamalla toteutettava markkinoinnin elementti ei ole Jyrki Narisen joukkueelle vierasta. Käytännössä DMP auttaa asiakastaan esimerkiksi netistä myymälöihin, joissa personoitujen myymäläkalusteiden lisäksi voi olla älypuhelimien liitettävä pelisovellus, joka tuo markkinoinnin aivan uudelle tasolle kuluttajan arkeen.

Perinteisen paino- ja kopiointipalvelun osuus DMP:n asiakkuuksista on vain puolet. Reilu kolmannes liikevaihdosta tulee aineistojen tuottamisesta asiakkaille. Logistiikkakin on jo iso osa kokonaisuutta.

DMP:n erottaa kilpailijoista kuitenkin markkinointiviestinnän kokonaishallinta. Perinteinen graafisen alan yritys perustaa toimintansa julkaisualueistaan; se on siis riippuvainen markkinointikanavasta.

– Me taas olemme kanavariippumaton. Mukautamme asiakkaan materiaalin eri medioiden mukaan perinteisestä printistä digitaaliseen maailmaan sopivaksi, Narinen huomauttaa.

Kampanjamateriaali muuttaakin helposti muotoaan DMP:n studiossa, jossa yli 35 hengen tiimi pystyy versioimaan materiaalia käytännössä rajoituksetta taitto- ja kieliversiointiin ja kulloisenkin julkaisukanavan vaatimaan muotoon.

– DMP myy asiakkaalle ratkaisuja. Välillä ne ovat myymälä-, tapahtuma- tai suoramarkkinointia ja välillä taas markkinointiviestintää.

DMP on vienyt markkinointiviestinnän ajattelunsa aina kokonaisuuden hallintaan ja seurantaan asti. Markkinoinnin ohjausjärjestelmä Digtator on edelleen yksi esimerkki DMP:n tavasta ajatella graafinen ala ja sen tarjonta. Palvelu on askel kohti toimialan IT-talon statusta.

– Markkinoinnin ohjausjärjestelmän mullistavuus on siinä, että sen avulla on helppo hallita koko markkinoinnin ketju. Järjestelmään rakennettavat automaatiot paitsi nopeuttavat markkinoinnin toteuttamista myös tehostavat seuranta- ja brändin hallintaa.

Narinen ottaa esimerkiksi automaailmasta, jonne

DMP jalkautui reilu kolme vuotta sitten. Nyt sen markkinaosuus ajoneuvoliikennerekisterin Trafim suoramarkkinointipalveluista on puolet.

– Meiltä asiakas saa analytiikka- ja myyntityökalut, joilla seurata, mitä todella tapahtuu esimerkiksi kohdepoiminnalla ja siirtymävirta-analysillä. Silloin kyse on jo selkeästi myyntiratkaisuista. Printti on puolestaan väline tavoittaa asiakkaat ja saada heidät kokeilemaan uutta, Narinen selittää.

Markkinoinnin vaikutusten mitattavuus kiinnostaa jokaista toimitusjohtajaa ja on siksi merkittävä osa DMP:n palveluvalikoimaa, näkee **Heimo Viinanenkin**.

– Luonnollisesti mittaamme ja seuraamme myös oman työn laatua, sillä hyvä suunnittelu on oma taiteenlajinsa ja sitä pitää arvostaa, Narinen jatkaa.

DMP syntyi nykymuodossaan 2000-luvun alussa. Narinen perustelee Panostaja-konserniin liittymistä yhtiön kasvuhaluilla. Jo alusta asti on ollut selvää, että yhtiö tavoittelee 15 prosentin vuotuista kasvua, ja sen se on jatkuvinkin aina saavuttanut.

– Pääkaupunkiseudun ulkopuolelle jalkautuminen töpsähti tuon tuosta eräaseen keltamustaan autoon, Narinen veistelee Kopijyvän näkyvyydestä.

– Sitä kautta ryhdyimme miettimään mahdollisuuksia yhdistää voimamme ja kun asia lopulta avautui, todentui, että yhdessä sitä kasvua myös pystymme oikeasti tekemään. Yksin DMP:n ja Kopijyvän yhteinen myyntiorganisaatio on nyt Suomen suurimpia. Meillä on todella hyvä mahdollisuus ja osaaminen räjäyttää pankki koko toimialalla, hän jatkaa.

Molemmat toimitusjohtajat todistavat digitalisoitumisen vallankumouksen myllertävän mainosmaailmaa ja markkinointia. Tämän tunnistaminen ja osaaminen antaa mahdollisuuden pärjätä ja erottaa toimialalla, mutta jatkossa on oltava yhä villimpi. Painotuote voi olla alusta ihan mihin tahansa: älypuhelimella pelattava peli tai luettava käyttöohje yhtälailla kuin kaupan elämyskeitaaksi muuttavat elementit.

– Digitalisoituminen on kasvun ja kannattavuuden parantamisen keino meidän konsernille. Sillä me erotomme kilpailijoista, Narinen tiivistää.

Flexim sykkii Safeaa

urity

Vuosi 2013 avasi Flexim Securityn kehityksen ovet selälleen: Flexim Safea valmistui, jäsenyys Euroopan komission huippuasiantuntijaryhmässä nosti yhtiön tunnettuutta kansainvälisille alueille, yhtiö kasvaa orgaanisesti markkinoita nopeammin ja kannattavuuskin on parantanut vuoden aikana merkittävästi.

Ei siis ihme, että toimitusjohtaja **Jukka Laakso** luonnehtii vuotta sopivasti haastavaksi ja samalla erittäin mielenkiintoiseksi.

– Yrityksen kannalta vuosi oli huikea. Saimme paljon aikaiseksi, ihan hirveästi itse asiassa, hän huokaa.

Flexim Security kruunasi tilikautensa lanseeraamalla oviympäristön tyystin uudistavan Flexim Safean, johon tiivistetty yrityksen toiminnan perusaate; kulkemisen pitää olla huoletona. Tuotteiden ja palvelujen kehittämisessä ovat merkittävästi auttaneet innostuneet teknologia- ja palveluliiketoiminnan neuvonantajaryhmät.

Palveluliiketoiminnan neuvonantajaryhmän kautta avautui myös ovi kansainvälisille alueille, kun Euroopan komission liike-elämän palveluja kehittävä huippuasiantuntijaryhmä (High Level Group) kutsui Fleximin esimerkkiyritykseksi. Kutsu on käynyt muihinkin kehittämisyhteisöihin, kuten Tekesin Fiiliksestä fyrkkaan -hankkeen johtoryhmään sekä turvallisuusalan eri asiantuntijaryhmiin.

– Turvallisuusala kansainvälistyy nyt nopeasti. Ryhmän jäsenyys esimerkiksi High Level Groupissa tekee meistä näkyviä Suomen rajojen ulkopuolella samalla, kun saamme vaikutusmahdollisuuksia palvelujen kehittämisessä, kaupallistamisessa sekä innovoinnissa. Verkostoitumisen kannalta kyseessä on oikein hyvä foorumi, joka pitää meidät ajan hermolla, Laakso ynnää.

Kansainvälistyminen on Fleximissä hyvällä idulla. Suomalaisen yritysten ja julkisyhteisöjen kautta sen yrityksen turvallisuusratkaisut ovat levinneet jo Eurooppaan ja Amerikkaan. Avaukset ovat merkittäviä ja jatkoa kotimaassa syntyneille asiakkaille. Laakso huomauttaa, että junalla Hel-

sinkiin tultaessa vaunun ikkunoista avautuu näkymä, jonka monimuotoisesta turvallisuudesta huolehtii Flexim Security. Yhtiön järjestelmiä käyttää Suomessa jo yli 2000 tahoa.

Toiminnan laajetessa Flexim on kuitenkin onnistunut pysymään lähellä asiakastaan. Toimipisteitä on eri puolilla Suomea nyt kaikkiaan 14. Lukko- liikkeestä on kasvanut turvallisuusalan suunnannäyttäjä ja suomalainen kasvuyritys, joka haluaa haastaa muut alan toimijat kehittämällä palveluitaan uudistaen samalla koko toimialaa.

– Viimeksi Lappeenrannan Lukko ja Varustepalvelu liittyi yhtiöön. Vahvistimme sitä nopeasti, jotta voimme vastata yhä paremmin alueen asiakkaiden tarpeisiin. Kaikki yritys- kauppamme ovatkin onnistuneet ja ostetun yhtiön liikevaihto on vähintäänkin kaksin-, jopa kolminkertaistunut ensimmäisen vuoden aikana.

Safean sekä muiden konseptoitujen palvelutuotteiden, esimerkiksi pilvipalveluja hyödyntävän työajanseuranta- ja turvajärjestelmien, luominen ja viime vuosina tehtyjen yritys- kauppojen jälkeinen uusien yksiköiden haltuunotto ovat vaatineet tarkistamaan ja uudistamaan Fleximin rakenteita. Jatkuva opiskelu ja uuden oppiminen leimaavatkin toimintaa vahvasti.

– Tarvitsemme koko organisaatiossa koko ajan uudenlaista ja laajempaa osaamista. Kun järjestelmien hallinta perustuu aina vaan vahvemmin internet-tekniikkaan, tarvitsemme ennen kaikkea uutta ICT-, ohjelmisto- ja tietoturvasuosaa. Ja koska tarvitsemaamme osaamista ei suoraan saa mistään, koulutamme itse uudet työntekijämme, Laakso sanoo ja kertoo siitä, mitä on tapahtunut tuotteistamisen, johtamisjärjestelmän uudistamisen ja suurten teknologiapalveluinvestointien ohessa.

Samalla Flexim Security on pystynyt kasvamaan kannattavasti: Liikevoitto nousi merkittävästi edellisvuoden 1,1 miljoonasta eurosta lähes 1,6 miljoonaan euroon. Laakso huomauttaa, että nousu on iso, kun ottaa huomioon, kuinka paljon Flexim on investoinut erityisesti teknologiapalveluihin.

Ja se, mitä seinien sisällä on tapahtunut, on heijastunut ulos niin, että Flexim on alansa halutuin työnantaja. Vuoden lopulla palkkalistoilla oli yli 200 työntekijää ja uusien ICT-osaajien tarve on jatkuva.

afea.
by Flexim Security

Perinteet uudelle pohjalle

Flexim Safea laajentaa perinteisen kulunvalvonta- ja työaikalhallintajärjestelmän niin, että siihen on helppo liittää ja sitoa kaikki, mitä oviympäristöön vain voi liittyä. Tuotekonsepti on kansainvälisestikin edistyksellinen.

Safea syntyi oviympäristön verkkoarkkitehtuuria yksinkertaistamalla eli käytännössä karsimalla yhden oven ympärillä olevaa teknologiaa ja toimivien operaattorien määrää ja siirtämällä oviympäristön hallinta pilvipalveluihin internetiin. Käytännössä pilvipalvelut mahdollistavat uusien liiketoimintojen ja liiketoimintamallien kehittämisen lähes rajattomasti.

– Käytettävyydeltään, käyttöliittymältään ja skaalautuvuudeltaan Safea on edistyksellinen kansainvälisestikin. Ratkaisu on modulaarinen niin raudan, sovelluksien kuin palveluiden osalta ja tämän enempää ei miltään huippuratkaisulta voi edellyttää tänä päivänä. Olemme jo nyt oviympäristöissä kehityksen suunnannäyttäjä, jatkossa olemme sitä vielä vahvemmin, toimitusjohtaja **Jukka Laakso** sanoo.

Käytännössä Safea on siis kasattavissa pala palalta sellaiseen muotoon, joka palvelee kulloistakin kulunvalvonnan tai kiinteistöhuollon käyttötarkoitusta.

Kiinteistöalan tietotekniisiin automaatio- ratkaisuihin Safeasta löytyy jo useita uudenlaisia ratkaisuja, ohjaavia työvälineitä ja rajapintoja, jolloin voidaan toteuttaa täysin uusia tilan käyttösovelluksia. Samalla uutena ominaisuutena Flexim Safea tuo lukkoon asti erittäin vahvan tietoturvan, mikä on alan piireissä uutta.

– Teknologiamme mahdollistaa sen, että lukkoon sovellettu tietoturvallisuus on alan huippuluokkaa. Sen salaukset ovat hyvin vahvat. Samalla oviympäristön käytettävyys ja käyttöliittymäratkaisut ovat kehittyneitä. Kyse on erilaisista tunnist- ja mobiilivauksia hyödyntävistä ratkaisuista, jotka syrjäyttävät erilaiset kulkukortit tai muut perinteiset tunnistetekniikat.

”Teknologiamme mahdollistaa sen, että lukkoon sovellettu tietoturvallisuus on alan huippuluokkaa.”

Flexim Oy:n toimitusjohtaja Jukka Laakso

Turvapalvelujen asiantuntijaksi maailmalle

Flexim Security on mukana kutsuttuna case-yrityksenä Euroopan komission liike-elämän palveluja koskevassa huippuasiantuntijaryhmässä (High Level Group). Ryhmä on EU:n yrityspääosaston (DG Enterprise and Industry) perustama ja siinä on kutsuttuja asiantuntijoita elinkeinoelämästä, tutkimuksesta ja alan etujärjestöistä eri Euroopan maista.

Ryhmän tarkoituksena on antaa neuvoja ja tehdä konkreettisia suosituksia, joita Euroopan komissio voi käyttää kehittämissuunnitelmissaan. Tehtävänä on selvittää, miten liike-elämän palveluihin sisältyviä mahdollisuuksia voidaan tulevina vuosina kehittää edelleen ja hyödyntää entistä tehokkaammin kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseksi Euroopassa.

Liike-elämän palvelut on nopeimmin kasvava osa Euroopan taloudessa ja sen merkitys muiden osa-alueiden kehityksen tukijana on suuri. Kehittämisessä on kuitenkin myös haasteita, jotka liittyvät erityisesti aineettoman osaamisen myyntiin ja palvelujen hankintaosaamiseen.

Ryhmä aloitti työnsä keväällä 2013 ja tekee suosituksensa kevään 2014 aikana. Se työskentelee viidessä alaryhmässä, joiden erityisaiheina ovat osaaminen, innovaatiotoiminta, kansainvälistyminen, sisämarkkinat ja kehittämismenetelmät.

Flexim on mukana osaamisen kehittämiseen keskittyvässä alaryhmässä.

Innovaatioryhmällä on suomalainen puheenjohtaja, tutkimusprofessori **Marja Toivonen** VTT:ltä. Koko HLG-ryhmän puheenjohtaja on professori **Carlo Secchi** Bocconin yliopistosta Italiasta ja työn pääraporttija on teollisten palvelujen tunnetuin tutkija, professori **Andy Neely** Cambridgen yliopistosta.

Verkostoista viisautta

Flexim Security on nyt lähellä käännettä, johon se on tähännyt määrätietoisesti. Liikevaihto kipuaa jo yli 30 miljoonaan euroon ja yhtiön asema kulunvalvonnan ja turvallisuusratkaisujen kehittäjänä on vahva. Varsinkin reilu vuosi sitten perustettujen teknologia- ja palveluliiketoiminnan neuvonantajaryhmien merkitys on todentunut. Flexim on lunastamassa paikkaansa turvallisuusalan suunnannäyttäjänä ja on haluttu yhteistyökumppani alan kehitys- ja tutkimushankkeissa.

Jukka Laakso on mielissään erityisesti siitä, että konseptien ja palvelujen kehittämiseen ovat innostuneet tuotekehityksen ykkösosaajat. Neuvonantajaryhmissä on vierailut tähtiä alansa huippuyrityksistä ja yliopistoista eri puolilta maailmaa aina Tokiota myöten. Tämä kiinnostus ja innostus on poikanut tutkimusyhteistyötä muun muassa Aalto-yliopiston kanssa.

– Olemme kiinteästi mukana tutkimassa, miten ihmiset tulevaisuudessa liikkuvat tilassa ja miten tilat kehittyvät palvelemaan paremmin erilaisia käyttäjäkuntia, millainen on maailman paras sisätilaympäristö.

Tutkimusyhteistyö tuottaa Fleximille paljon turvallisuuden ja turvallisuusratkaisujen kannalta uutta tietoa, ideoita ja näkemystä, joiden pohjalta pystyy taas luomaan uusia toimintatapoja ja niitä palvelevia tuotteita.

Jääräpäisesti jäättä vastaan

Takoma on vuoden aikana määrätietoisesti keskittynyt teknologiayritykseksi muuttumiseensa. Samanlaisella määrätietoisuudella se on edennyt Norjan markkinoilla. Toiminta ja asiakkuudet ovat kääntyneet vahvasti vientiin. Laiva- ja offshore-teollisuuden keskittymisen tavoitteena on vakauttaa Takoman liiketoiminnan kehittämistä.

Takoman painopisteen siirtäminen toisaalta euroalueen ulkopuolelle, toisaalta tuotannon kohdistaminen offshore-toimintaan, porauslaite- ja laivanrakennukseen, ovat luontevia ratkaisuja etenkin, kun euroalueen talouden kehitys on epävarmaa.

– Vuosi sitten Takomalla oli neljä tuotantoyksikköä ja puhuimme konepajayhtiöstä. Yksiköistä kaksi on nyt suljettu ja Takoman liiketoimintaa uudelleen suunnattu. Olemme myös perustaneet tytäryhtiöt Norjaan ja Viroon. Lisäksi Takoman johtoryhmä ja johtamisen rakenteet on uudistettu, toimitusjohtaja **Ari Virtanen** tiivistää Takomassa tehdyt muutokset.

Raju muutos on rasittanut yhtiön rahoitusilannetta ja tilikauden 2013 päätyttyä Takoma jätti tytäryhtiöineen hakeuksen yrityssaneerukseen saadakseen konsernin tervehdytettyä tehtyjen suunnitelmien mukaisesti.

Takoma lakkautti Hervannan Koneistuksen ja Keminmaalla toimineen Takoma Systemsin yksikkönsä. Jäljelle jäivät Parkanon Takoma Gears ja Akaan sylinteritehdas. Niiden määrätietoinen kehittäminen jatkuu.

– Molemmat tehtaat ovat tilausohjautuvia eli jokaisella tuotteella on tilaaja sen valmistuttua. Valmistuksessa meillä on tärkeintä synnyttää mahdollisimman suuri lisäarvo palvelullemme eli keskitymme erityisesti tuotteiden testaukseen ja laadunvarmistukseen. Kaikkia työvaiheita ei enää tehdä itse, eikä kaikkia osia ole välttämätön valmistaa itse. Olemme luomassa omaa hankintaverkostoa ja toimitusketjua.

– Takoman tehtävä on käyttää sitä omaa erityistä osaamistaan, jota ei muualla ole. Siirrymme raudan myynnistä parhaan elinkaarit tuoton myyntiin, mikä tarkoittaa esimerkiksi offshore-teollisuudessa pitkäaikaista toimintavarmuutta ja kestävyyttä, Virtanen selkeyttää Takoman rakennemuutosta.

Toimintaa on suunnattu voimakkaasti Norjaan. Siellä offshore-teollisuus ja laivanrakennus sekä öljy ja maakaasua raaka-aineenaan käyttävä petrokemian jalostus ja logistiikka-alat ovat vahvoja. Ne tarjoavat Takomalle hyvän perustan; tulevaisuudessa myös arktisen alueen kaivostuominnallaan.

Vaikka Takoman huomio on nyt offshore- ja meriteollisuudessa ja Takoman markkinat jopa 95-prosenttisesti Norjassa, Takoma on valppaana Venäjän ja muiden alan tuotantomaiden suhteen. Samoin seurannassa ovat edelleen kaivannaisteollisuuden markkinat varsinkin arktisella alueella, mobiilit laitevalmistajat sekä teollisuuden voimansiirto laajemmin. Viron tytäryhtiö on silta Venäjän ja muiden entisen Neuvostoliiton jäsenmaiden (IVY-maat) markkinoille tulevaisuudessa.

Pitkällä tähtäimellä Takoman toiminta muuttuu entistä kansainvälisemmäksi. Kehityksen on kuitenkin oltava kannattavaa ja siksi se on vielä toistaiseksi Eurooppa-keskeistä.

– Meidän on haettava liittolaisia ja kumppaneita lähi-alueilta, myös itäisestä Euroopasta ja mentävä mukaan kansainväliseen tuotantoketjuun. Iitäinen Keski-Eurooppa kasvaa tuotannollisesti Suomea voimakkaammin. Siihen kasvuun pyrimme mukaan jollakin tavalla. Tällä teemalla menemme eteenpäin, Virtanen ynnää ja huomauttaa, että Takoman on itse oltava luomassa omaa markkinaansa, jotta sen tuotteet ylipäätään voivat olla olemassa.

Virtanen haluaa tehdä Takomasta jo lähivuosina alansa halutuimman yhteistyökumppanin. Vuoden 2013 tulokseen hän ei kuitenkaan ole tyytyväinen.

– Taloudellinen tulos oli erittäin heikko, eihän siihen voi olla tyytyväinen. Olisin halunnut asioiden tapahtuvan nopeammin. Uusien ihmisten sisäänajo, muutosten suuruus ja markkinoiden haltuunotto haluamillani alueilla vaikuttivat yhdessä siihen, että tuloksiin ei ole päästy niin nopeasti kuin olisi tarvetta ja halua. Suunta on oikea, vauhti on vain hidas. Kyse ei kuitenkaan ole epäonnistumisesta, nyt pitää vain parantaa! Olemme sentään vasta kolme, neljä vuotta kestävässä muutosvaiheessa, Virtanen ruotii.

– Suunnitteluosaaminen ja uuden luominen ovat Takoman avainsanoja, eikä mielikuvituksella ole rajoja. Johdan upeaa porukkaa. Uudessa johtoryhmässä on huikeaa osaamista ja tekemisen halu, hän lisää.

”Takoman tehtävä on käyttää sitä omaa erityistä osaamistaan, jota ei muualla ole.”

Takoma Oyj:n toimitusjohtaja Ari Virtanen

Vauhtia ja jarruja

Vindea on puskenut koko vuoden yleistä talouden kehitystä vastaan; voimakas myynti on pitänyt yhtiön kuosissa. Samalla Vindea on hionut käytäntöjään, joilla palvella asiakkaitaan entistä paremmin ja tuloksellisemmin. Toimitusjohtaja Jouni Arolainen näkee, että Vindea pystyy luomaan teollisuudelle toimintatapoja, joilla pitää kotimainen tuotanto Suomessa.

Usko omaan tekemiseen kantaa Vindeaa. Uudet asiakkuudet ovat osaltaan paikanneet taantuman nakertamia euromääräisiä menetyksiä. Vaikka 30 miljoonan euron liikevaihtotavoite ei ihan täyttynyt, toimitusjohtaja on tyytyväinen vuoteen.

– Ennen kaikkea teollisuuden paha yskiminen ja alalla alkanut suuri rakennemuutos jarruttivat kehitystä. Siihen nähden onnistuimme hyvin,

Jouni Arolainen summaa.

Kyse on ollut myös siitä, miten hyvin Vindea on pystynyt asiakkuutensa hoitamaan ja luomaan sitä kautta lupaamaansa lisäarvoa, joka tarkoittaa käytännössä pienempiä logistisia kokonaiskustannuksia, parempaa toimitusvarmuutta ja lyhyempiä läpimenoaikoja.

– Koemme itse, että olemme yksi osatekijä, jolla teollisen työn karkaamista Suomesta voitaisiin hidastaa, jopa estää. Onhan se rohkeasti sanottu, mutta me todella tuomme uusia tapoja ja malleja, joilla kustannussäästöjä myös saadaan aikaan.

Vindea pitää lupauksestaan kiinni paitsi mittaamalla oman työnsä vaikuttavuutta myös auttamalla asiakasta näkemään logistiikkatoimintojen todelliset kustannukset. Asiakas siis mak-

saa Vindean huolehtimista tavarantoimituksista, välivarastoinnista, tehdastoimituksista, pakkaamisesta ja lähettämötoiminnasta puhtaasti suoritteiden perusteella.

Ja lisäksi säästöä löytyy aina toimintatapoja muuttamalla. Yleensä pienikin muutos tavassa toimia laukaisee ketjureaktion.

– Usein yhtä pientä asiaa muuttamalla voidaan säästää logistiikkakuluissa huomattavasti. Nehän ovat kuluja, joita on yleensä vaikea yksilöidä. Asiakas tarkastelee omaa toimintaansa valmistuksen kautta, eikä välttämättä pysty näkemään kokonaisuutta logistisesta näkökulmasta. Me taas tunemme toimialan läpikotaisin, joten meidän on helppo löytää säästöjä tuovat muutokset. Omalla toiminnallamme teemme asiakkaamme logistiikkatoimintojen kustannukset näkyviksi, mikä auttaa tuotteen loppuhinnoittelussa. Teemme myös kiinteästä kuluerästä joustavan, kysynnän mukaan elävän, Arolainen avaa.

Vindean periaatteeseen kuuluu, että sen tuoma hyöty pitää aina olla mitattavissa. Mittari voi olla paitsi suora rahallinen hyöty myös esimerkiksi toimintavarmuuden paraneminen, työhön käytetty aika tai peräti seuraavan portaan asiakastytyvyyden kasvu.

"Usein yhtä pientä asiaa muuttamalla voidaan säästää logistiikkakuluissa huomattavasti."

Toimitusjohtaja Jouni Arolainen

Vindean osaaminen tukee kumppanien liiketoimintaa

Lisäarvologistiikkapalvelut tuottavat selkeää hyötyä Vindean asiakkaille. Sen koki muiden muassa vaasalainen energia-alan osaaaja, VEO Oy, jonka sisälogistiikan toiminnot Vindea sai hoitaakseen.

Luonnollisesti asiakkaista huolehtiminen on vaikuttanut Vindean omaan tapaan toimia. Koska asiakkaan etu on Vindean etu, on yhtiö nimennyt neljä kehitysinsinööriä miettimään pelkästään heidän kehityshankkeita. Samalla jokainen palvelukokonaisuus on tarkassa seurannassa; kirjattuna, mitattuna ja hallitukselle raportoituna.

Lukuisien asiakkaiden hoito vaatii Vindealta ketteryyttä. Yhteistyösopimuksen synnyttyä logistiikka-alan ammattilaiset siirtyvät Vindean suojiin, minkä lisäksi yhteistyö henkilöstövuokrausyhtiö Carroin kanssa on osoittautunut toimivaksi.

– Tämä yhteistyö on poikunut toimintamallin, jonka avulla saamme nopeasti koulutettua väkeä tarvittaviin töihin. Käytännössä pystymme tarjoamaan asiakkaillemme rajattomat resurssit, Arolainen luonnehtii keinoja pitää lisäarvologistiikan markkinajohtajuus jatkossakin hallussa.

Kumppanuussopimus ja sen mukanaan tuoma materiaalivirtojen hallinnan kehittäminen vaikuttaa suoraan yhtiön tuotantoon tehostamalla tehtaan sisäisiä toimintoja. Tämän avulla VEO pystyy entisestään parantamaan kilpailukykyään.

– VEO muutti kojeistotuotantonsa toimintatavan ja Vindea toi logistiikan osaamisen tukemaan uutta toimintamallia. Olemme osa asiakkaan kehitystä, Vindean toimitusjohtaja **Jouni Arolainen** iloitsee onnistuneesta yhteistyön avauksesta.

– Logistiikan parantaminen myötävaikuttaa VEO:n kehitystoimiin osto-, suunnittelu- ja valmistusvaiheen toiminnoissa, toteaa VEO:n hankintajohtaja **Timo Orhanen**.

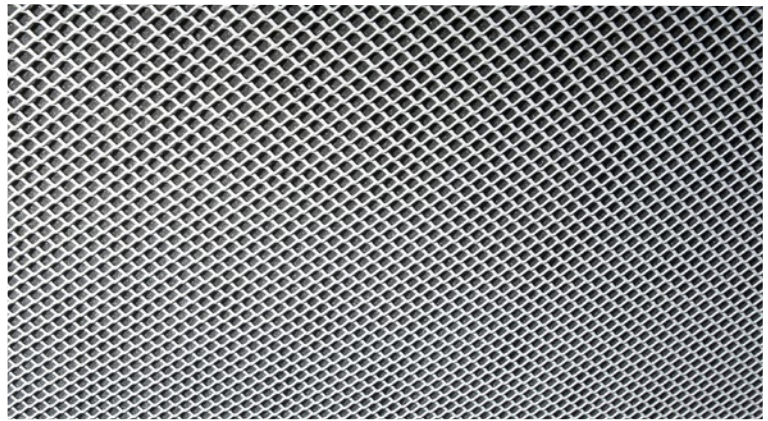
Kesän aikana VEO:n logistiikkatoiminnot siirtyivät Vindean hoidettaviksi ja samalla yhteistyökumppanin logistiikka-ammattilaiset siirtyivät yhtiön palvelukseen, kuten Vindean toimintatapaan kuuluu.

VEO tarjoaa automaatio- ja sähköistysratkaisuja energian tuotantoon, siirtoon, jakeluun ja käyttöön. Yhtiön liikevaihdosta yli puolet tulee uusiutuvan energian ratkaisuksista.

Toinen merkittävä kumppanuus syntyi jo tilikauden alussa, kun Metso Fabrics ja Metso Paper siirsivät materiaalinkäsittelytoiminnot Vindealle.

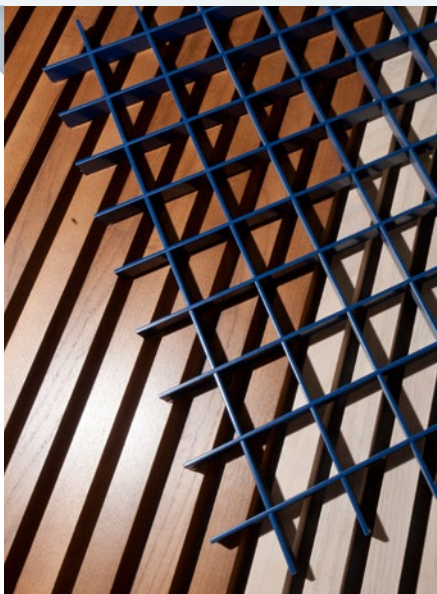
Tampereelta Vindea sai huolehdittavakseen Metso Fabricsin tarkastus-, pakkaus- ja lastaustoiminnot. Jyväskylässä sopimus kattaa Metso Paperin Rautpohjan tehtaan tavarantoimittajalogistiikan, varastotoiminnot sekä pakkaus-, lastaus- ja lähetystoiminnan.

Uutena rivissä kasvu- haluinen sisäkattotoimija

"Olemme onnistuneet kasvamaan aika hyvin. Nyt punnitsemme, mihin asetumme seuraavaksi."

Selog Oy:n toimitusjohtaja Simo Tuokko

Sisäkattorakentamisen materiaali-, laskenta- ja suunnittelupalveluja tarjoava Selog on uusi Panostajan tytäryhtiö. Ensimmäinen vuosi konsernissa on ollut vauhdikas; alle tehty liiketoimintakauppa, omistusjärjestelyt ja toimintojen uudelleen asemointi ovat elävöittäneet toimintaa Helsingin Malmilla.

Sisäkattojen markkinan kaksi kantavaa tekijää ovat ulkonäkö ja akustiikka. Molemmat ovat tekijöitä, jotka korostuvat varsinkin korjaus- ja saneerausrakentamisessa. Akustiikan merkitys tilasuunnittelussa ja toteutuksessa on niin Euroopassa kuin Suomessa huomattavassa kasvussa. Äänimaailman osaajien eli akustiikkainsinöörin ammattitaito on yhä useammin käytössä talonrakentamisen eri osa-alueilla.

– Akustiikka on olennainen tekijä ajatellaan nyt sitten opettajia, toimistotyöntekijöitä tai peräti sairaalassa olevaa potilasta. Akustiikalla on vaikutusta paitsi tilan viihtyvyyteen myös työtehoon ja jaksamiseen. Sairaalassa paraneminen on nopeampaa hyvin akustoidussa huoneessa kuin huoneessa, jonka akustisiin ominaisuuksiin ei ole kiinnitetty lainkaan huomiota, toimitusjohtaja **Simo Tuokko** viittaa aiheista tehtyihin tutkimuksiin.

Vuonna 2005 perustetun Selogin liikevaihto on kehittynyt erinomaisesti varsinkin viime vuosien aikana, vaikka rakentaminen on samaan aikaan yskähdellyt. Juuri ennen panostajaomistukseen siirtymistä Selog osti kilpailijansa Muotolevy sisäkattotukun liiketoiminnan ja sai kaupan myötä lisää ammatillaisia riviinsä.

Liikevaihto on kasvanut vuoden 2006 noin 3,2 miljoonasta eurosta 12,8 miljoonaan euroon. Liikevaihdon kehitys jatkui Panostajakonserniin siirtymisen jälkeen vahvana ja Selogin kasvuhalu voimakkaana.

Kasvun resepti on myös laadittu: Selog keskitti heti alkuun pääkaupunkiseudun toimintonsa Malmille, perusti Tampereelle kahden miehen toimipisteen palvelemaan alueen rakennusliikkeitä ja otti paikkansa Lappeenrannasta.

– Olemme onnistuneet kasvamaan aika hyvin. Nyt punnitsemme, mihin asetumme seuraavaksi.

Toimiala on pieni ja ihmiset tuntevat toisensa sen sisällä läpikotaisin, kuvailee Tuokko toimintaympäristöä. Yhteys asennusliikkeisiin

on sen myötä mutkaton. Selog toimiikin asennusliikkeen kumppanina, omaa asennusta sillä ei ole. Kyky vastata viivyttämättä rakentajan tarpeisiin ja kyky huolehtia asiakkaastaan on Selogin valtti, mikä näkyy myyjien pöydillä asiakkaiden ennakkotarjous- ja lopulta varsinaisina tarjouspyyntöinä. Urakoiksi ne voivat muuttua nopeastikin ja silloin Selog on jo suunnitellut toimitusaikataulut.

Sisäkattomateriaalit vaihtelevat mineraalivillasta kipsilevyihin, metallikaseteista -säleisiin, -ritilöihin, -verkkoihin ja -paneelisiin, viilutettuihin kuitulevyihin ja puurimoihin. Lisäksi valikoimaan kuuluvat välttämättöminä ripustus- ja kiinnitystarvikkeet sekä erikoistuotteet, jotka Selog valmistuttaa tilauksesta.

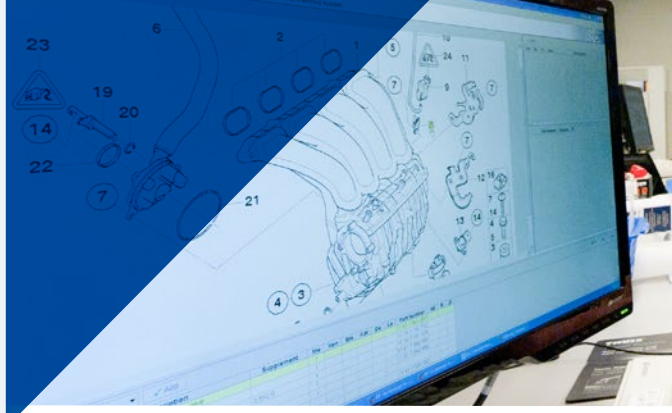
Selog hankkii tuotteensa sekä kotimaisilta että eurooppalaisilta toimittajilta. Alumiiniritilöitä ja metallikasetteja toimittavat toimittajat Suomesta, Hollannista, Saksasta ja Italiasta, erikoistuotteet Virossa. Omaa vientiä ei ole, vaikka Lappeenrannan toimipisteessä seurataan päivittäisen toiminnan lisäksi myös sitä, miten venäläiset alkavat kiinnostua sisäkatto- ja akustiikkatuotteista.

Suurimmat sisäkattourakat ovat Suomessa 50 000 neliömetrin luokkaa. Silloin on kyse esimerkiksi suuresta sairaalasta, kauppakeskuksesta tai ylipäätään kohteesta, jollaista ei vuosittain rakenneta. Selogilla on kokemusta suurten kohteiden toimituksista: Äänekosken terveysasemalle se toimittaa sisäkatto- ja seinäakustiikkamateriaaleja 14 000 neliön verran, Nordean Helsingin toimitilojen 8 000 neliön sisäkaton rakenteet on Selog toimitannut, samoin Stockmannin Itäkeskuksen 5 000 neliön sisäkaton.

Vaikka mitään valtavaa rakentamisen aaltoa ei ole näkyvissä, Selog uskoo tulevaan.

– Saneerausrakentaminen lisääntyy ja sitä kautta muun muassa koulujen ja vanhustalosten toimivuus ja viihtyvyys tulevat tarkasteluun, mikä avaa sisäkatoille markkinaa, Tuokko toteaa.

Selog työllistää yhteensä 15 ihmistä.

Uutta ympärille

KL-Varaosat rakensi uuden myymälän Turun talousalueelle Raisioon. Samanaikaisesti neljännen toimipisteen rakentamisen kanssa yhtiön koko myynnin johtaminen uudistui.

Turun toimipisteen perustaminen on linjassa Mercedes-Benzin ja BMW:n varaosiin keskittyneen KL-Varaosien toiminnan ytimen kanssa, sillä toive Turun seudulle jalkautumisesta tuli nimenomaan asiakkailta. Toimitusjohtaja **Juha Kivinen** tuli vakuuttuneeksi uuden liikkeen kannattavuudesta viimeistään siinä vaiheessa, kun alueen autokanta oli kartoitettu ja myymälän tulevaisuus huolellisesti punnittu kaikin tavoin. Ja kun hyvä liikepaikka Myllyn kauppakeskuksen läheltä, Turun ohitustien varrelta loppukesästä löytyi, myymälä valmistui nopeasti.

– Turun talousalue on merkittävä, joten tietysti haluamme olla siellä. Tavoitettavuutemme paranee niin yksityis- kuin yritysasiakkaillemme, Kivinen toteaa.

Kivisen usko henkilökuntaansa on vain vahvistunut ensimmäisen toimitusjohtajavuoden aikana. Kahden automerkin varaosilla asemansa vakiinnuttaneen yhtiön toiminta perustuu henkilökunnan vankan osaamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

– Jo kauan on nähty, että vaikka tuote ja sen laatu ovat tärkeitä, asiakas valitsee meidät lopulta kokonaisuuden perusteella. Palvelukokonaisuudessa on kyse ennen kaikkea henkilöstön osaamisesta ja herkkyydestä tunnistaa asiakkaan tarvitsema toimintamalli. Kilpailtu korjaamoala lisää paineita varaosatoimittajallekin; asiakkaan tukeminen tarvittavan osan tehokkaassa määrittelyssä ja sähköisten luetteloiden nopea ja tarkka käyttö pitää hallita erinomaisesti.

Alan paras osaaminen on Kiviselle tae liiketoiminnan kannattavasta kasvusta.

– Olen tyytyväinen, että sen entisestäänkin korostunut merkitys on havaittu tärkeäksi koko yhtiössä. Yhtiön toimintamal-

lin viisaus ja osaaminen on saatu entistä paremmin esille ja käyttöön, kun asioita on tehty enemmän yhdessä. Tämän pohjalta on vuoden aikana tehty siis myös muutoksia: muun muassa myynnin johtamisjärjestelmä on kehitetty, jotta se tukee paremmin koko toimipaikkaverkostoa Jyväskylää ja Rovaniemeä myöten. Muutosten vakiinnuttaminen käytäntöön on jo hyvässä vaiheessa.

KL-Varaosat sai syyskuussa kaikkien toimipaikkojen myyntiä johtavan myyntipäällikön.

– Myyntihenkilöstö saa selkeämmät tavoitteet, seurannan ja entistä paremman tuen tekemiseensä. Tuloksellista työtä on silloin hyvä tehdä ja vahva konsepti on entistäkin vahvempi.

Vuosi 2013 jäi liikevaihdollisesti edellisvuoden tasolle. Kuluttajat olivat taloudellisesti ahtaalla ja varovaisuus näkyi myös varaosakaupassa. Atoon liittyviä hankintoja siirrettiin hieman, kunnes muut taloudelliset veloitteet sen sallivat, joten liikevaihdon kuukausittainen vaihtelu oli melkoinen. Autovaraosakauppa reagoi suhdannelaskuun yleensä hieman viiveellä. Sen ominaispiirteisiin kuuluu myös, että suhdannevaihteluissa kysyntä patoutuu ja purkautuu muutamien kuukausien jaksoissa.

Perusteet kannattavalle kasvulle ovat kuitenkin vahvat, vaikka nykyinen kehitys ei aivan Kivistä tyydytäkään.

– Meillä on selvästi vahva kehityspotentiali, eikä meidän tule liikaa syyttää taloustilannetta. Tulevaisuutta silmällä pitäen on myös erittäin tärkeää, että Mercedes-Benz ja BMW-henkilöautojen rekisteröintien kehitys on ollut selvästi alan keskimääräistä kehitystä parempaa. Uskomme myös, että näiden merkkien ajosuorite tulee edelleen pysymään selvästi keskimääräistä korkeampana.

Helaliiketoiminta järjestäytyi tilikauden aikana uudelleen eriyttämällä kalusteheloihin erikoistuneen Suomen Helakeskuksen ja rakennushelosten asiantuntijan Rakennushelaston kahdeksi erilliseksi yksiköksi. Järjestely vahvistaa molempia, kun kumpikin voi keskittyä toimimaan omilla, keskenään hyvin erilaisilla markkinoilla.

Yksinkertaisuuden monimuotoisuus

Koko helamarkkina uinui, joten Suomen Helakeskuksessa keskityttiin siihen, mihin voitiin. Tällä tilikaudella se oli kannattavuuden parantaminen. Toimitusjohtaja **Hannu Rantanen** on tyytyväinen, sillä Helakeskuksen toiminta on tervehtynyt vuoden aikana huomattavasti huolimatta myynnin laskusta.

– Kun johonkin keskittyy, on hyvä saada siihen myös tulosta aikaan. Me saimme. Tuulimyllyjä vastaan on turha käydä. Markkinat ohjaavat toimintaamme ja myyntimme elää sen mukaan.

Myös Rakennushelaston kannattavuus parani selkeästi. Oma yksikkönään se pääsee nyt kehittämään itsenäisesti.

– Kaikki ovat tyytyväisiä. Molemmilla on kuitenkin omat asiakkaansa, tuotteet ja hankintakanavat. Myyntitekniikatkin ovat erilaiset. Rakennushelat ovat tahtoneet jäädä kalustehelosten helmoihin, mutta nyt liiketoimintaan vaikuttavat tekijät tulevat näkyviksi ja niihin päästään helpommin puuttumaan.

Helosten tukkukauppa elää kumppanuuksista kahteen suuntaan.

Tavaranhankintaan liittyvät kumppanuudet vaativat tukkurilta näkemystä ja pitkäjänteisyyttä. Valtaosa kalusteheloista tulee Seinäjoelle Euroopasta, sen perinteisistä teollisuusmaista, kuten Italiasta, Puolasta ja Saksasta. Voimakkaasti hintakilpailut suuret tuote-erät tulevat Kauko-Idästä.

Hankinta on väistämättä tuontiin perustuvaa, sillä kotimaista valmistusta ei perinteisissä helatuotteissa juurikaan ole.

Toimittajansa Helakeskus valitsee sen mukaan, minkä tyy-

pistä tuotetta valikoimaan haetaan ja millaiset helan markkinat ja kiertonopeus ovat. Rantanen lisää, että toimittajan valintaan vaikuttaa luonnollisesti myös tämän tarjoama valikoima, jonka on oltava monipuolinen.

Hankintaketju on hioutunut jo puolitoista vuotta. Suomen Helakeskuksessa onkin tällä hetkellä Suomen laajin tuotevalikoima, vaikka toimittajien määrä on karsiutunut rajusti. Esimerkiksi vetimien, erilaisten kripojen, toimittajista on ketjussa enää jokseenkin yksi kuudesta. Silti tuoteryhmän myynti on kasvanut kymmeniä prosentteja.

Tukkukaupan on pystyttävä lunastamaan asiakkaitensa luottamus jokaisessa tavarantoimituksessa. Yrittäjä **Markku Jumpponen** on tilannut MRT-Kalusteissa tarvittavia kalusteheloja Suomen Helakeskuksesta 1990-luvun alkupuolelta lähtien. Tätä nykyä suurin osa heloista, vetimistä ja mekanismeista tulee Tampereen ja Kurun liikkeisiin juuri Seinäjoelta.

– Homma toimii ja on meille edullista ja helppoa. Tiedämme, mitä saamme ja jos apua tarvitaan, sitä saadaan heti, Jumpponen tiivistää kumppanuuden perusedellytykset.

MRT:n kaltainen yhdeksän työntekijän kalustetoimittaja on Helakeskukselle ihanteellinen asiakas. Tällaisia tukkustajia on sen asiakaskunnasta noin viidennes.

– Asiakaskuntamme on yhden miehen yrityksistä maan suurimpiin toimijoihin. Tuhannesta asiakkaastamme noin 50 tuo puolet liikevaihdosta. Ja varsinkin suurimmat punnitsevat meitä koko ajan, joten haluamme tietysti huolehtia asiakkaistamme, Rantanen linjaa.

Metalliteollisuuden Euroopan laajuinen rakennemuutos jätti jälkensä Heatmasters Groupinkin toimintaan. Alalta sulsi markkina, jonka varassa oltiin oltu, eikä korvaavaa myyntiä onnistuttu tilikauden 2013 aikana löytämään.

Heatmasters Group rakentaa toimintansa uudelleen. Uusi toimitusjohtaja Ilkka Mujunen luottaa vahvasti lämpökäsittelyyn erikoistuneen yhtiön raudanlujaan osaamiseen ja kokemukseen.

Metalliteollisuudessa

"Teknologinen osaaminen yhtiössämme on huima ja palveluliiketoiminta on hienosti hallussa. "

Heatmasters Group Oy:n toimitusjohtaja Ilkka Mujunen

kuumottaa

Mitään täysin entisestä poikkeavaa suunnanmuutosta Heatmasters Group ei tarvinne, sillä perusta on rakennettu oikeille asioille. Näin **Ilkka Mujunen** arvio tuoreeltaan johtamaansa yhtiötä. Osaava henkilöstö ja 40 vuoden kokemus yhdessä kansainvälistymisen ja tarkkaan kohdennetun myyntityön kanssa riittänee reseptiksi.

– Yrityshän on kehittynyt hyvin ja jatkamalla kansainvälistymistä ja brändin rakentamista kaikki on mahdollista, Mujunen, joka tuntee kansainvälisen metalliteollisuuden läpikotaisin, sanoo.

Mujunen linjaa Heatmasters Groupin tavoitteet selkeiksi; yhtiön on oltava Itämeren alueen johtava toimija. Linjan hän perustaa Heatmastersin palveluksessa olevien ihmisten ammatitaitoon. Koska kyse on osaamisliiketoiminnasta, yhtiön luotettavuuden ja maineen ratkaisee asiakkaan kokemus ja sitä kautta syntynyt keskinäinen luottamus.

Olkiluoto 3:n suururakan päätyttyä edellisen tilikauden aikana korvaavaa tilauskantaa ei syntynytäkään tarpeeksi. Liiketoiminnan lasku ei koske vain Heatmasters Groupin Suomen palveluyksikköä vaan sama on tapahtunut muillakin päätoimi-alueilla.

– Kaiken kaikkiaan metalliteollisuudessa asiakkaiden lämpökäsittelyn tarpeet laskivat, eikä laitemyyntiin ehditty saada kaivattua vahvuutta paikkaamaan pudotusta. Yhtiön 5,7 miljoonan euron liikevaihdosta laitemyynnin osuus ei ole vielä riittävä tukijalka. Sen osuus väijäämättä kasvaa tulevaisuudessa, lupaa Mujunen.

– Laitteita meiltä myydään jo pariinkymmeneen maahan, joten meidän on helpompi tehostaa nimenomaan laitemyyntiä. Parhailtaan käynnissä olevan merkittävän uunitoimituksen kaltaisia kauppoja ei tarvita montaa kaksinkertaistamaan yhtiön laitemyynnin liikevaihto.

– Teknologinen osaaminen yhtiössämme on huima ja palveluliiketoiminta on hienosti hallussa. Laitteidenkin osalta maine on vahva; esimerkiksi Englannissa lämpökäsittelyn ammattilaiset ostavat meidän laitteita, eivät siis vaivaudu kehittämään omiaan.

Siitä Mujunen varoittaa, että heikon vuoden päälle ei heti voi vahvaa kasvua rakentaa. Työ vie aikansa, jotta kasvun pohja tervehtyy ja kannattavuutta estävät vuodot korjaantuvat. Vasta tämän jälkeen vahva ja kestävä kasvu on mahdollinen. Vytöä siis luonnollisesti kiristetään, ja Mujunen lupaa liiketoimintastrategioihin uutta vahvuutta ja selkeyttä, joita muuttunut liiketoimintaympäristö Suomessa ja maailmalla nyt vaativat.

Puhdasta turvallisuutta

Kauppojen ja kauppakeskusten tukitoimintoihin erikoistunut Spectra Yhtiöt loi kuluneen vuoden aikana itselleen kaksi kokonaan uutta liiketoiminta-aluetta. Kaupanpalvelujen tukitoiminnot kattaa nyt myös vartiointin ja kiinteistöyhtiöille Spectralla on tarjota julkisivujen kunnossapitoon raskasta jatkuvaa uudelleen maalausta korvaava edullisempi vaihtoehto. Spectra Yhtiöt odottaa uusilta liiketoiminnoiltaan paljon.

Spectra Yhtiöt sai vartiointiliiketoimiluvan alkuvuodesta. Lupa laventaa Spectra Yhtiöiden toimintaa ja tekee sen työnteekijästä tärkeän osan asiakkaan turvallisuusrakenteita, sillä vartiointitoiminta perustuu läsnäoloon ja hyödyksi olemiseen.

– Teemme kauppakeskuksissa yhtä ja toista pullonpalautuksen hoitamisesta ostoskärryjen siirtelemiseen ja siivoukseen. Vartijan roolin yhdistäminen muuhun hyödylliseen tekemiseen on vain mielekäästä. Paikalla on näin ihminen, joka pitää silmällä ympäristöä samalla, kun huolehtii sen toimivuudesta, toimitusjohtaja **Veli-Heikki Saari** kuvaa Spectran lähestymistapaa vartiointiliiketoimintaansa.

– Sitä paitsi tilaus tuli asiakkaalta. Tutkimme mahdollisuuksiemme, itse luvan hakeminen oli pitkä prosessi ja sitä tuli tekemään heti vuoden alussa palkattu ensimmäinen vartiointialan ammattilainen. Ja kun lupa helmikuussa meille myönnettiin, toimintamallin rakentaminen alkoi.

Saari sanoo tämän suuntaisen toiminnan olevan Spectran asiakkaiden mieleen. Samalla Spectra pääsee uudistamaan kauppakeskusten ja kauppojen tukitoimintojen ja perinteisen vartiointiliiketoiminnan rakenteita. Linjaus avaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia lähes rajattomasti.

Toinen merkittävä liiketoimintamallin avaus on talojen julkisivujen pesu. Pesu säästää taloyhtiöiden rahoja suhteessa julkisivumaalaukseen huomattavasti.

– Julkisivujen pesu pitää osata tehdä oikein ja oikeilla aineilla, jotta kalkkivalumat, sammaleet ja tummentumat saadaan oikein poistettua. Ja meillä se osaaminen on, Saari huomauttaa.

Spectran tytäryhtiön Alfa-Kemin kemian osaaminen on tunnustettu Joutsenmerkillä ja ympäristösertifikaateilla. Julkisi-

vujen peseminen laventaa luontevasti yhtiön erikoispuhdistuksen liiketoimintaa, joka kattaa ennestään muun muassa biojätehuoneiden huollon.

Spectra Yhtiöt pesi konseptiaan kehittäessään kesän aikana kolme kohdetta, mikä poiki runsaan tilauskannan ensi kesäksi. Ilmiö on sama kuin kotona pesisi yhden ikkunarudun.

– Talon peseminen kerran kolmessa vuodessa pidentää maalin pysyvyyttä seinissä huomattavasti ja on kevyempi toteuttaa kuin maalaaminen. Luonnonmaterialipinnat ovat periaatteessa ikuisia, mutta näyttääkseen hyviltä nekin vaativat säännöllistä huoltoa.

Spectran odotukset ovat tulevassa ja Saari uskoo vahvasti yhtiön pääsevän lähes 20 prosentin kasvuun vuoden 2014 aikana. Hän perustelee näkemystä yleisellä taloudellisella taantumalla. Vastaavina ajanjaksoina aikaisemminkin Spectra Yhtiöt on kasvanut harpaten.

Kuluneen vuoden aikana tehty uusien liiketoiminta-alueiden käynnistäminen väsytti emoyhtiötä sen verran, ettei liikevaihdon kehitys ollut aivan odotusten mukainen. Sen sijaan tytäryhtiö Alfa-Kem lähes kaksinkertaisti liikevaihtonsa. Sen asemaa vahvisti paitsi hyvin vetänyt myynti myös hygienia- ja puhdistusalan tuotteiden maahantuojan ja tukkurin Medi+Kemin liiketoimintojen osto alkuvuodesta. Medi+Kemin toiminnot siirtyvät Helsingistä Lahteen.

Uudet asiakkuudet, Tampereen Hatanpään Spectra-pesukadusta luopuminen, myynnin kasvu ja toimintojen tehostaminen vaikuttivat koko yhtiön kehitykseen niin, että tulos ja kannattavuus paranivat tilikauden aikana.

Ydin kypsyy markkinoiksi

Ecosir Groupin pitkään jatkunut määrätietoinen työ tuotti tulosta kuluneella tilikaudella. Malesiassa solmittu merkittävä partneri- ja lisenssisopimus paikallisen Automated Waste Systemsin kanssa oli toimitusjohtaja Mauri Leposen mukaan selkeä käänne Ecosirin historiassa.

Malesian sopimus avasi suomalaiselle ympäristöalan teknologialle tien Kaukoitään. Malesian Johor Bahrun alueelle Ecosir toimittaa parhaimmillaan yli 300 metrin eli reilusti neljä kertaa Helsingin Olympiastadionin tornin korkuisiin pilvenpiirtäjiin automaattisen jätteiden kuljetusjärjestelmän teknologian.

Ecosirin asemaa Aasian markkinoilla vahvisti lisää Koreaan Samsung-konsernin kanssa solmittu yhteistyösopimus. Sopimus on portti maan rakennusmarkkinoille, jotka ovat jo pelkästään Samsung-ryhmässä mittavat.

Suomessa Ecosir on tiukentanut otettaan hoiva-alan markkinasta. Yhtiö toteuttaa rakenteilla ja suunnitteilla olevien uusien sairaaloiden jäte- ja pyykinsiirtojärjestelmät sekä ravintokustusten biojätteen poistojärjestelmät Kuopioon (KYS) ja Espoon sairaalaan (ESA).

– Viestimme hoitohenkilökunnan vapauttamisesta varsinaiseen hoivatyöhön jätteiden ja pyykkien kускаamisen sijaan on kuultu ja otettu vastaan. On ymmärretty, että näin parannetaan sairaaloissa ja hoivakodeissa paitsi viihtyvyyttä, mutta myös ja ennen kaikkea hygieniää ja potilasturvallisuutta, **Mauri Leponen** toteaa.

Kaukoidän ja kotimaan kohteiden lisäksi Ecosir keskittää tarjontansa Venäjälle ja Lähi-idän alueelle, jossa Ecosirillä on uusia päämiehiä.

Euroopassa avautuu kahden vuoden sisällä valtava kiinteistö- ja ympäristöhuollon markkina, kun Euroopan unionin biojätteen käsittelydirektiivi astuu voimaan.

– Osa Euroopan maista on nyt pakotettu rakentamaan biojätejärjestelmä koko yhteiskuntaansa kerralla. Asia ei ole kaikissa maissa ollut kovin tähdellinen tähän asti. On selvä, että Euroopan markkinamme avautuvat direktiivin myötä uuteen mitataavaan. Nyt olemme avanneet Tanskaan, joka on vanhuksien huollon suhteen hyvin samanlaisessa tilanteessa kuin Suomi.

Ja kun uuden rakentamisen kylkeen liitetään Ecosirin kehittämä konehuoneeton rakennus, kiinteistöjen saneerausrakentamisen markkinatkin helpottuvat.

Vanhoissa kohteissa on yleensä ongelmana tilanpuute. Tarvitavat putkistot on vielä pystytty sijoittamaan tyhjiin nurkkiin ja katon rajaan, mutta niiden tarvitsemille konehuoneille on ollut vaikeampi löytää sijaa. Ecosir kehitti ja patentoi keräysjärjestelmiinsä erillisen konehuoneen, joka voidaan asentaa rakennuksen ulkopuolella.

Ecosirin vuoden 2013 tapahtumat ovat olleet omiaan vahvistamaan uskoa toimialaan. Taloudellisen tuloksen kehitys antaa hyvin vauhtia uuteen tilikauteen, johon Ecosir lähteekin päättäneeseen hyvään tilikauteen verrattuna lähes nelinkertaisella tilauskannalla.

Panostaja Oyj:n selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin (Corporate Governance) 2013 noudattaminen

Panostaja Oyj noudattaa toiminnassaan ja hallintonsa järjestämisessä Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia (2010). Hallinnointikoodi on saatavilla arvopaperimarkkinayhdistyksen ylläpitämältä verkkosivulta osoitteesta www.cgfinland.fi.

Yhtiökokous

Panostaja Oyj:n ylin päättävä elin on varsinainen yhtiökokous. Yhtiökokous vahvistaa vuosittain yhtiön tilinpäätöksen, päättää osingonjaosta ja vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle sekä hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien valitsemisesta ja heille maksettavista palkkioista. Varsinaisen yhtiökokouksen kutsuu koolle yhtiön hallitus. Varsinainen yhtiökokous on yhtiöjärjestyksen mukaan pidettävä vuosittain huhtikuun loppuun mennessä. Kutsu yhtiökokoukseen on julkaistava yhtiön internet-sivuilla aikaisintaan kaksi (2) kuukautta ja viimeistään kolme (3) viikkoa ennen yhtiökokousta, mutta kuitenkin yhdeksän päivää ennen yhtiökokouksen täsmäytyspäivää. Hallitus voi lisäksi harkintansa mukaan ilmoittaa yhtiökokouksesta yhdessä tai useammassa sanomalehdessä. Yhtiökokoukseen osallistuvat toimitusjohtaja, hallituksen puheenjohtaja sekä hallituksen jäseneksi ensimmäistä kertaa ehdolla oleva henkilö, ellei heidän poissaololleen ole painavia syitä.

Hallitus

Panostaja Oyj:n yhtiöjärjestyksen mukaan hallitukseen kuuluu vähintään kolme ja enintään kuusi varsinaista jäsentä. Hallitukseen on kuulunut 1.11.2012–28.1.2013 välisenä aikana viisi jäsentä ja 29.1.2013 lukien kuusi jäsentä. Hallituksen jäsenet valitsee varsinainen yhtiökokous. Hallituksen jäsenen toimikausi päättyy vaalia ensiksi seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

Tilikaudella 2013 hallitus kokoontui 16 kertaa. Keskimääräinen osallistuminen hallituksen kokouksiin tilikaudella oli 97 %.

Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja mahdollisen varapuheenjohtajan. Hallitus on laatinut toimintaansa varten kirjallisen työjärjestyksen. Hallitus käsittelee laissa ja yhtiöjärjestyksessä mainittujen tehtävien lisäksi yhtiön ja konsernin kannalta tärkeitä ja laajakantoisia asioita kuten pitkän aikavälin strategiset tavoitteet, konserniin kuuluvien yhtiöiden budjetit osana konsernin budjettia, konsernin olennaiset investoinnit, liiketoiminnan olennaiset laajentumiset tai supistumiset sekä merkittävät yritys- ja liiketoimintakaupat. Hallitus arvioi vuosittain toimintaansa ja työtapojaan. Hallituksella ei ole erillisiä valiokuntia ja siten hallitus vastaa tarkastusvaliokunnan tehtävistä Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti.

Yhtiön hallituksen kuudesta jäsenestä kuusi on riippumattomia yhtiöstä (viisi riippumatonta jäsentä viidestä 28.1.2013 asti) ja viisi yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista (ja viisi yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista 28.1.2013 asti).

Varsinaisessa yhtiökokouksessa 29.1.2013 hallitukseen valittiin

- » **Jukka Ala-Mello** s. 1963, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2011, hallituksen jäsen vuodesta 2006. Kauppatieteiden maisteri ja KHT, KONE Oyj:n johtaja ja hallituksen sihteeri, aikaisempi työkokemus: PricewaterhouseCoopers Oy:n osakas 1995–2006, KHT-tilintarkastaja 1993–2006 ja tilintarkastaja 1987–1990 sekä Panostaja Oyj:n talouspäällikkö 1990–1993, muut luottamustehtävät: hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja Security Trading Oy:ssä ja Holding Manutas Oy:ssä sekä hallituksen puheenjohtaja OWH-Yhtiöt Oy:ssä ja hallituksen jäsen Oy Hacklin Ltd:ssä. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.
- » **Eero Eriksson** s. 1963, hallituksen jäsen vuodesta 2011. Valtiotieteen maisteri, Fennian varatoimitusjohtaja, aikaisempi työkokemus: Fennia-konsernin sijoitusjohtaja vuodesta 2002 alkaen, Eläke-Fennian sijoitusjohtaja 1998–2001, Merita Henkivakuutus Oy:n sijoitusjohtaja, Suomen Yhdyspankin pankinjohtaja, muut luottamustehtävät: Fennia Varainhoidon hallituksen jäsen, Henki-Fennian hallituksen jäsen, Diabetes tutkimussäätiön sijoitusvaliokunnan jäsen, Oulun Diakonissalaitoksen säätiön varainhoitovaiokunnan jäsen sekä Kyllikki ja Uolevi Lehiköisen säätiön hallituksen jäsen. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.
- » **Satu Eskelinen** s. 1961, hallituksen jäsen vuodesta 2010. Diplomi-insinööri, Technopolis Oyj:n Tampereen Liiketoimintayksikön johtaja, aikaisempi työkokemus: Solteq Oyj:n konsultointi- ja teknologiayksikön yksikönjohtaja, Elisa Oyj:n aluejohtaja, Soon Com Oy:n markkinointi- ja myyntijohtaja ja toimitusjohtaja, muut luottamustehtävät: Tampereen Lääkerikeskus Oy:n hallituksen jäsen 31.12.2013 saakka ja Tampereen Sähkölaitos Oy hallituksen jäsen 04/2013 alkaen. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.
- » **Jukka Terhonen** s. 1954, hallituksen jäsen vuodesta 2013. Diplomi-insinööri, Lemminkäinen Talo Oy:n toimitusjohtaja 2009–2013, Rakennustoimisto Palmberg Oy, toimitusjohtaja 2001–2009, YIT Oyj:n talonrakennus-toimialajohtaja ja Tampere-Vaasa-aluejohtaja, PKS asuntotuotannon johtaja, Otto Wuorio Oy:n toimitusjohtaja, tuotantojohtaja ja KVR-päällikkö 1985–2001, muut luottamustehtävät: Tampereen kauppakamarin puheenjohtaja 2010–2013 ja hallituksen jäsen 2007–2009, Talonrakennusteollisuus TRT ry:n hallituksen jäsen 2007–2012, Rakennusteollisuus RT:n asuntoryhmän puheenjohtaja 2004–2012, SFHP (asunto- ja kaupunkisuunnittelualan yhdistys) hallituksen jäsen 1994–, Design-Talo Oy:n hallituksen jäsen 2013–, Paavo Nurmen Säätiön hallituksen jäsen 2013–, Pohjola Rakennus Oy:n Sisä-Suomen hallituksen puheenjohtaja 2013– sekä Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksen hallituksen jäsen 2013–. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.
- » **Antero Virtanen** s. 1954, hallituksen jäsen vuodesta 2013. Kauppatieteiden maisteri, Jesura Oy:n toimitusjohtaja 2010–, Wavin Nordic hallituksen jäsen 2004–2009, Wavin-Labkon Oy:n toimitusjohtaja ja hallituksen jäsen 2003–2009, Labko Oy:n toimitusjohtaja 1988–2003, hallituksen jäsen 1976–2003, puheenjohtaja 1996–2003,

Elarne Ky:n toimitusjohtaja 1986–1988, muut luottamus-
tehtävät: Tampereen kauppakamarin hallituksen jäsen
1991–1998, vuodesta 1976 useita hallituksen jäsenyyksiä
ja puheenjohtajuuksia, 2008 alkaen Hallituspartnereiden
jäsen, Hallituspartnereiden puheenjohtaja 2010–2013. Riip-
pumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

- ▶ **Mikko Koskenkorva** s. 1982, hallituksen jäsen vuodesta
2011. Ylioppilas, Pajakulma Oy:n IT-projektipäällikkö, muut
luottamustehtävät: Johtopanos Oy:n hallituksen jäsen,
Rollock Oy:n hallituksen jäsen, Treindex Oy:n hallituksen
jäsen ja toimitusjohtaja. Riippumaton yhtiöstä ja merkittä-
vistä osakkeenomistajista.

Hallituksen järjestäytymiskokous valitsi puheenjohtajaksi
Jukka Ala-Mellon ja varapuheenjohtajaksi Eero Erikssonin.

Toimitusjohtaja

Yhtiön hallitus nimittää toimitusjohtajan. Toimitusjohtajana toi-
mii varatuomari Juha Sarsama (s. 1965, toimitusjohtaja vuo-
desta 2007, varatuomari, M.S.M Boston University Brussel,
aikaisempi työkokemus: toimitusjohtaja OpusCapita Oy, hallin-
tojohtaja Saarioinen Oy, talousjohtaja OpusCapita Oy). Toi-
mitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen anta-
mien ohjeiden ja määräyksien mukaisesti. Toimitusjohtaja toimii
emoyhtiön johtoryhmän jäsenen esimiehenä. Segmentin halli-
tuksen puheenjohtajana toimiva emoyhtiön johtoryhmän jäsen
toimii segmentin toimitusjohtajan esimiehenä joulukuusta 2013
lukien. Emoyhtiön toimitusjohtaja valmistelee ja esittelee hallituk-
selle päätettäväksi pitkän aikavälin strategiset tavoitteet, konser-
niin kuuluvien yhtiöiden budjetit osana konsernin budjettia,
konsernin olennaiset investoinnit, liiketoiminnan olennaiset laa-
jentumiset tai supistumiset sekä merkittävät yritys- ja liiketoimin-
takaupat.

Liiketoiminnan organisointi

Panostaja-konsernin johtoryhmään on kuulunut tilikaudella
2013 toimitusjohtaja Juha Sarsama, talousjohtaja Simo Mustila,
sijoitusjohtaja Tapio Tommila ja kehitysjohtaja Minna Telanne,
joka aloitti 14.1.2013. Edellinen kehitysjohtaja Heikki Nuutila
siirtyi 1.1.2013 konsernin ulkopuolelle. Johtoryhmän puheen-
johtajana toimii toimitusjohtaja ja se kokoontuu säännöllisesti.
Toimitusjohtaja vastaa lakisäätelysten vastuidensa lisäksi Panos-
taja Oy:n toiminnan organisoinnista, koko konsernin johtamis-
järjestelmästä ja sen kehittämisestä sekä asioiden valmistelusta
ja esittelystä yhtiön hallitukselle. Talousjohtaja vastaa talou-
den raportointiprosessista sekä riskienhallintaprosessista sekä
näiden kehittämisestä. Sijoitusjohtaja vastaa yritysostoproses-
sista sekä siihen liittyvästä analyysi- ja arvonmääritysproses-
sista. Kehitysjohtaja vastaa konsernin johtamisjärjestelmästä ja
sen kehittämisestä, konsernin kehityshankkeista sekä tukee seg-
mentejä näiden omissa kehityshankkeissaan.

Johtoryhmä toimii toimitusjohtajan johdolla ja sen tehtä-
vänä on Panostaja Oy:n prosessin kehittäminen. Johtoryh-
mässä valmistellaan segmenttien omistaja-arvon kehittämiseen
liittyvät toimenpiteet sekä konsernilaajuiset kehityshankkeet ja
konsernin strategia.

Panostaja-konsernin operatiivinen liiketoiminta tapahtuu
toimialoittain muodostetuissa segmenteissä (alakonserni). Joh-
toryhmän jäsenten osake- ja optio-omistus selviää yhtiön www-
sivuilla osoitteessa www.panostaja.fi. Kunkin liiketoiminta-seg-
mentin hallitukseen kuuluu segmentin toimitusjohtajan lisäksi
Panostaja Oy:n kaksi johtoryhmän jäsentä, joista toinen toi-

mii hallituksen puheenjohtajana, sekä pääsääntöisesti vähin-
tään yksi konsernin ulkopuolinen asiantuntijajäsen. Segmenttiä
koskevat operatiiviset päätökset tehdään kussakin segmentissä.

Pääpiirteet taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvästä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta

Taloudellisella raportointiprosessilla tarkoitetaan toimintoja,
jotka tuottavat yhtiön johtamisessa käytettävää taloudellista
tietoa sekä lakien, standardien ja muiden yhtiötä koskevien
säännösten mukaisesti julkistettavaa taloudellista tietoa. Talou-
delliseen raportointiprosessiin liittyvällä sisäisellä valvonnalla
on tavoitteena varmistaa, että Panostaja-konsernin toiminta on
tuloksellista ja että päätöksenteko perustuu luotettavaan infor-
maatioon ja riittävään liiketoimintarisken tunnistamiseen. Tilin-
päätöshetkellä yhdeksässä liiketoimintaa harjoittavassa seg-
mentissä on oma talousjohto, ja lisäksi emoyhtiössä on erillinen
konsernin talousjohtajan alaisuudessa työskentelevä taloushallin-
non organisaatio. Segmenteillä on käytössä useita eri kirjan-
pidon ja taloudellisen raportoinnin tietojärjestelmiä. Konser-
nin talousraportointia hoidetaan yhden keskistetysti hallinnoi-
dun tietojärjestelmän avulla. Segmentit vastaavat tietojen tuot-
tamisesta konsernin raportointijärjestelmään.

Yhtiön kaikki segmentit valmistelevat oman budjettinsa,
joka hyväksytään kyseisen segmentin hallituksessa. Emoyhtiön
budjetti yhdistettynä segmenttien budjettiin muodostaa Panos-
taja Oy:n konsernibudjetin. Segmentit raportoivat emoyhtiölle
tilikauden aikana kuukausittain etukäteen sovitun raportointiai-
kataulun mukaisesti. Kuukausittainen raportointi ja sen yhtey-
dessä tehtävät analyysit ja vertailut ovat keskeinen osa talou-
dellisen raportoinnin avulla suoritettavaa ohjausta ja valvon-
taa. Jokaisen vuosineljänneksen jälkeen segmentit päivittävät
tarvittaessa lopputilikauden ennusteen. Panostaja Oy:llä ei ole
erillistä sisäisen tarkastuksen organisaatiota. Emoyhtiön talous-
hallinnon organisaatio ohjaa ja valvoo säännöllisesti segmen-
tien raportointia sekä puuttuu raportoinnissa havaittuihin poik-
keamiin ja tarvittaessa tekee joko omia tai teettää erillisiä sisäi-
sen tarkastuksen selvityksiä ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Emo-
yhtiössä toimivan taloushallinnon organisaation vastuulla on
yhtenäisten laskenta- ja raportointiperiaatteiden määrittely ja
ohjeistaminen, raportointijärjestelmän jatkuva kehittäminen
sekä segmenttien taloushallinnon organisaation kouluttaminen.
Sekä kehittämisessä että koulutuksessa otetaan huomioon sisäi-
sen valvonnan tarpeet.

Tilintarkastus

Panostaja-konserniin kuuluvien yhtiöiden lakisäätelystä tilin-
tarkastuksesta vastaa yhtiökokouksen valitsevat tilintarkastajat.
Tilikaudella 2013 tilintarkastajana emoyhtiössä ja konsernissa
ovat toimineet KHT Markku Launis ja PricewaterhouseCoopers
Oy:n KHT-yhteisö.

Tilintarkastajat antavat yhtiön osakkeenomistajille lain
edellyttämän tilintarkastuskertomuksen tilinpäätöksen yhtey-
dessä. Panostaja Oy:n hallitus saa tilinpäätöstä käsitellessään
vastuulliselta tilintarkastajalta selostuksen tarkastuksen toteutu-
misesta ja havainnoista. Tarvittaessa tilintarkastajat osallistuvat
hallituksen kokouksiin ja raportoivat muutoinkin hallitukselle.
Tilikaudella 2013 PricewaterhouseCoopersille maksetut palk-
kiot lakisäätelystä tilintarkastuksesta olivat 116 tuhatta euroa
ja muista palveluista 109 tuhatta euroa.

Sisäpiirihallinto

Panostaja-konsernissa noudatetaan Arvopaperimarkkinain mukaisia ohjeita sisäpiiri-ilmoituksista, sisäpiirirekisterin ja yrittäjäkohtaisen sisäpiirirekisterin ylläpitämisestä sekä NASDAQ OMX Helsinki Oy:n hyväksymiä sisäpiiri-ohjeita.

Panostaja Oy:n julkisiin sisäpiiriläisiin kuuluvat hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja, johtoryhmä sekä tilintarkastajat. Yhtiön pysyviä sisäpiiriläisiä ovat emoyhtiön koko henkilökunta ja ne yhteistyökumppanit, jotka yhteistyösuhteen perusteella on katsottu kuuluvan pysyvään sisäpiiriin, mutta heidän omistuksensa ei ole julkista. Merkittävistä hankkeista pidetään hankekohtaista sisäpiirirekisteriä. Panostaja Oy:n julkinen sisäpiirirekisteri on nähtävillä Euroclear Finland Oy:n NetSire:ssä sekä yhtiön omilla www-sivuilla kohdassa sijoittajille; hallinnointi; sisäpiirirekisteri.

Tiedottaminen

Panostajan tavoitteena on, että kaikilla markkinaosapuolilla on oikeat, ajantasaiset ja riittävät tiedot yhtiöstä. Panostajan kotisivuilla julkaistaan yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmää koskevat tiedot ja pörssitiedotteet heti niiden julkistamisen jälkeen sekä muuta keskeistä sijoittajatietoa.

Panostaja soveltaa kahden viikon ajan ennen tuloksen julkistamista niin sanotun hiljaisen jakson periaatetta. Kyseisenä ajankohdana yhtiön edustajat eivät kommentoi markkinanäkymiä.

Riskienhallinta

Panostaja Oy:n riskienhallinnan tavoitteena on turvata liiketoiminnan jatkuvuus ja tukea Panostajaa ja sen omistamia segmenttejä määritettyjen tavoitteiden ja strategioiden saavuttamisessa.

Riskiksi luokitellaan sellaiset tekijät, jotka saattavat vaarantaa tai estää Panostajan tai sen omistaman segmentin strategisten tavoitteiden saavuttamisen tai toiminnan jatkuvuuden tai muutoin aiheuttaa merkittäviä seuraamuksia Panostajalle, sen omistajille, segmentille, henkilöstölle tai muille sidosryhmille. Merkittävimpiä yhtiön hallituksen tietoon tulleita riskejä ja epävarmuustekijöitä on kuvattu yhtiön toimintakertomuksessa.

Riskienhallinta on olennainen osa osakeyhtiölain mukaista hallituksen ja toimitusjohtajan yleistoimivaltaa ja hyvää hallintotapaa sekä Panostajan liiketoiminnan suunnittelua ja johtamista.

Panostajassa riskienhallinta perustuu riskien tunnistamiseen, arviointiin ja raportointiin. Konsernitason riskien tunnistaminen, arviointi ja raportointi ovat emoyhtiön toimitusjohtajan vastuulla ja segmenteillä vastuu on kyseisen segmentin toimitusjohtajalla. Kaikki olennaiset riskit raportoidaan konsernin emoyhtiön hallitukselle.

Panostajassa käytetään yhtenäistä mallia konsernin ja segmenttien riskien tunnistamiseen. Riskien tunnistaminen, arviointi ja raportointi segmenttikohtaisesti mahdollistaa tehokkaiden riskienhallinta-toimenpiteiden luomisen ja ylläpitämisen.

Riskejä tunnistetaan ja arvioidaan niiden todennäköisyyden, merkittävyyden ja vaikuttavuuden kautta. Toimenpiteissä korostuvat kehityssuunnan seuraaminen ja riskin hallintatoimet.

Riskianalyysit ja -arviointit toteutetaan itsearviointeina ja yhteenvedo käsitellään ja hyväksytään segmentin hallituksessa. Riskejä kartoitetaan ja käsitellään myös yhdessä vahinkovakuutusyhtiön riskienhallintapalveluiden kanssa. Analyysien ja arviointien perusteella päätetään riskienhallinnan kehityshank-

keista, jotka voidaan toteuttaa joko konsernin laajuisina tai yhtä segmenttiä koskevana.

Panostaja luokittelee keskeiset riskit neljään pääryhmään: strategisiin, operatiivisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin.

Panostajan hallitus vastaa yhtiön riskienhallinnasta ja valvoo sen toteutumista. Hallitus hyväksyy yhtiön riskienhallintapolitiikan.

Panostajan toimitusjohtaja ja johtoryhmä ovat vastuussa riskienhallintaperiaatteiden määrittämisestä, käyttöönotosta ja siitä, että riskienhallinta on asianmukaisesti järjestetty. He myös vastaavat siitä, että riskit otetaan huomioon yhtiön suunnitteluprosesseissa ja että niistä raportoidaan riittävällä ja asianmukaisella tavalla hallitukselle. Lisäksi he vastaavat riskienhallinnan kehittämisestä sekä arvioivat jatkuvasti hallitustyöskentelyn kautta segmentin johdon kyvykkyyttä myös riskienhallinnan osa-alueella.

Liiketoimintayhtiöiden toimitusjohtajat ja hallitus vastaa oman vastualueensa riskien tunnistamisesta, arvioinnista ja hallinnasta Panostajan ohjeistuksen mukaisesti sekä riskienhallinnan kehitystoimenpiteiden toteutuksesta ja raportoinnista.

Panostajan talousjohtaja vastaa riskienhallinnan toimintamallista ja raportoinnista konsernitason ja konsernin liiketoimintamallin ja riskienhallintapolitiikan mukaisesta käytännön toimeenpanosta ja valvonnasta liiketoiminta-segmenteissä. Rahoitusriskeistä raportoidaan säännöllisesti Panostajan hallitukselle.

Jokainen työntekijä vastaa omaan työhönsä liittyvien ja muutoin havaitsemiensa riskien tunnistamisesta ja raportoinnista esimiehelle.

Palkitseminen

Yhtiökokous vahvistaa hallituksen palkkiot vuosittain. Vuoden 2013 varsinainen yhtiökokous vahvisti hallitusten jäsenten palkkiot seuraavasti: Hallituksen puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 40 000 euroa vuodessa, ja jokaiselle hallituksen muulle jäsenelle 20 000 euroa vuodessa.

Noin 40 %:a hallituksen jäsenelle maksettavasta palkkiosta maksetaan hallitukselle annetun osakeantivaltuutuksen perusteella antamalla hallituksen jäsenelle yhtiön osakkeita, mikäli hallituksen jäsen ei yhtiökokouspäivänä omista yli yhtä prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Mikäli hallituksen jäsenen omistusosuus yhtiökokouspäivänä on yli yksi prosentti yhtiön kaikista osakkeista, maksetaan palkkio kokonaisuudessaan rahana. Yhtiön hallituksen jäsenille luovutettiin tilikauden 2013 aikana palkkioina yhteensä 61 610 yhtiön osaketta.

Hallituksen jäsenet eivät kuulu Panostajan palkitsemisjärjestelmään, eivätkä he ole työsuhteessa yhtiöön.

Toimitusjohtajan palkasta ja muista eduista päättää hallitus. Toimitusjohtajalla on kirjallinen toimitusjohtajasopimus, jonka mukainen palkka on kiinteä. Toimitusjohtajan eläke määrittyy työeläkelain (TyEL) mukaan. Toimitusjohtajasopimuksen mukainen irtisanomisaika on 6 kuukautta ja eroraha vastaa 12 kuukauden palkkaa. Tilikaudella 2013 toimitusjohtajan vuosiansiot ja muut etuudet olivat yhteensä 186 083 euroa. Toimitusjohtaja ei ole hallituksen jäsen. Toimitusjohtajan osake- ja optio-omistus selviää yhtiön www-sivuilla osoitteessa www.panostaja.fi.

Toimitusjohtajan ja johtoryhmän osalta on käytössä osakepalkkiojärjestelmä. Yhtiön johto omistaa suoraan ja vaikutusvaltaisyhteisöjen kautta osakkeita. Panostaja Oy:n hallitus päättää toimitusjohtajan ja johtoryhmän jäsenten palkitsemisjärjestelmän periaatteista. Johtoryhmän jäsenen palkka on kiin-

teää ja eläke määräytyy työeläkelain (TyEL) mukaan. Hallitus päätti 16.12.2010 uudesta Panostajan johtoryhmän jäsenten pitkäaikaisesta kannustin- ja sitouttamisjärjestelmästä. Johtoryhmän jäsenillä on tilinpäätöshetkellä henkilökohtaisessa tai määräysvallassaan olevan yhtiön omistuksessa yhteensä 750 000 Panostajan osaketta (lähtötilanne 950 000 osaketta). Heikki Nuutila ei ole enää 1.1.2013 lähtien ollut yhtiön palveluksessa. Hänen omistuksessaan on 200 000 kappaletta Panostajan osakkeita.

Kannustin- ja sitouttamisjärjestelmässä oleva johdon osakeomistus jakaantuu seuraavasti:

Pravia Oy (Juha Sarsama)	350 000 kpl
Artaksan Oy (Simo Mustila)	200 000 kpl
Comito Oy (Tapio Tommila)	200 000 kpl
Yhteensä	750 000 kpl

Järjestelyn tekohetkellä silloiset johtoryhmän jäsenet ovat rahoittaneet sijoituksensa osittain itse ja osittain yhtiön lainoituksen avulla ja jäsenet kantavat aidon yrittäjärisikin järjestelmään tekemänsä sijoituksen osalta. Vuosina 2011–2015 järjestelmään kuuluville johtoryhmän jäsenille voidaan myöntää palkkiona asetettujen tavoitteiden saavuttamisen perusteella yhteensä enintään 237 500 Panostajan osaketta. Lisäksi mahdollista palkkiota maksetaan siten rahana, että se kattaa palkkiosta aiheutuvat verot ja veronluonteiset maksut. Palkkiona saatujen osakkeiden osalta johtoryhmän jäsenillä on velvollisuus olla luovuttamatta osakkeita 27 kuukauden aikana niiden saamisesta.

Tämä selvitys on saatavilla yhtiön www.sivuilla osoitteessa www.panostaja.fi. Selvitys on annettu toimintakertomuksesta erillisenä kertomuksena.

Panostaja Oyj:n pörssitiedotteet

Marraskuu

- › 6.11.2012 Panostaja vahvistaa Helat-liiketoiminta-alueitaan yritysosstolla ja eriyttämällä liiketoimintoja
- › 7.11.2012 Panostaja laajentaa sisäkattomateriaalien tukkupalveluihin ostamalla 60 prosenttia Selog Oy:n osakekannasta
- › 12.11.2012 Panostaja Oyj nimitysuutinen Juha Kivinen KL-Varaosat Oy:n toimitusjohtajaksi
- › 28.11.2012 Kutsu Panostaja Oyj:n tiedotustilaisuuteen
- › 28.11.2012 Panostaja Oyj:n johtoryhmässä muutoksia

Joulukuu

- › 4.12.2012 Panostaja ostaa DMP-Digital Media Partners Oy:n ja vahvistaa asemaansa digitaalisten painopalveluiden markkinoilla
- › 14.12.2012 Panostaja-konsernin tilinpäätöstiedote 1.11.2011–31.10.2012
- › 14.12.2012 Yhtiökokouskutsu
- › 17.12.2012 Panostaja Oyj:n hallituksen jäsenien palkkioiden maksaminen yhtiön hallussa olevilla osakkeilla
- › 28.12.2012 Arvopaperimarkkinalain 2 luvun 10 pykälän mukainen tiedote omistussuuden muuttumisesta
- › 31.12.2012 Markkinatakaus (liquidity providing) Panostaja Oyj:n osakkeelle päättyy

Tammikuu

- › 8.1.2013 Panostaja Oyj:n vuosikertomus 2012 julkaistu kokonaisuudessaan
- › 29.1.2013 Panostaja Oyj:n varsinainen yhtiökokous 29.1.2013

Helmikuu

- › 27.2.2013 Kutsu Panostaja Oyj:n tiedotustilaisuuteen

Maaliskuu

- › 6.3.2013 Panostaja-konsernin osavuositiedote 1.11.2012–31.1.2013 (3 kk)
- › 7.3.2013 Panostaja Oyj:n hallituksen jäsenien palkkioiden maksaminen yhtiön hallussa olevilla osakkeilla

Toukokuu

- › 16.5.2013 Panostaja laskee liikkeeseen 7,5 miljoonan euron hybridilainan
- › 22.5.2013 Kutsu Panostaja Oyj:n tiedotustilaisuuteen

Kesäkuu

- › 5.6.2013 Panostaja-konsernin osavuositiedote 1.11.2012–30.4.2013 (6 kk)
- › 6.6.2013 Panostaja Oyj:n hallituksen jäsenien palkkioiden maksaminen yhtiön hallussa olevilla osakkeilla

Elokuu

- › 19.8.2013 Kutsu Panostaja Oyj:n tiedotustilaisuuteen

Syyskuu

- › 4.9.2013 Panostaja-konsernin osavuositiedote 1.11.2012–31.7.2013 (9 kk)
- › 5.9.2013 Panostaja Oyj:n hallituksen jäsenien palkkioiden maksaminen yhtiön hallussa olevilla osakkeilla
- › 20.9.2013 Panostajan taloudellinen tiedottaminen ja varsinainen yhtiökokous

Lokakuu

- › 9.10.2013 Panostaja luopuu puusepänteollisuus-segmentistä ja myy Matti-Ovi Oy:n Taaleritehtaan Sijoitustehtaalte
- › 17.10.2013 Panostaja luopuu kiinnikkeet-segmentistä ja myy Suomen Kiinnikekeskus Oy:n Länsi-Suomen Sähkötukulle
- › 29.10.2013 Matti-Ovi Oy:n lopullinen kauppahinta
- › 31.10.2013 Panostaja Oyj nimitysuutinen Ilkka Mujunen Heatmasters Group Oy:n toimitusjohtajaksi

Tietoja osakkeenomistajille

Osakkeen tiedot

Markkina	NASDAQ OMX Helsinki Oy
ISIN	FI0009800379
Kaupankäyntitunnus	PNA1V (OMX)
Lista	OMXH Small Cap

Osakkeiden lukumäärä 51 733 110

Panostajan osakkeet on rekisteröity Euroclear Finland Oy:n ylläpitämässä arvo-osuusjärjestelmässä.

Yhtiökokous

Panostaja Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään keskiviikkona 29.1.2014 klo 13.00 Technopolis Yliopistonrinteessä, Häggman-salissa, osoitteessa Kalevantie 2, Tampere. Julkaisimme yhtiökokouskutsun 13.12.2013.

Oikeus osallistua yhtiökokoukseen on osakkeenomistajalla, joka viimeistään 17.1.2014 on merkitty osakkeenomistajaksi Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään yhtiön osakasluetteloon.

Osakkeenomistaja, jonka osakkeet on hallintarekisteröity ja joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen, on ilmoitettava merkittäväksi tilapäisesti yhtiön osakasluetteloon viimeistään 24.1.2014 klo 10.00. Ilmoituksen edellytys on, että osakkeenomistajalla olisi samojen osakkeiden perusteella ollut oikeus tulla merkityksi yhtiön osakasluetteloon yhtiökokouksen täsmäytyspäivänä 17.1.2014. Hallintarekisteröityä osakkeenomistajaa koskeva ilmoitus tilapäisestä merkitsemisestä yhtiön osakasluetteloon katsotaan samalla ilmoittautumiseksi yhtiökokoukseen.

Osakkeenomistajan, joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen, on ilmoitettava ennakkolta yhtiölle viimeistään 24.1.2014 klo 16.00 menneessä kirjallisesti osoitteella Milla Store/Panostaja Oyj, Kalevantie 2, 33100 Tampere, tai puhelimitse Milla Storelle puh. 050 685 70 tai sähköpostilla osoitteeseen yhtiokokous@panostaja.fi. Ilmoittautumiskirjeen on oltava perillä ennen ilmoittautumisaajan päättymistä. Mahdolliset valtakirjat pyydetään toimittamaan ilmoittautumisen yhteydessä.

Osingonmaksu ja pääoman palautus

Panostaja Oyj:n jakokelpoiset varat, joihin on lisätty tilikauden tappio 12 312 404,14 euroa ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 17 746 562,87 euroa, ovat -127 093,89 euroa.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tappio siirretään kertyneiden voittovarojen tilille ja osinkoa eikä myöskään pääoman palautusta jaeta.

Lisäksi hallitus ehdottaa, että yhtiökokous valtuuttaisi hallituksen päättämään harkintansa mukaan mahdollisesta varojen jakamisesta osakkeenomistajille yhtiön taloudellisen tilanteen sitä puoltaessa joko osinkona tai pääoman palautuksena sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta. Valtuutuksen perusteella tehtävän varojenjaon enimmäismäärä on yhteensä enintään 5.200.000 euroa.

Valtuutuksen ehdotetaan sisältävän hallituksen oikeuden päättää kaikista muista edellä mainittuun varojenjakoon liittyvistä ehdoista. Valtuutuksen ehdotetaan olevan voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen alkamiseen saakka.

Yhtiökokoukseen liittyvät tärkeät päivämäärät

Yhtiökokouksen täsmäytyspäivä	17.1.2014
Yhtiökokoukseen ilmoittautuminen päättyy	24.1.2014
Yhtiökokous	29.1.2014

Osavuosikatsaukset

Panostaja-konserni julkaisee tilikaudella 1.11.2013–31.10.2014 kolme osavuosikatsausta seuraavasti:

Osavuosikatsaus ajalta 1.11.2013–31.1.2014 julkaistaan 5.3.2014
Osavuosikatsaus ajalta 1.11.2013–30.4.2014 julkaistaan 4.6.2014
Osavuosikatsaus ajalta 1.11.2013–31.7.2014 julkaistaan 3.9.2014

Osavuosikatsaukset, vuosikertomus ja tiedotteet ovat julkaisemisen jälkeen luettavissa yhtiön www-sivuilla www.panostaja.fi.

Kaksi viikkoa ennen vuosituloksen ja osavuosikatsausten julkistamista yhtiö pitää niin sanotun hiljaisen jakson, jonka aikana yhtiö ei kommentoi taloudellista tilannetta tai markkinäkymmiä, eikä tapaa pääomamarkkinoiden edustajia.

Juha Sarsama, s. 1965

- › Toimitusjohtaja vuodesta 2007
- › Varatuomari, M.S.M (Boston University Brussels)
- › Aikaisempi työkokemus: toimitusjohtaja OpusCapita Oy, hallintojohtaja Saarioinen Oy, talousjohtaja OpusCapita Oy
- › Muut luottamustehtävät: Tampereen kauppakamarin hallituksen varapuheenjohtaja, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Eteran hallituksen jäsen ja Fennia Varainhoidon hallituksen jäsen

Simo Mustila, s. 1967

- › Talousjohtaja vuodesta 2010
- › KTM, MBA
- › Aikaisempi työkokemus: F&I Manager Delta Motor Group Oy, talous- ja hallintojohtaja DNA-konserni
- › Muut luottamustehtävät: Tampereen kauppakamarin finanssivaliokunnan jäsen

Minna Telanne, s. 1964

- › Kehitysjohtaja vuodesta 2013
- › Koulutus HTL
- › Aikaisempi työkokemus: liiketoimintajohtaja Leading Partners Oy, henkilöstöjohtaja OpusCapita Oy, tulosyksikön päällikkö MPS Finland Consulting Oy, kehityspäällikkö Suomen Posti Oy
- › Muut luottamustehtävät: -

Tapio Tommila, s. 1978

- › Sijoitusjohtaja vuodesta 2008
- › KTM
- › Aikaisempi työkokemus: Deloitte Corporate Finance Oy, PricewaterhouseCoopers Oy
- › Muut luottamustehtävät: -

Jukka Ala-Mello, s. 1963

- › Hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2011, hallituksen jäsen vuodesta 2006
- › Kauppatieteiden maisteri ja KHT, KONE Oyj:n johtaja ja hallituksen sihteeri
- › Aikaisempi työkokemus: PricewaterhouseCoopers Oy:n osakas 1995–2006, KHT-tilintarkastaja 1993–2006 ja tilintarkastaja 1987–1990, Panostaja Oyj:n talouspäällikkö 1990–1993
- › Muut luottamustehtävät: hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja Security Trading Oy:ssä ja Holding Manutas Oy:ssä, hallituksen puheenjohtaja OWH-Yhtiöt Oy:ssä ja hallituksen jäsen Oy Hacklin Ltd:ssä.
- › Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Satu Eskelinen, s. 1961

- › Hallituksen jäsen vuodesta 2010
- › Diplomi-insinööri, Technopolis Oyj:n Tampereen Liiketoimintayksikön johtaja
- › Aikaisempi työkokemus: Solteq Oyj:n konsultointi- ja teknologiayksikön yksikönjohtaja, Elisa Oyj:n aluejohtaja, Soon Com Oy:n markkinointi- ja myyntijohtaja ja toimitusjohtaja,
- › Muut luottamustehtävät: Tampereen Lääkärikeskus Oy:n hallituksen jäsen 31.12.2013 saakka, Tampereen Sähkölaitos Oy hallituksen jäsen 04/2013 alkaen.
- › Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Antero Virtanen, s. 1954

- › Hallituksen jäsen vuodesta 2013
- › Kauppatieteiden maisteri, Jesura Oy:n toimitusjohtaja 2010–, Wavin Nordicin hallituksen jäsen 2004–2009, Wavin-Labkon Oy:n toimitusjohtaja ja hallituksen jäsen 2003–2009, Labko Oy:n toimitusjohtaja 1988–2003, hallituksen jäsen 1976–2003 ja puheenjohtaja 1996–2003, Elarne Ky:n toimitusjohtaja 1986–1988
- › Muut luottamustehtävät: Tampereen kauppakamarin hallituksen jäsen 1991–1998. Vuodesta 1976 useita hallituksen jäsenyyksiä ja puheenjohtajuuksia, 2008 alkaen Hallituspartnereiden jäsen, Hallituspartnereiden puheenjohtaja 2010–2013.
- › Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Eero Eriksson, s. 1963

- › Hallituksen jäsen vuodesta 2011
- › Valtiotieteen maisteri, Fennian varatoimitusjohtaja
- › Aikaisempi työkokemus: Fennia-konsernin sijoitusjohtaja 2002–, Eläke-Fennian sijoitusjohtaja 1998–2001, Merita Henkivakuutus Oy:n sijoitusjohtaja, Suomen Yhdyspankin pankinjohtaja,
- › Muut luottamustehtävät: Fennia Varainhoidon hallituksen jäsen, Henki-Fennian hallituksen jäsen, Diabetes tutkimussäätiön sijoitusvaliokunnan jäsen, Oulun Diakonissalaitoksen säätiön varainhoitovaiokunnan jäsen, Kyllikki ja Uolevi Lehtikosien säätiön hallituksen jäsen.
- › Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Jukka Terhonen, s. 1954

- › Hallituksen jäsen vuodesta 2013
- › Diplomi-insinööri, Lemminkäinen Talo Oy:n toimitusjohtaja 2009–2013,
- › Rakennustoimisto Palmberg Oy:n toimitusjohtaja 2001–2009, YIT Oyj:n talonrakennus-toimialajohtaja ja Tampere-Vaasa-aluejohtaja, PKS asuntotuotannon johtaja, Otto Wuorio Oy:n toimitusjohtaja, tuotantojohtaja ja KVR-päällikkö 1985–2001
- › Muut luottamustehtävät: Tampereen kauppakamarin puheenjohtaja 2010–2013 ja hallituksen jäsen 2007–2009, Talonrakennusteollisuus TRT ry:n hallituksen jäsen 2007–2012, Rakennusteollisuus RT:n asuntoryhmän puheenjohtaja 2004–2012, SFHP (asunto- ja kaupunkisuunnittelualan yhdistys) hallituksen jäsen 1994–, Design-Talo Oy:n hallituksen jäsen 2013–, Paavo Nurmen Säätiön hallituksen jäsen 2013–, Pohjola Rakennus Oy:n Sisä-Suomen hallituksen puheenjohtaja 2013–, Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksen hallituksen jäsen 2013–.
- › Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Mikko Koskenkorva, s. 1982

- › Hallituksen jäsen vuodesta 2011
- › Ylioppilas, Pajakulma Oy:n IT-projektipäällikkö
- › Muut luottamustehtävät: Johtopanos Oy:n hallituksen jäsen, Rollock Oy:n hallituksen jäsen, Treindex Oy:n hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja.
- › Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Hallituksen järjestäytymiskokous valitsi puheenjohtajaksi Jukka Ala-Mellon ja varapuheenjohtajaksi Eero Erikssonin.

2013

tilinpäätös

Sisällysluettelo

Hallituksen toimintakertomus 2013

Konsernitilinpäätös 2013, IFRS

- 50 Tuloslaskelma
- 51 Tase
- 52 Rahavirtalaskelma
- 53 Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista
- 54 Tilinpäätöksen liitetiedot
- 84 Taloudelliset tunnusluvut

Emoyhtiön tilinpäätös 2013, FAS

- 86 Tuloslaskelma
- 86 Tase
- 87 Rahoituslaskelma
- 88 Tilinpäätöksen liitetiedot

- 92 Hallituksen ehdotus varsinaiselle yhtiökokoukselle
- 93 Tilintarkastuskertomus
- 96 Osakkeet ja osakkeenomistajat

Tilinpäätös tilikaudelta 1.11.2012–31.10.2013

Panostaja Oyj:n hallituksen toimintakertomus

Konsernin taloudellinen kehitys

Panostaja-konsernin liikevaihto oli päättyneellä katsauskaudella 179,6 milj. euroa (147,9 milj. euroa). Viennin osuus liikevaihdosta oli 8,5 milj. euroa eli 4,7 % (12,5 milj. euroa eli 7,9 %). Edellisen tilikauden aikana toteutuneiden yritysostojen vaikutus 31,7 milj. euron liikevaihdon kasvuun oli 32,6 milj. euroa.

Konsernin yhdeksästä liiketoimintaa harjoittavasta segmentistä neljä ylitti vertailukauden kumulatiivisen liikevaihtotason. Vastaavasti liikevoittotason ylitti katsauskaudella kolme segmenttiä. Liikevoitto parani Digitaaliset painopalvelut, Turvallisuus ja Lisäarvologistiikka -segmenteissä.

Liikevoitto oli -0,4 milj. euroa (3,2 milj. euroa). Liikevoiton lasku -3,6 milj. euroa aiheutui erityisesti teknologiateollisuuden segmenttien heikosta kysynnästä, Takoma-segmentin rakennejärjestelyihin liittyvistä kulukirjauksista, Lämpökäsittely-segmentin tuotekehitysprojekteihin liittyvästä arvonalentumiskirjauksesta 0,9 milj. euroa sekä tilikauden alussa toteutettujen yrityshankintojen liikearvon kohdistuksista aiheutuneista kuluista 1,1 milj. euroa. Liiketappioon sisältyi lisäksi 2,3 milj. euron suuruinen Takoman liikearvon arvonalentumiskirjaus.

Tulos myydyistä liiketoiminnoista oli 0,6 milj. euroa. Matti-Ovi Oy myytiin 9.10.2013 ja Suomen Kiinnikekeskus Oy 17.10.2013. Konsernin tuloslaskelma ei sisällä vertailuvuodelta 2012 myytyjen liiketoimintojen tuloslaskelmaa vaan niiden tulos on konsernin tuloslaskelmassa erotettu riville Tulos myydyistä liiketoiminnoista.

Ennen myytyjen liiketoimintojen erottamista tuloslaskelmassa jatkuvista liiketoiminnoista, konsernin vertailuvuoden liikevaihto koko tilikaudelta oli 156,8 milj. euroa ja liikevoitto 4,2 milj. euroa.

Konsernin nettorahoituskulut katsauskaudella olivat noin -3,2 milj. euroa (-3,6 milj. euroa). Konsernin maksuvalmius säilyi hyvänä ja liiketoiminnan kassavirta oli 7,8 milj. euroa positiivinen.

Konsernin henkilöstön määrä tilikaudella oli keskimäärin 1 251 (1 152). Tilikauden lopussa konsernin henkilöstömäärä oli 1 295 (1 206).

Emoyhtiö Panostaja Oyj:n liikevaihto oli 0,03 milj. euroa (0,06 milj. euroa).

Liiketappio oli -0,4 milj. euroa (liikevoitto 3,2 milj. euroa). Emoyhtiön tilikauden tappioksi muodostui -12,3 milj. euroa (-8,9 milj. euroa).

Konsernirakenne

Panostaja toteutti katsauskaudella aktiivisesti strategiansa mukaisesti yrityshankintoja ja -myyntejä.

Panostaja Oyj:n tytäryhtiö Suomen Helasto Oy hankki 6.11.2012 kalustehelojen tukkukauppapalveluita tarjoavan Oy Eurohela Trading Ltd:n koko osakekannan. Samassa yhteydessä segmentti järjesteltiin siten, että kaluste- ja rakennushelojen liiketoiminta eriytettiin omiin yhtiöihinsä. Suomen Helasto Oy:n tytäryhtiöt Oy Eurohela Trading Ltd ja Suomen Helakeskus Oy yhdistyivät Suomen Helakeskus Oy:ksi, joka keskittyy kalustehelaliiketoimintaan. Järjestelyn yhteydessä aloittanut Suomen Helasto Oy:n uusi tytäryhtiö Rakennushelasto Oy keskittyy rakennushelaliiketoimintaan. Järjestelyn jälkeen Panostaja Oyj:n omistusosuus Suomen Helasto Oy:ssä on noin 95 %.

Panostaja Oyj tiedotti 7.11.2012 ostaneensa 60 %:a sisäkat- torakentamisen materiaali-, laskenta- ja suunnittelupalveluita tarjoavan Selog Oy:n osakekannasta. Yrityskaupan myötä Panostaja laajensi liiketoimintaansa ja perusti konserniin uuden sisäkatotomateriaalien tukkupalveluihin erikoistuneen segmentin. Osana järjestelyä Selog Oy:n omistajat jatkoivat uuden segmentin vähemmistöomistajina.

Panostaja laajensi Digitaaliset painopalvelut -segmenttiään 4.12.2012, johon entuudestaan kuuluu Kopijyvä-konserni. Panostajan

tytäryhtiö Digiprint Finland osti DMP-Digital Media Partners Oy:n koko osakekannan. DMP-konserni tarjoaa monipuolisia paino-, julkaisu- ja tuotantopalveluita markkinointiviestinnän toteuttamiseksi. Järjestelyn jälkeen Panostaja Oy:n omistusosuus Digiprint Finland Oy:ssä on noin 56 %:a. Osana järjestelyä DMP-Digital Media Partners Oy:n omistajista tuli Digiprint Finland Oy:n vähemmistöomistajia. Järjestelyn jälkeen Digiprint Finland Oy omistaa kokonaan Kopijyvä Oy:n ja DMP-Digital Media Partners Oy:n.

Panostaja Oy tiedotti 18.9.2013 että Digitaaliset painopalvelut -segmenttiin kuuluva Kopijyvä Oy on ostanut Lappeenrannassa toimivan MainosPainoDuo Oy:n koko osakekannan. Yrityskauppa vahvisti Kopijyvän asemaa Kaakkois-Suomessa.

Panostaja Oy tiedotti 9.10.2013 luopuvansa Puusepänteollisuus-segmentistä ja myyvänsä kaikki omistamansa Matti-Ovi Oy:n osakkeet Taaleritehtaan Sijoitustehdas Oy:lle.

Panostaja Oy tiedotti 17.10.2013 luopuvansa Kiinnikkeet-segmentistä ja myyvänsä kaikki omistamansa Suomen Kiinnikekeskus Oy:n osakkeet Länsi-Suomen Sähkötukku Oy:lle.

Panostaja-konsernin liiketoimintasegmentit

Panostaja-konsernin liiketoiminta raportoidaan katsauskaudella kymmenessä segmentissä, jotka ovat Digitaaliset painopalvelut, Turvallisuus, Takoma, Lisäarvologistiikka, Sisäkattomateriaalit, Autovaraosat, Helat, Lämpökäsittely, Kannakkeet sekä Muut (emoyhtiö ja osakkuusyhtiöt). Segmentit on muodostettu, koska ne tuottavat keskenään erilaisia tuotteita ja palveluja ja koska näitä segmenttejä seurataan erillisinä liiketoimintoina.

Konsernin segmenttiraportointi perustuu liiketoiminnallisiin segmentteihin.

Digitaaliset Painopalvelut

Digiprint Finland -konserniin kuuluva Kopijyvä Oy ja joulukuussa 2012 hankittu DMP Oy. Panostajan omistusosuus konsernista on 56,4 prosenttia. Konsernin toimitusjohtajana toimii Heimo Viinanen. Kopijyvä Oy on Suomen suurimpia digitaalisia painopalveluja tarjoavia yrityksiä. Yhtiöiden palvelumuotoja ovat kopiointi, tulostus, CAD-päällepiirto, digitaalinen painaminen, skannaus, SokoPro-projektipankki ja lähettipalvelut. Yhtiön toimipisteet sijaitsevat Keski-, Itä- ja Länsi-Suomen alueella sekä pääkaupunkiseudulla. Lisäksi yrityksellä on toimintaa Tallinnassa ja Pietarissa. DMP Oy on innovatiivisten markkinointiviestintäratkaisujen toteuttaja sekä digitaalisessa että printtimuodossa. Yhtiön toimipiste sijaitsee Helsingissä.

Digitaaliset painopalvelut -segmentin liikevaihdon kasvu oli 15,7 milj. euroa, josta merkittävän osan selittää DMP-yhtiöiden hankinta joulukuussa 2012. Digitaaliset painopalvelut -segmentin liikevaihto kasvoi 35,1 milj. eurosta 50,8 milj. euroon ja liikevoitto 5,5 milj. eurosta 6,4 milj. euroon. Paino- ja CAD-paperin kulutus on laskussa ja heikon markkinatilanteen johdosta asiakkaiden aktiviteetit ovat alhaiset, mikä aiheuttaa voimakasta hintakilpailua markkinassa. Kiristyvistä kilpailusta huolimatta segmentissä saatiin pidettyä yllä hyvä liikevaihdon ja liike-

voiton kehitys. Segmentissä toteutettiin tilikaudella DMP-hankinnan lisäksi useita pienempiä liiketoimintakauppoja, lisäksi Digicolor Oy fuusioitiin DMP-DigitalMediaPartners Oy:hyn. Segmentin henkilöstömäärä oli tilikauden lopussa 451 (335).

Turvallisuus

Flexim Security Oy on turvallisuusteknologian ja -palveluiden, lukituksen, oviautomaatiikan sekä kulunvalvontatuotteiden ja -ratkaisujen asiantuntija. Yhtiön toimipisteet sijaitsevat Helsingissä, Tampereella, Turussa, Porissa, Seinäjoella, Kuopiossa, Lappeenrannassa, Lahdessa, Jyväskylässä ja Oulussa. Flexim Security Oy kuuluu Flexim Group -konserniin, josta Panostajan omistusosuus on 70 prosenttia. Konsernin toimitusjohtajana toimii Jukka Laakso.

Turvallisuus-segmentin liikevaihdon kasvu oli 2,8 milj. euroa. Liikevaihto kasvoi 29,0 milj. eurosta 31,8 milj. euroon, ja liikevoitto parani 1,6 milj. euroon 1,1 milj. eurosta. Tilikaudella jatkettu voimakas tuote- ja palvelutarjonnan kehittäminen ja panostus kasvuun rasitti tilikauden tulosta. Segmentissä toteutettiin katsauskaudella liiketoimintakauppa, jossa ostettiin Lappeenrannan Lukko- ja Varustepalvelu Oy:n liiketoiminta Lappeenrannasta. Segmentin henkilöstömäärä oli tilikauden lopussa 205 (212).

Takoma

Takoma-konserniin kuuluu kaksi konepajateollisuuden yhtiötä, Takoma Gears Parkanossa ja Takoma Hydraulics Akaassa. Emoyhtiönä toimii Panostajan 63,1 prosenttisesti omistama Takoma Oy. Kaikkien konsernin yhtiöiden toimitusjohtajana toimii Ari Virtanen.

Takoma-segmentin liikevaihto heikkeni voimakkaasti 28,9 milj. eurosta 23,2 milj. euroon. Myös liiketappio kasvoi -5,0 milj. eurosta -8,0 milj. euroon. Segmentin liiketappiota rasitti 2,3 milj. euron suuruinen liikearvon arvonalentumiskirjaus sekä toiminnan uudelleenjärjestelyistä aiheutuneet merkittävät kulut. Tilikauden aikana toteutettiin mittavat toiminnan uudelleenjärjestelyt, kun Takoma Systems ja Hervannan Koneistus ajettiin alas. Segmentin markkinaympäristön epävarmuus jatkui koko tilikauden ajan. Norjan markkinoilta on saatu uusia asiakkauksia Offshore-teollisuudesta, mutta niiden vaikutukset näkyvät viiveellä. Takoman yritysten ilmoittamalla yrityssaneeraushakemuksilla saattaa olla vaikutusta sekä vanhoihin asiakkaisiin, uusasiakashankintaan sekä tarvarantoittajiin. Negatiivisia vaikutuksia pyritään pienentämään aktiivisella yhteydenpidolla. Segmentin henkilöstömäärä oli tilikauden lopussa 163 (193).

Lisäarvologistiikka

Vindea Oy on konepajalogistiikan ja teollisuuspakkaamisen johtava toimija, joka palvelee toimialansa johtavia konepajayrityksiä niin materiaalien hankintapalvelun, varastoinnin, tarkastuksen, tuotantologistiikan kuin kattavien pakkausratkaisujenkin muodossa. Vindea Oy kuuluu Vindea Group -konserniin, josta Panostajan omistusosuus on 54,2 prosenttia. Konsernin toimitusjohtajana toimii Jouni Arolainen.

Lisäarvologistiikka-segmentin liikevaihto kasvoi 23,3 milj. eurosta 29,9 milj. euroon. Merkittävä osa kasvusta selittyy HSG-Logistics Oy:n hankinnasta toukokuussa 2012. Segmentin liikevoitto parani 1,4

milj. eurosta 1,7 milj. euroon. Segmentin liiketoiminta jatkui vahvana huolimatta teknologiateollisuuden heikoista näkymistä. Tilikauden aikana toteutettiin asiakaskunnasta useita merkittäviä ulkoistuksia Vindealle. Liiketuloksen positiiviseen kehittymiseen on vaikuttanut operatiivisen toiminnan jatkuva tehostaminen. Segmentin henkilöstömäärä oli tilikauden lopussa 299 (253).

Sisäkattomateriaalit

Marraskuussa 2012 Panostaja Oyj hankki 60 % sisäkattorakentamisen materiaali-, laskenta- ja suunnittelupalveluita tarjoavan Selog Oy:n osakekannasta. Yrityskaupan myötä Panostaja laajensi liiketoimintaansa ja perusti konserniin uuden sisäkattomateriaalien tukkupalveluihin erikoistuvan liiketoimintasegmentin. Korjausrakentamisen vakaan kasvun jatkuminen ja akustiikan kasvava merkitys rakentamisessa tukevat Panostajan tavoitetta rakentaa Selogin ympärille uusi kasvava liiketoimintasegmentti.

Selog Oy on vuonna 2005 perustettu Suomen suurin sisäkattomateriaalien tukkuliike. Yritys jakelee valmistajien ja maahantuojien akustiset sisäverhousmateriaalit kotimaassa. Selogin palvelut kattavat korjaus- ja saneeraushankkeita sekä uudisrakennuskohteita. Yhtiön toimipisteet ovat Helsingissä, Tampereella ja Lappeenrannassa. Yhtiön toimitusjohtajana toimii Simo Tuokko.

Sisäkattomateriaalit on uusi segmentti, joten siitä ei ole vertailutietoja. Segmentin liikevaihto oli tilikaudella 12,8 milj. euroa ja liikevoitto 0,9 milj. euroa. Segmentin katsauskauden tulosta rasittaa kauppahinnan kohdistuksista aiheutuneet kulu- ja poistokirjaukset. Rakentamisen yleisesti heikko markkinatilanne heijastuu myös segmentin asiakkaiden kysyntään.

Autovaraosat

KL-Varaosat Oy on Tampereella, Jyväskylässä, Rovaniemellä ja Turussa (tammikuusta 2014 alkaen) toimiva Mercedes Benz- ja BMW-henkilöautojen alkuperäisvaraosien ja tarvikkeiden maahantuojia, tukkukauppa ja jälleenmyyjä. KL-Varaosat Oy kuuluu KL Parts -konserniin, josta Panostajan omistusosuus on 75 prosenttia. KL-Varaosat Oy:n toimitusjohtajana toimii Juha Kivinen.

Autovaraosat-segmentin liikevaihto heikkeni lievästi edellisvuoden 10,4 milj. eurosta 10,3 milj. euroon liikevoiton heikentyessä edellisvuoden 1,1 milj. eurosta 0,8 milj. euroon. Talouden yleinen heikko tilanne on leikannut KL-varaosien kaupan kasvua. Segmentin henkilöstömäärä oli tilikauden lopussa 39 (38).

Helat

Suomen Helasto -konserni on rakennus- ja kalustehelosten keskeinen tukkukauppa Suomessa, johon kuuluu Suomen Helakeskus Oy ja Rakennushelasto Oy. Marraskuussa 2012 konserniin hankittiin Oy Eurohela Trading Ltd:n liiketoiminta sekä organisoitiin kaluste- ja rakennushelaliiketoiminnot omiin yhtiöihinsä. Panostajan omistusosuus Suomen Helasto -konsernista on 95,3 prosenttia. Yhtiö toimii Seinäjoella. Konsernin toimitusjohtajana toimii Hannu Rantanen.

Helat-segmentin liikevaihto kasvoi katsauskaudella 10,3 milj. eu-

rosta 11,9 milj. euroon. Kasvun selittää marraskuussa 2012 hankittu Oy Eurohela Trading Ltd:n liiketoiminta. Katsauskauden liikevoitto kuitenkin heikkeni 0,4 milj. eurosta -0,2 milj. euroon, minkä selittää rakennusjärjestelyistä aiheutuneet kustannukset sekä kauppahinnan kohdistuksista aiheutuneet kulu- ja poistokirjaukset. Markkinoilla vallitsee edelleen epävarmuus ja molemmat yksiköt elävät rakennusalan markkinataantumassa. Segmentin henkilöstömäärä oli tilikauden lopussa 37 (30).

Lämpökäsittely

Heatmasters Group tarjoaa metallien lämpökäsittelypalvelua Suomessa ja kansainvälisesti sekä valmistaa, kehittää ja markkinoi lämpökäsittelyteknologiaa. Heatmasters Group -konserniin kuuluu Suomessa kaksi liiketoimintaa harjoittavaa yhtiötä Heatmasters Lämpökäsittely Finland Oy ja Heatmasters Technology Oy, jotka toimivat Lahdessa ja Kouvolassa. Konsernilla on lisäksi tytäryhtiöt Puolassa ja Ruotsissa. Heatmasters Group -konserni on Panostajan 80 prosenttisesti omistama tytäryhtiö. Heatmasters Group Oy:n toimitusjohtajana on marraskuussa 2013 aloittanut Ilkka Mujunen.

Lämpökäsittely-segmentin liikevaihto supistui katsauskaudella 1,7 milj. euroa ja liikevoitto 2,5 milj. euroa. Liikevaihto heikkeni 7,5 milj. eurosta 5,7 milj. euroon ja liikevoitto 1,0 milj. eurosta -1,5 milj. euroon. Tulosta rasittaa 0,9 milj. euron suuruinen arvonalentumiskirjaus tuotekehitysprojekteihin liittyen. Liikevaihdon sekä liikevoiton heikkeneemiseen vaikutti heikko asiakaskysyntä kaikilla markkinoilla, mistä syystä tuotannon sopeuttamistoimet ovat olleet käynnissä koko tilikauden ajan. Segmentin henkilöstömäärä oli tilikauden lopussa 62 (65).

Kannakkeet

Toimex Oy harjoittaa LVI-alan kannakkeiden valmistusta ja myyntiä. Kannake-konsernin emoyhtiönä toimii Kannake Oy ja varsinaista liiketoimintaa harjoittavana yhtiönä Toimex Oy. Yhtiön toimipisteet sijaitsevat Tampereella ja Helsingissä. Panostajan omistusosuus on 70,4 prosenttia. Yhtiön toimitusjohtajana toimii Kalervo Pentti.

Kannakkeet-segmentin liikevaihto heikkeni edellisvuoden 4,0 milj. eurosta 3,4 milj. euroon rakentamisen heikosta suhdannetilanteesta johtuen. Liikevoitto heikkeni lievästi 0,3 milj. eurosta 0,2 milj. euroon. Segmentin henkilöstömäärä oli tilikauden lopussa 16 (16).

Panostaja Oyj on 3.12.2013 tiedottanut, että se luopuu Kannakkeet-segmentistä ja myy segmentin emoyhtiön Kannake Oy:n osakkeen tamperelaiselle sijoittajaryhmälle ja toimivalle johdolle. Luopuminen on Panostajan strategian mukainen ja tukee portfolion aktiivista kehittämistavoitetta. Panostaja ei kirjaa kaupasta merkittävää myyntivoittoa.

Muut liiketoiminnot

Muut-segmentin liikevaihdossa ei tapahtunut olennaisia muutoksia. Katsauskaudelta raportoi kaksi osakkuusyhtiötä, Ecosir Group Oy ja Spectra Yhtiöt Oy. Raportoitavien osakkuusyhtiöiden tulosvaikutus katsauskaudella oli -0,1 milj. euroa (0,4 milj. euroa), joka esitetään omalla rivillään konsernin tuloslaskelmassa.

Rahoitus

Konsernin maksuvalmius säilyi hyvänä ja liiketoiminnan kassavirta oli 7,8 milj. euroa (10,6 milj. euroa). Konsernin rahavarat olivat 16,4 milj. euroa (12,3 milj. euroa).

Konsernin omavaraisuusaste oli 33,2 % (34,1 %) ja korolliset nettovelat 40,1 milj. euroa (40,5 milj. euroa). Korolliset nettovelat säilyivät edellisvuoden tasolla. Panostaja Oyj:n vaihdettavaa pääomallainaa oli nettovelosta 15 milj. euroa (15,0 milj. euroa).

Oman pääoman tuotto oli -11,7 prosenttia (-5,4 %) ja sijoitetun pääoman tuotto 0,5 prosenttia (1,8 %). Nettovelkaantumisaste oli 82,6 % (89,6 %).

Panostaja Oyj laski toukokuussa liikkeeseen 7,5 miljoonan euron suuruisen kotimaisen hybridilainan (oman pääoman ehtoinen joukkovelkakirjalaina). Lainan liikkeeseenlaskupäivä oli 27.5.2013. Liikkeeseen laskettava hybridilaina vahvistaa yhtiön vakavaraisuutta ja rahoitusasemaa. Hybridilaina on käsitelty IFRS:n mukaisesti oman pääoman ehtoisena lainana ja esitetty taseessa oman pääoman ryhmässä.

Investoinnit sekä kehitysmenot

Konsernin bruttoinvestoinnit kasvoivat ja olivat katsauskaudella 21,2 milj. euroa (6,2 milj. euroa). Investoinnit kohdistuivat pääasiassa yrityshankintoihin.

Kehitysmenoja ei aktivoitu tilikaudella (0,1 milj. euroa). Aktivoitujen kehitysmenojen osuus konsernin liikevaihdosta oli 0,0 prosenttia (0,0 %).

Riskit

Konserni ottaa hallittuja riskejä hyödyntääkseen liiketoimintamahdollisuudet optimaalisella tavalla. Konsernin tavanomaiset liiketaloudelliset riskit liittyvät konsernin eri segmenttien markkina- ja kilpailutilanteeseen, asiakas- ja toimittajariskeihin sekä yrityskauppoihin ja näiden rahoitukseen liittyviin riskeihin.

Konsernin kymmenen segmenttiä toimivat erilaisilla toimialoilla. Taivotteena on, ettei konsernin taloudellinen tulos ole olennaisesti riippuvainen yksittäisen segmentin kehityksestä ja tuloksesta, mutta suhdan-tilanteesta riippuen ja liiketoimintasegmentin kasvaessa sen merkitys koko konsernin kannalta korostuu, jolloin riski voi olla olennainen. Konsernin taloudellinen tulos ja kehitys eivät ole normaalisti yksittäisestä asiakkaasta riippuvainen, mutta yksittäisen segmentin tulokseen ja kehitykseen yhden tai useamman merkittävän asiakkaan menettämällä voi olla taloudellisia vaikutuksia.

Konsernin taloudelliseen tulokseen ja kehitykseen yleisellä suhdannekehityksellä ja erityisesti Suomen talouden kehityksellä voi olla merkittävä vaikutus. Konsernin tulokseen ja kehitykseen vaikuttavat myös kausiluonteisuus. Liiketoimintojen kausivaihtelut vaikuttavat siten, että tavanomaisesti vuoden ensimmäinen vuosipuolisko on heikompi kuin vuoden jälkimmäinen vuosipuolisko. Kilpailutilanteen jatkuva muutos kuten hintakilpailu ja yksittäiselle segmentille tulevat uudet kilpailijat voivat vaikuttaa konsernin taloudelliseen tulokseen ja kehitykseen, vaikka konserni ja sen segmentit kehittävät jatkuvasti toimintojaan kilpailutilanteen mukaisesti. Lisäksi konsernin eri segmenttien liiketoiminnassaan käyttämien raaka-aineiden hinta- ja saatavuusriskit voivat vaikuttaa merkittävästi yksittäisen segmentin taloudelliseen tulokseen ja kehitykseen, muttei normaalisti merkittävästi koko konsernin kehitykseen ja tulokseen.

Konsernin taloudelliseen tulokseen ja kehitykseen ei normaalisti ole merkittävää vaikutusta valuuttakurssi-, korko-, rahoitus- ja luottotappioriskillä, mutta yksittäisen segmentin taloudelliseen tulokseen ja kehitykseen näillä riskeillä voi olla merkittävä vaikutus. Konserni ja sen eri segmentit ovat pyrkineet suojautumaan näiltä riskeiltä merkittävilta osin eri tavoin, mutta aina suojaaminen ei ole mahdollista.

Konsernin henkilöstöön liittyvät riskit voivat vaikuttaa konsernin ja segmenttien kehitykseen ja taloudelliseen tulokseen, mikäli avainhenkilöiden ja henkilöstön rekrytoinneissa tai sitouttamisessa epäonnistutaan.

Ympäristöön liittyvät riskit voivat vaikuttaa konsernin ja segmenttien kehitykseen ja taloudelliseen tulokseen, mikäli kyseisten riskien hallinnassa epäonnistutaan. Konserni huomioi ympäristöasioihin liittyvän lainsäädännön ja sen mukanaan tuomat vastuut erityisen huolellisesti ja pyrkii toiminnassaan noudattamaan kestävän kehityksen periaatteita. Konsernin tiedossa ei ole mitään merkittäviä ympäristöasioihin liittyviä riskejä.

Konsernilla on laaja vakuutusurva, joka kattaa aineelliset vahingot vakuutusehtojen mukaisesti. Omaisuusriskien vakuutusosaa seurataan säännöllisesti. Takuu-, keskeytys-, tuotevastuu- ja korjausriskeihin liittyvät riskit voivat vaikuttaa konsernin ja segmenttien kehitykseen ja taloudelliseen tulokseen, mikäli kyseisten riskien hallinnassa epäonnistutaan. Konsernin yhtiöt pyrkivät varautumaan näihin riskeihin panostamalla toimitusketjun hallintaan, oman toiminnan laatuun ja tuotekehitykseen sekä

riskien säännönmukaiseen arviointiin. Mikäli mahdollista nämä riskit ka-
tetaan myös vakuutusturvalla.

Yrityskauppoihin liittyvät riskit voivat vaikuttaa konsernin ja seg-
menttien kehitykseen ja taloudelliseen tulokseen, mikäli kyseisten riski-
en hallinnassa epäonnistutaan. Konsernin tavoitteena on kasvaa myös
yritystostojen kautta. Yritystostoihin liittyvää konsernin taseeseen kirjattua
liikearvoa on n. 41,9 milj. euroa. IFRS-raportointiin siirtymisen jälkeen
liikearvoa ei poisteta säännöllisesti vuosittain, vaan poistojen sijaan
tehdään arvonalentumistestaus vähintään vuosittain tai silloin, kun on
viitteitä arvonalentumisesta. Arvoja tarkistetaan normaalisti viimeisen
vuosipuoliskon aikana budjetoitintyöprosessin yhteydessä. Kansainvälinen
investointilama voi edelleen pitkittyessään johtaa erityisesti teknologiate-
ollisuutta edustavien segmenttien liiketarvotestauksen perusteena olevien
ennusteiden muuttumiseen. Tällaisesta muutoksesta saattaisi aiheutua lii-
kearvojen alaskirjaustarvetta.

Viranomaisten määräykset voivat vaikuttaa konsernin ja segmen-
tien kehitykseen ja taloudelliseen tulokseen. Konsernissa ja eri segmen-
teissä seurataan määräyksien muutoksia ja niihin pyritään reagoimaan
ennakolta mikäli mahdollista.

Hallinto ja yhtiökokoukset

Panostaja Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidettiin 29. tammikuuta
2013 Tampereella. Panostaja Oyj:n hallitukseen valittiin edelleen Jukka
Ala-Mello, Satu Eskelinen, Mikko Koskenkorva ja Eero Eriksson. Uusi-
na jäsenenä valittiin Antero Virtanen sekä Jukka Terhonen. Välittömästi
yhtiökokouksen jälkeen pidetyssä hallituksen järjestäytymiskokouksessa
hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Jukka Ala-Mello ja varapuheenjohtajaksi
Eero Eriksson. Varsinaiseksi tilintarkastajaksi valittiin KHT Markku
Launis ja KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy vastuullisena tilintar-
kastajana KHT Janne Rajalahti.

Yhtiökokous hyväksyi esitetyn tilinpäätöksen 1.11.2011–
31.10.2012 sekä hallituksen ehdotuksen tilikauden tappion siirtämises-
tä voittovaroihin ja että pääoman palautusta jaetaan 0,04 euroa per
osake. Pääoman palautuksen täsmäytyspäivä oli 1.2.2013 ja maksu-
päivä 8.2.2013. Lisäksi yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään
harkintansa mukaan mahdollisesta varojen jakamisesta osakkeenomis-
tajille yhtiön taloudellisen tilanteen sitä puoltaessa varojenjakona sijoit-
etun vapaan oman pääoman rahastosta. Valtuutuksen perusteella teh-
tävän varojenjaon enimmäismäärä on yhteensä 5 200 000 euroa.
Valtuutus sisältää hallituksen oikeuden päättää kaikista muista edellä
mainittuun varojenjakoon liittyvistä ehdoista. Valtuutus on voimassa seu-
raavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka.

Lisäksi yhtiökokous myönsi vastuuvapauden hallituksen jäsenille
ja toimitusjohtajalle. Yhtiökokous päätti, että yhtiökokouksen päättyes-
sä alkavalta ja vuoden 2014 varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä
päätyvältä toimikaudelta hallituksen puheenjohtajalle maksetaan vuosi-
palkkiona 40.000 euroa ja hallituksen muille jäsenille vuosipalkkiona
20 000 euroa. Yhtiökokous päätti edelleen, että noin 40 % hallituk-
sen jäsenille maksettavista palkkiosta maksetaan hallitukselle annetun
osakeantivaltuutuksen perusteella antamalla hallituksen jäsenille yhtiön
osakkeita, mikäli hallituksen jäsen ei yhtiökokouspäivänä omista yli yhtä
prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Mikäli hallituksen jäsenen omistus-
osuus yhtiökokouspäivänä on yli yksi prosentti yhtiön kaikista osakkeis-
ta, maksetaan palkkio kokonaisuudessaan rahana.

Lisäksi varsinainen yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään
omien osakkeiden hankkimisesta siten, että omia osakkeita hankitaan
yhdessä tai useammassa erässä siten, että valtuutuksen perusteella voi-
daan omia osakkeita hankkia enintään 5 100 000 osaketta, mikä vas-
taa noin 9,86 % yhtiön kaikista osakkeista. Omia osakkeita voidaan
valtuutuksen nojalla hankkia vain vapaalla omalla pääomalla.

Omia osakkeita voidaan hankkia hankintapäivänä NASDAQ
OMX Helsinki Oyj:n järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä muodos-
tuvaan hintaan tai muuten markkinoilla muodostuvaan hintaan. Halli-
tus päättää, miten omia osakkeita hankitaan. Omia osakkeita voidaan
hankkia muuten kuin osakkeenomistajien omistamien osakkeiden suh-
teessa (suunnattu hankkiminen). Valtuutus on voimassa 29.7.2014
saakka.

Hallitus ei ole käyttänyt yhtiökokouksen antamaa valtuutusta omien
osakkeiden hankinnasta katsauskauden aikana.

Osakepääoma

Tilikauden päättyessä Panostaja Oyj:n osakepääoma oli 5 568 681,60 euroa. Osakkeiden lukumäärä on yhteensä 51 733 110 kappaletta.

Yhtiön hallussa oleva omien osakkeiden määrä katsauskauden lopussa oli 490 956 kappaletta (tilikauden alussa 552 566 kappaletta). Omien osakkeiden määrä vastasi 0,95 prosenttia koko tilikauden lopun osakemäärästä ja äänimäärästä.

Yhtiökokouksen 31.1.2012 ja hallituksen päätösten mukaisesti Panostaja Oyj luovutti 14.12.2012 hallituksen jäsenille kokouspalkkioiden maksuna yhteensä 12.656 kappaletta osakkeita ja yhtiökokouksen 29.1.2013 ja hallituksen päätöksen mukaisesti 7.3.2013 yhteensä 15 384 kappaletta, 6.6.2013 yhteensä 16 902 kappaletta sekä 5.9.2013 yhteensä 16 668 kappaletta.

Osakekurssin kehitys ja osakkeenomistus

Panostaja Oyj:n osakkeen kurssi vaihteli tilikauden aikana 0,66 euron ja 0,86 euron välillä. Osakkeiden osakevaihto katsauskaudella oli 3 814 701 kappaletta, mikä edustaa 7,4 % osakekannasta. Osakkeen lokakuun päätöskurssi oli 0,80 euroa. Yhtiön osakekannan markkina-arvo oli lokakuun lopussa 41,4 milj. euroa ja yhtiöllä oli 3 658 osakasta (3.780).

Oman pääoman ehtoinen vaihtovelkakirjalaina ja hybridilaina

Vaihdeettavaa pääomalainaa 2011 oli katsauskauden lopussa jäljellä 15 000 000 euroa. Lainan korko on 6,5 prosenttia ja laina-aika 7.2.2011–1.4.2016. Osakkeen alkuperäinen vaihtokurssi on 2,20 euroa ja lainaosuudet voidaan vaihtaa enintään 6 818 181 yhtiön osakkeeseen. Lainaosuuksia on yhteensä 300 kappaletta ja ne ovat kaupankäynnin kohteena Nasdaq OMX Helsinki Oyj:n pörssilistalla. Osakkeiden vaihtokurssi merkitään yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Konserni laski 27.5.2013 liikkeeseen 7,5 milj. euron suuruisen oman pääoman ehtoisen joukkovelkakirjalainan. Oman pääoman ehtoisella lainalla ei ole eräpäivää, mutta konsernilla on oikeus, ei velvollisuutta, lunastaa laina takaisin neljän vuoden kuluttua. Sopimuksen mukainen vuotuinen korko on 9,75 %. Korko maksetaan vain, jos yhtiö päättää jakaa osinkoa. Mikäli osinkoa ei jaeta, konserni päättää koron maksusta erikseen. Konsernitiilin päätöksessä laina on luokiteltu omaksi pääomaksi ja korot esitetään luonteensa mukaisesti osingonjakona.

Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle

Panostaja Oyj:n jakokelpoiset varat, joihin on lisätty tilikauden tappio 12 312 404,14 euroa ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 17 746 562,87 euroa ovat -127 093,89 euroa.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tappio siirretään kertyneiden voittovarojen tilille ja osinkoa eikä myöskään pääoman palautusta jaeta.

Lisäksi hallitus ehdottaa, että yhtiökokous valtuuttaisi hallituksen päättämään harkintansa mukaan mahdollisesta varojen jakamisesta osakkeenomistajille yhtiön taloudellisen tilanteen sitä puoltaessa joko osinkona tai pääoman palautuksena sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta. Valtuutuksen perusteella tehtävän varojenjaon enimmäismäärä on yhteensä enintään 5 200 000 euroa.

Valtuutuksen ehdotetaan sisältävän hallituksen oikeuden päättää kaikista muista edellä mainittuun varojenjakoon liittyvistä ehdoista. Valtuutuksen ehdotetaan olevan voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen alkamiseen saakka.

Panostaja Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään 29.1.2014 Tampereella.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Panostaja Oyj tiedotti 3.12.2013, että se luopuu Kannakkeet-segmentistä ja myy segmentin emoyhtiön Kannake Oy:n osakkeensa tamperelaiselle sijoittajaryhmälle ja toimivalle johdolle. Luopuminen on Panostajan strategian mukainen ja tukee portfolion aktiivista kehittämissä tavoitetta. Panostaja ei kirjaa kaupasta merkittävää myyntivoittoa.

Panostaja Oyj tiedotti 9.12.2013, että Takoma Oyj ja sen tytäryhtiöt Takoma Gears Oy ja Tampereen LaatuKoneistus Oy ovat jättäneet 9.12.2013 yrityksen saneerauksesta annetun lain mukaiset hakemukset Pirkanmaan kärjäoikeuteen viedäkseen läpi päätetyt konsernin tervehdyttämistoimenpiteet.

Takoma-konserni on tehnyt merkittäviä rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia, joilla on tähdätty konsernin saamiseksi kannattavaksi. Lisäksi konserni on neuvotellut aikaisemmin tiedotetun mukaisesti rahoitusrakenteensa uudelleen järjestämisestä sekä lainojen takaisinmaksuikojen muuttamisesta.

Takoma on käynyt neuvotteluja päärahoittajansa kanssa alajakustannusten ja toiminnan kehittämisen vaatimasta rahoitustarpeesta. Rahoittajan kanssa käydyissä neuvotteluissa ei ole saavutettu yhteistä näkemystä mm. laina-aikojen pidentämisestä eikä toimivien yhtiöiden tervehdyttämistoimenpiteistä

aiheutuvien kustannusten rahoituksesta. Neuvottelujen pitkittyessä Takoma on ajautunut rahoituksellisesti vaikeaan tilanteeseen.

Panostaja Oyj:n omistus Takoma Oyj:stä on 63,05 %. Takoma Oyj:n osakkeiden arvo Panostaja Oyj:n emon taseessa 31.10.2013 on 3,1 milj. euroa. Lisäksi Panostaja Oyj:n emolla on lainasaamisia 1,2 milj. euroa sekä muita saamisia yhteensä 0,2 milj. euroa. Takoma-segmenttiin liittyvä liikearvo Panostaja Oyj:n konsernitaseessa on 2,2 milj. euroa.

Näkymät tulevalle tilikaudelle

Panostaja-konserni keskittyy liiketoimintastrategiansa mukaisesti omistaja-arvon kasvattamiseen konsernin omistamissa segmenteissä. Omistaja-arvon kehittymistä seurataan jatkuvasti osana muuttuvaa toimintaympäristöä ja päätöksiä segmenttien kehittämisestä tai luopumisista tehdään omistaja-arvon maksimoimiseksi. Aktiivinen omistaja-arvon kehittäminen, pääomien tehokas allokoiminen ja rahoitusmahdollisuudet luovat hyvän perustan toiminnan laajentamiselle. Omistusjärjestelyjen tarve pk-yrityksissä mahdollistaa sekä laajentumisen jatkamisen uusille segmenteille että nykyisten segmenttien kasvattamisen.

Suhdanneodotukset nykyisten segmenttien toimialoilla ovat voimakkaasti sidoksissa asiakasyritysten näkymiin. Suhdanneodotuksia leimaa edelleen epävarmuus sekä heikko ennustettavuus ja kasvunesteita on yleisesti jouduttu tarkistamaan alaspäin erityisesti vientiteollisuuden hitaan kasvun johdosta. Panostaja-konsernin eri segmenteissä näkymät vaihtelevat varovaisen positiivisista pessimistisiin. Teknologiateollisuuden ennustettavuuden haasteet tai näkymien muuttuminen vielä heikommaksi voivat aiheuttaa konserniliiketoimintojen alaskirjaustarpeita. Uudisrakentamisen näkymät ovat myös heikentyneet kuluvan vuoden aikana ja erityisesti talvikuukausien aikana kysyntä voi olla heikkoa.

Markkinoilla on edelleenkin riittävästi mahdollisuuksia yritysostoihin ja Panostaja-konsernin kasvustrategiaa on tarkoitus toteuttaa hallituilla yritysostoilla etenkin nykyisiin segmentteihin, mutta uusia mahdollisia segmenttejä kartoitetaan myös aktiivisesti. Luopumisten valmistelua jatketaan osana segmenttien omistajastrategioita.

Konsernin vertailukelpoisen liikevaihdon arvioidaan olevan tilikaudella 2014 samalla tasolla tai parempi kuin tilikaudella 2013 (176,2 milj. euroa). Konsernin vertailukelpoisen liikevoiton (-0,6 milj. euroa) arvioidaan paranevan tilikaudella 2014. Tulohajauksessa on huomioitu Kannake-segmentin poistuminen konsernista.

Konsernin tuloslaskelma, IFRS

1 000 euroa	Liitetieto	1.11.2012–31.10.2013	1.11.2011–31.10.2012
Liikevaihto		179 618	147 897
Liiketoiminnan muut tuotot	9	1 470	1 170
Materiaalit ja palvelut		78 697	63 275
Henkilöstökulut	11	60 349	49 890
Poistot ja arvonalentumiset	12	10 362	7 413
Liiketoiminnan muut kulut	13	32 096	25 260
Liiketulos		-416	3 229
Rahoitustuotot	14	375	336
Rahoituskulut	15	-3 553	-3 981
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta	10	-110	387
Tulos ennen veroja		-3 704	-29
Tuloverot	16	-2 423	-1 881
Tulos jatkuvista liiketoiminnoista		-6 127	-1 910
Tulos myydyistä liiketoiminnoista	7	607	-580
Tilikauden tulos		-5 520	-2 490
Jakautuminen			
Emoyhtiön osakkeenomistajille		-4 628	-1 984
Määräysvallattomille		-892	-506
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluvasta voitosta laskettu osakekohtainen tulos:			
Tulos/osake jatkuvista liiketoiminnoista €	17		
Laimentamaton		-0,102	-0,027
Laimennettu		-0,102	-0,027
Tulos/osake myydyistä liiketoiminnoista	17		
Laimentamaton		0,012	-0,011
Laimennettu		0,010	-0,011
Tulos/osake jatkuvista ja myydyistä liiketoiminnoista	17		
Laimentamaton		-0,090	-0,039
Laimennettu		-0,090	-0,039
Laaja konsernin tuloslaskelma			
Kauden tulos		-5 520	-2 490
Laajan tuloslaskelman erät			
Muuntoerot		-7	103
Kauden laaja tulos		-5 527	-2 387
Jakautuminen			
Emoyhtiön osakkeenomistajille		-4 635	-1 881
Määräysvallattomille		-892	-506

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä

Konsernin tase, IFRS

1 000 euroa	Liitetieto	31.10.2013	31.10.2012
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Liikearvo	18	41 929	34 348
Muut aineettomat hyödykkeet	18	8 079	6 081
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	19	15 153	18 996
Osuudet osakkuusyhtiöissä	20	3 714	3 824
Muut pitkäaikaiset varat	21	8 699	8 452
Laskennalliset verosaamiset	22	4 070	4 623
Pitkäaikaiset varat yhteensä		81 644	76 324
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	23	15 437	18 639
Myyntisaamiset ja muut saamiset	24	30 730	25 111
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset		105	182
Myytavissä olevat rahoitusvarat	21	8 400	
Rahavarat	25	7 970	12 347
Lyhytaikaiset varat yhteensä		62 642	56 278
Myytäviksi luokitellut pitkäaikaiset omaisuuserät	26	4 348	
Varat yhteensä		148 633	132 601
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	27	5 569	5 569
Ylikurssirahasto	27	4 646	4 646
Oman pääoman ehtoinen laina		7 390	
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	27	14 508	16 523
Muuntoero		-73	-66
Kertyneet voittovarat		-1 979	1 981
Yhteensä		30 061	28 653
Määräysvallattomien omistajien osuus		19 016	16 520
Oma pääoma yhteensä		49 077	45 173
Pitkäaikaiset velat			
Laskennalliset verovelat	22	1 672	1 505
Oman pääoman ehtoinen vaihtovelkakirjalaina	28	14 556	14 414
Rahoitusvelat	28	28 046	27 752
Pitkäaikaiset velat yhteensä		44 275	43 672
Lyhytaikaiset velat			
Lyhytaikaiset rahoitusvelat	28	18 199	14 555
Ostovelat ja muut velat	29	35 958	28 909
Varaukset	30	808	292
Lyhytaikaiset velat yhteensä		54 965	43 756
Myytävinä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin liittyvät velat		316	
Velat yhteensä		99 556	87 428
Oma pääoma ja velat yhteensä		148 633	132 601

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä

Konsernin rahavirtalaskelma, IFRS

1 000 euroa	Liitetieto	2013	2012
Liiketoiminta			
Tilikauden tulos		-5 520	-2 490
Oikaisut:			
Poistot	12	10 482	7 607
Myyntivoitot ja tappiot	7, 9, 13	-1 828	
Rahoitustuotot ja -kulut	14, 15	3 220	3 840
Osuus osakkuusyhtiön tuloksesta	10	110	-400
Verot	16	2 569	2 207
Käyttöomaisuushyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot	9, 13	0	34
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua		1 765	704
Liiketoiminnan rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta		10 798	11 502
Käyttöpääoman muutos			
Korottomien saamisten muutos		-1 781	-77
Korottomien velkojen muutos		2 919	3 247
Vaihto-omaisuuden muutos		1 768	2 210
Käyttöpääoman muutos		2 906	5 380
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja		13 704	16 882
Rahoituserät ja verot:			
Maksetut korot		-3 111	-3 509
Saadut korot		325	384
Maksetut verot		-3 138	-3 170
Rahoituserät ja verot		-5 924	-6 295
Liiketoiminnan nettorahavirta		7 780	10 586
Investoinnit			
Investoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin		-5 766	-4 417
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden myynti		2 060	273
Tytäryritysten hankinta vähennettynä hankintahetken rahavaroilla	6	-15 482	-1 806
Tytäryritysten myynti vähennettynä myyntihetken rahavaroilla	7	2 258	125
Myytävässä olevien rahoitusvarojen hankinta		-8 400	0
Osakkuusyhtiöiden myynti		0	8
Muiden osakkeiden myynnin luovutusvoitot		6	3
Lainasaamisten takaisinmaksut		-128	-128
Investointien nettorahavirta		-25 452	-5 942
Rahoitus			
Osakeanti		5 102	1 521
Hybridilaina		7 500	
Lainojen nostot		25 577	12 594
Lainojen takaisinmaksut		-21 543	-17 916
Omien osakkeiden myynti		46	44
Maksetut osingot		-3 156	-3 216
Rahoituksen nettorahavirta		13 527	-6 972
Rahavarojen muutos		-4 146	-2 328
Rahavarat kauden alussa		12 347	14 643
Valuuttakurssien vaikutus		-8	32
Rahavarat kauden lopussa		8 193	12 347

Rahavarat kauden lopussa sisältää myytävissä oleviin varoihin luokitellun Kannake-segmentin rahavarat.

Liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista, IFRS

milj. euroa	Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma								Määräys- vallat- tomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
	Liite- tieto	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	Oman pääoman ehtoinen laina	Muunto- erot	Kertyneet voitto- varat	Yhteensä		
Oma pääoma 1.11.2011		5 529	4 686	19 023	0	-169	4 047	33 116	14 270	47 386
Oikaistu oma pääoma 1.11.2011		5 529	4 686	19 023	0	-169	4 047	33 116	14 270	47 386
Laaja tulos										
Tilikauden tulos							-1 984	-1 984	-506	-2 490
Muuntoerot						103		103		103
Tilikauden laaja tulos yhteensä			0	0	0	103	-1 984	-1 881	-506	-2 387
Liiketoimet omistajien kanssa										
Osingonjako	27							0	-660	-660
Pääoman palautus	27			-2 557				-2 557		-2 557
Osakeanti								0		0
Omien osakkeiden myynti	27,35			44				44		44
Palkitsemisjärjestelmä	35			13				13		13
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä			0	0	-2 500	0	0	0	-660	-3 160
Tytäryhtiöomistusosuuksien muutokset										
Määräysvallattomien omistajien osuuksien hankinnat, jotka eivät johtaneet muutokseen määräysvallassa									3 416	3 416
Tytäryhtiöomistusosuuksien myynnit, jotka eivät johtaneet muutokseen määräysvallassa	8						-82	-82		-82
Oma pääoma 31.10.2012		5 529	4 686	16 523	0	-66	1 981	28 653	16 520	45 173
Oma pääoma 1.11.2012		5 529	4 686	16 523	0	-66	1 981	28 653	16 520	45 173
Oikaistu oma pääoma 1.11.2012		5 529	4 686	16 523	0	-66	1 981	28 653	16 520	45 173
Laaja tulos										
Tilikauden tulos							-4 628	-4 628	-892	-5 520
Muuntoerot						-7	7	0		0
Tilikauden laaja tulos yhteensä			0	0	0	-7	-4 621	-4 628	-892	-5 520
Liiketoimet omistajien kanssa										
Osingonjako	27							0	-1 116	-1 116
Pääoman palautus	27			-2 040				-2 040		-2 040
Osakeanti								0		0
Omien osakkeiden myynti	27,35			38				38		38
Palkitsemisjärjestelmä	35			-13				-13		-13
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä			0	0	-2 015	0	0	0	-1 116	-3 131
Oman pääoman ehtoisen lainan nosto						7 390		7 390		7 390
Tytäryhtiöomistusosuuksien muutokset										
Määräysvallattomien omistajien osuuksien hankinnat, jotka eivät johtaneet muutokseen määräysvallassa									4 505	4 505
Tytäryhtiöomistusosuuksien myynnit, jotka eivät johtaneet muutokseen määräysvallassa	8						661	661		661
Oma pääoma 31.10.2013		5 529	4 686	14 508	7 390	-73	-1 979	30 061	19 017	49 077

Konsernin tilinpäätöksen liitetiedot

1. Yrityksen perustiedot

Panostaja Oyj yhdessä sen tytäryritysten kanssa ("Panostaja" tai "konserni") muodostavat monialakonsernin, jonka päämarkkina-alue on Suomi. Konserni toimii tilinpäätöshetkellä kymmenessä segmentissä. Emoyhtiö Panostaja Oyj sijoittaa suomalaisiin pieniin ja keskiin yrityksiin ensisijassa yritysostoin.

Panostaja Oyj on suomalainen julkinen osakeyhtiö, joka toimii Suomen valtion lainsäädännön alaisena. Yhtiön osakkeet on noteerattu julkisesti vuodesta 1989. Yhtiön osakkeet on noteerattu NASDAQ OMX Helsingissä. Yhtiön kotipaikka on Tampere ja sen pääkonttorin osoite on Kalevantie 2, 33100 Tampere, mistä jäljennös konserniti-linpäätöksestä on saatavissa. Panostaja Oyj:n hallitus on kokoukses-saan 13. joulukuuta 2013 hyväksynyt tämän konserniti-linpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen 29.1.2014 pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on myös mahdollisuus tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta.

2. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Laatimisperiaatteet

Konserniti-linpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.10.2013 voimassa olevia IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätös-standardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaisa ja sen nojalla an-neuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädety-n menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyt standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. Konserniti-linpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisö-lain-säädännön vaatimusten mukaiset.

Konserniti-linpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin pe-rustuen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja. Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Tietoa harkinnasta, jota johto on käyttänyt konsernin noudattamien tilinpäätöksen laatimis-periaatteita soveltaessaan ja jolla on eniten vaikutusta tilinpäätöksessä esitettäviin lukuihin, on esitetty kohdassa "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät".

Tytäryritykset

Konserniti-linpäätökseen sisältyvät emoyritys Panostaja Oyj ja kaikki sen tytäryritykset.

Tytäryritykset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy, kun konserni omistaa yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin määräysvalta. Myös potentiaalisen äänivallan olemas-saolo on otettu huomioon määräysvallan syntyminen ehtoja arvioitae-sa silloin, kun potentiaaliseen äänivaltaan oikeuttavat instrumentit ovat tarkasteluhetkellä toteutettavissa. Määräysvallalla tarkoitetaan oikeutta määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saa-miseksi sen toiminnasta.

Konsernin keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu hankintame-netelmällä. Luovutettu vastike ja hankitun yrityksen yksilöittämissä olevat

varat ja vastattavaksi otetut velat on arvostettu käypään arvoon han-kintahetkellä. Hankintaan liittyvät menot, lukuun ottamatta vieraan tai oman pääomaneitoisten arvopapereiden liikkeeseen laskusta aiheutu-via menoja, on kirjattu kuluksi. Luovutettu vastike ei sisällä hankinnasta erillisenä käsiteltäviä liiketoimia. Näiden vaikutus on huomioitu hankin-nan yhteydessä tulosvaikutteisesti. Mahdollinen ehdollinen lisäkauppa-hinta on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä ja se on luokiteltu joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon jokaisen raportointikauden päättymispäi-vänä ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti tai muihin laajan tuloksen eriin. Omaksi pääomaksi luokiteltua lisäkauppa-hintaa ei arvosteta uudelleen.

Hankitut tytäryritykset yhdistellään konserniti-linpäätökseen siitä het-kestä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan, ja luovutetut tytär-yritykset siihen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa. Kaikki konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja realisoitumattomat voitot sekä sisäinen voitonjako eliminoidaan konserniti-linpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tap-pio johtuu arvonalentumisesta. Tilikauden voiton tai tappion jakautumi-nen emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään erillisessä tuloslaskelmassa sekä laajan tuloksen jakautuminen emoyri-tyksen omistajille ja määräysvallattomien omistajille esitetään laajan tu-loslaskelman yhteydessä. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai mää-rään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien osuuden suhteellista osuutta hankinnan kohteen yksilöittämissä olevasta nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin yrityshankinnalle. Laa-ja tulos kohdistetaan emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille, vaikka tämä johtaisi siihen, että määräysvallattomien omista-jien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomille omistajille kuulu-va osuus omasta pääomasta esitetään omana eräänään taseessa oman pääoman osana. Emoyrityksellä tytäryrityksessä olevan omistuosuuden muutokset, jotka eivät johda määräysvallan menettämiseen, käsitellään omaa pääomaa koskevinä liiketoimina.

Vaiheittain toteutuvan hankinnan yhteydessä aiempi omistuosuus arvostetaan käypään arvoon ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Konsernin menettäessä määräysvallan tytäryhtiössä, arvostetaan jäljelle jäävä sijoitus määräysvallan menettämispäivän käy-pään arvoon ja tästä syntyvä erotus kirjataan tulosvaikutteisesti.

Osakkuusyrittiset

Osakkuusyrittiset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on huomattava vai-kutusvalta. Huomattava vaikutusvalta toteutuu, kun konserni omistaa yli 20 % yrityksen äänivallasta tai kun konsernilla on muutoin huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa. Osakkuusyrittiset on yhdistelty konserniti-linpäätökseen pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Jos konser-nin osuus osakkuusyrittisen tappiosta ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitus merkitään taseeseen nolla-arvoon eikä kirjanpitoarvon ylittäviä tappioita yhdistellä, ellei konserni ole sitoutunut osakkuusyrittisen vel-voitteiden täyttämiseen.

Realisoitumattomat voitot konsernin ja osakkuusyrittisen välillä on eliminoitu konsernin omistuosuuden mukaisesti. Osakkuusyrittis-sijoitus sisältää sen hankinnasta syntyneen liikearvon. Konsernin omistuosuutta vastaava tulos esitetään konsernin tuloslaskelmassa rivillä Osuus osak-kuus- ja yhteisyrittisten tuloksesta.

Segmenttiraportointi

Konsernin segmenttiraportointi perustuu liiketoiminnallisiin segmentteihin. Toimintasegmentit raportoidaan tavalla, joka on yhdenmukainen ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle toimitettavan sisäisen raportoinnin kanssa.

Valuuttamääräiset erät

Konsernitilinpäätös on esitetty euroina, joka on konsernin emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta. Valuuttamääräiset liiketapahtumat merkitään toimintavaluutan määräisinä käyttäen tapahtumapäivän kurssia. Tilinpäätöshetkellä monetaraiset saamiset ja velat muunnetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. Muuntamisesta syntyneet kurssierot kirjataan tuloslaskelmaan. Liiketoiminnan kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolelle. Ei-monetaraiset erät on arvostettu tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaisten konserniyritysten tuloslaskelmien tuloslaskelmat on muunnettu euroiksi kauden keskikurssia ja taseet tilinpäätöspäivän päätymiskurssia käyttäen. Tilikauden tuloksen muuntaminen eri kursseilla tuloslaskelmassa, laajassa tuloslaskelmassa ja omissa pääomassa aiheuttavat muuntoeron, joka kirjataan muihin laajan tuloslaskelman eriin ja se sisältyy omissa pääomassa erään muuntoerot. Ulkomaisten tytäryritysten hankintamenojen eliminoinnista sekä hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien muuntamisesta syntyvät muuntoerot kirjataan laajan tuloslaskelman eriin. Kun ulkomainen yksikkö myydään osittain tai kokonaan, omaan pääomaan kertyneet muuntoerot siirretään tulosvaikutteisiksi luokittelun oikaisuna osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Liikevaihto ja tuloutusperiaatteet

Liikevaihtoa esitettäessä myyntituotoista on vähennetty välilliset verot ja alennukset.

Tuotot kirjataan saadun tai saatavan vastikkeen käyvän arvon perusteella. Tuloutus tapahtuu luovutettaessa suorite.

Liikevoitto

IAS 1 – Tilinpäätöksen esittäminen ei määrittele liikevoiton tai -tappion käsitettä. Konserni on määrittänyt sen seuraavasti: liikevoitto on nettosumma, joka muodostuu kun liikevaihtoon lisätään liiketoiminnan muut tuotot, vähennetään ostokulut valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutoksella sekä omaan käyttöön valmistuksesta syntyneillä kuluilla oikaistuna, vähennetään työsuhte-etuuksista aiheutuvat kulut, poistot ja mahdolliset arvonalentumiset sekä liiketoiminnan muut kulut. Kaikki muut kuin edellä mainitut tuloslaskelman erät esitetään liikevoiton alapuolella. Kurssierot sisältyvät liikevoittoon, mikäli ne syntyvät liiketoimintaan liittyvistä eristä, muuten ne ovat kirjattu rahoituseriin.

Tuloverot

Verokulu muodostuu kauden verotettavaan tuloon perustuvasta verosta ja laskennallisesta verosta. Verot kirjataan tulosvaikutteisesti, paitsi milloin ne liittyvät suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin tai muihin laajan tuloksen eriin. Tällöin myös vero kirjataan kyseisiin eriin.

Laskennalliset verot lasketaan väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Laskennallinen vero on kirjattu tilinpäätöspäivään mennessä säädetyillä verokannoilla. Laskennallista verovelkaa ei kuitenkaan kirjata, kun kyseessä on alun perin kirjanpitoon merkittävä omaisuus- tai velkaerän kirjaaminen vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon liiketoimen toteutumisajankohtana.

Merkittävimmät väliaikaiset erot syntyvät käyttöomaisuudesta, tilinpäätössiirroista ja käyttämättömistä verotuksellisista tappioista. Lasken-

nallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti, kun on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää. Laskennallisen verosaamisen kirjaamisedellytykset arvioidaan tältä osin aina jokaisen raportointikauden päättymispäivänä.

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja myydyt toiminnot

Pitkäaikaiset omaisuuserät (tai luovutettavien erien ryhmät) luokitellaan myytävänä oleviksi, kun niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa niiden myynnistä ja myynti on erittäin todennäköinen. Jos niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa niiden myynnistä sen sijaan, että se kertyisi niiden jatkuvasta käytöstä, ne esitetään kirjanpitoarvoonsa tai käypään arvoon vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla sen mukaan, kumpi näistä on pienempi. Poistot pitkäaikaisista omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä.

Lopetettu toiminto on konsernin osa, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi ja joka edustaa erillistä merkittävää liiketoiminta-alueetta tai maantieteellistä toiminta-alueetta, on osa yhtä koordinoitua suunnitelmaa, joka koskee luopumista erillisestä merkittävästä liiketoiminta-alueesta tai maantieteellisestä toiminta-alueesta, tai on tytäryritys, joka on hankittu yksinomaan tarkoituksena myydä se edelleen. Myyjien toimintojen tulos esitetään omalla rivillään konsernin tuloslaskelmassa.

Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet

1.1.2009 jälkeen tapahtuneiden liiketoimintojen yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteen laskettuina ylittävät hankitun nettoarvonsa käyvästä arvosta.

Liikearvo testataan vähintään vuosittain arvonalentumisen varalta ja se arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä arvonalentumisilla. Arvonalentumistestausta varten liikearvo on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille.

Tutkimusmenot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan kaudelle, jolla ne syntyvät. Kehittämismenot aktivoidaan, kun niiden voidaan luotettavasti odottaa tuottavan konsernille taloudellista hyötyä tulevaisuudessa sekä kun hankintameno pystytään luotettavasti määrittämään ja myös muut IAS 38:n kriteerit, kuten tuotteen tekniset ja taloudelliset toteuttamiskriteerit, täyttyvät. Muut kehittämismenot kirjataan kuluksi. Aiemmin kuluksi kirjattuja kehittämismenoja ei aktivoida myöhempinä tilikausina.

Muut aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, merkitään taseeseen ja kirjataan tasapoistoina kuluksi tuloslaskelmaan niiden taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Yhtiön kaikilla aineettomilla hyödykkeillä on rajallinen taloudellinen vaikutusaika.

Aineettomia oikeuksia ovat ohjelmistolisenssit, liittymismaksut ja asiakassuhteet. Muut aineettomat hyödykkeet sisältävät atk-ohjelmia.

Aineettomien hyödykkeiden suunnitelmanmukaiset ohjeelliset poistoaajat:	
Kehittämismenot	5 vuotta
Aineettomat oikeudet	3–5 vuotta
Muut aineettomat hyödykkeet	5–10 vuotta

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet on arvostettu poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenoon. Hyödykkeistä tehdään tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat seuraavat:

Rakennukset	20–25 vuotta
Koneet ja kalusto	3–5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	3–10 vuotta

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden jäännösarvot ja taloudelliset vaikutusajat arvioidaan ja oikaistaan vähintään jokaisen tilikauden lopussa ja jos ne eroavat merkittävästi aikaisemmista arvioista, niitä muutetaan vastaavasti.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myyntivoitot ja tappiot määritetään vertaamalla myyntihintaa kirjanpitoarvoon, ja ne esitetään tuloslaskelmassa liiketoiminnan muina tuottoina tai kuluina.

Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa konsernille on olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Rahoitusleasingsopimus merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajan kohtana vuokratun hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Rahoitusleasingsopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen. Vastaavat leasingvuokravastuut rahoituskustannuksella vähennettynä sisältyvät pitkä- ja lyhytaikaisiin korolisiin velkoihin eräntymisensä mukaan. Rahoitusmenon korko-osuus kirjataan tuloslaskelmaan vuokrasopimuksen aikana, siten että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti.

Vuokrasopimukset, joissa olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista jää vuokranantajan kannettavaksi, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Vuokrat merkitään tuloslaskelmaan kuluksi tasasuuruksina erinä vuokra-ajan kuluessa.

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvon alentuminen

Konserni arvioi jokaisena tilikauden päättymispäivänä, onko viitteitä siitä, että jonkin omaisuuserän arvo on alentunut. Jos viitteitä havaitaan, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain seuraavista omaisuuseristä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä: liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet. Arvonalentumistarvetta tarkastellaan rahavirtaa tuottavien yksikköjen tasolla.

Arvonalentumistappio kirjataan, jos omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän. Arvonalentumistappiot kirjataan tuloslaskelmaan. Rahavirtaa tuottavan yksikön arvonalentumistappio kohdistetaan ensin vähentämään rahavirtaa tuottavalle yksikölle kohdistettua liikearvoa ja sen jälkeen vähentämään tasasuhteisesti muita yksikön omaisuuseriä. Arvonalentumistappion kirjaamisen yhteydessä poistojen kohteena olevan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen.

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden kerrytettävissä oleva rahamäärä määritetään joko niin, että se on käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla tai tätä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvoa määritettäessä arvioidut vastaiset rahavirrat diskontataan nykyarvoonsa perustuen diskonttaus korkoihin, jotka kuvastavat kyseisen rahavirtaa tuottavan yksikön keskimääräistä pääomakustannusta ennen veroja. Käytetyt diskonttauskorot on määritelty ennen veroja ja niissä on otettu huomioon myös kyseisten rahavirtaa tuottavien yksiköiden erityinen riski.

Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin sekä muihin aineettomiin hyödykkeisiin paitsi liikearvoon liittyvä arvonalentumistappio peruutetaan, jos omaisuuserästä kerrytettävissä olevaa rahamäärää määritettäessä käytetyissä arvioissa on tapahtunut muutos. Arvonalentumistappio peruutetaan korkeintaan siihen määrään asti, joka omaisuuserälle olisi määritetty kirjanpitoarvoksi (poistoilla vähennettynä), jos siitä ei olisi aikaisempina vuosina kirjattu arvonalentumistappiota. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta.

Julkiset avustukset

Aineettomien hyödykkeiden tai aineellisten hyödykkeiden hankintaan liittyvät avustukset vähennetään asianomaisen omaisuuserän kirjanpitoarvosta silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että ne tullaan saamaan ja että konserni täyttää avustuksen saamisen ehdot. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa omaisuuserän käyttöaikana.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on arvostettu hankintamenuun tai sitä alempaan nettorealisointiin. Nettoarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty arvioidut valmiiksi saattamisesta johtuvat menot sekä arvioidut myynnin toteutumiseksi välttämättömät menot.

Vaihto-omaisuuden arvo on määritetty FIFO-menetelmää käyttäen ja se sisältää kaikki hankinnasta aiheutuneet välittömät menot sekä muut välilliset kohdistettavat menot. Valmistetun vaihto-omaisuuden hankintamenuun luetaan materiaalien ostomenon, välittömän työn ja muiden välittömien menojen lisäksi myös osuus tuotannon yleiskustannuksista, mutta ei myynnin tai rahoituksen kustannuksia. Vaihto-omaisuuden arvoa on alennettu epäkurantiin omaisuuden osalta.

Rahoitusjohdannaiset

Johdannaisopimukset merkitään kirjanpitoon alun perin käypään arvoon sinä päivänä, jona konsernista tulee sopimusosapuoli ja ne arvostetaan myöhemmin edelleen käypään arvoon. Konserni ei sovelta suojauslaskentaa koronvaihtosopimuksiin, koska koronvaihtosopimukset eivät täytä IAS 39:ssä määriteltyjä suojauslaskennan ehtoja. Tällöin suojausinstrumenttien käyvän arvon muutos kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti.

Rahoitusvarat ja Rahoitusvelat

Rahoitusvarat

Rahoitusvarat luokitellaan seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, lainat ja muut saamiset ja myytävissä olevat rahavarat. Luokittelu tapahtuu alkuperäisen hankinnan yhteydessä rahoitusvarojen käyttötarkoituksen perusteella.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun oikeudet sijoituksen rahavirtoihin ovat lakanneet tai siirretty toiselle osapuolelle ja konserni on siirtänyt omistukseen liittyvät riskit ja edut olennaisilta osin toiselle osapuolelle.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvaroja. Tähän ryhmään kuuluvat omaisuuserät kuuluvat lyhytaikaisiin varoihin, paitsi milloin niiden erääntymiseen on yli 12 kuukautta. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat kirjataan alun perin käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksista johtuvat voitot ja tappiot esitetään tuloslaskelmassa sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet.

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia

rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla, eikä konserni pidä niitä kaupankäyntitarkoituksessa tai alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä myytävissä oleviksi. Lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmää käyttäen ja ne, joilla ei ole kiinteää eräpäivää, arvostetaan hankintahintaan. Lainat ja muut saamiset sisältyvät taseeseen luonteensa mukaisesti lyhyt- tai pitkäaikaisiin varoihin: viimeksi mainittuihin, mikäli ne erääntyvät yli 12 kuukauden kuluttua raportointikauden päättymispäivästä. Myyntisaamiset arvostetaan alkuperäisen lasketun määrän mukaisesti vähennettynä mahdollisella arvonalentumisella.

Myytävissä olevat rahavarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, jotka on joko nimenomaisesti luokiteltu tähän ryhmään tai joita ei ole luokiteltu mihinkään muuhun ryhmään. Ne kuuluvat lyhytaikaisiin varoihin, ellei johdolla ole aikomusta pitää kyseistä sijoitusta kauemmin kuin 12 kuukautta tilinpäätöspäivästä lukien. Myytävissä olevien rahavarojen käyvän arvon muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään oman pääoman erään Voittovarot sisältävissä käyvän arvon rahastossa verovaikutus huomioon ottaen. Listaamattomat arvopaperit, joiden käypä arvo ei ole luotettavasti määritettävissä, merkitään taseeseen hankinta-arvoon.

Kertyneet käyvän arvon muutokset siirretään omasta pääomasta tulosvaiikutteiksi luokittelun muutoksista johtuvina oikaisuna silloin, kun sijoitus myydään tai kun sen arvo on alentunut siten, että sijoituksesta tulee kirjata arvonalentumistappio.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisvaroista, lyhytaikaisista pankkitalletuksista sekä muista lyhytaikaisista erittäin likvideistä sijoituksista, joiden alkuperäinen maturiteetti on korkeintaan kolme kuukautta. Shekkitiliuotot on esitetty muissa lyhytaikaisissa veloissa.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko jonkin rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvonalentumisesta objektiivista näyttöä. Velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet, konkurssin todennäköisyys ja maksujen laiminlyönti ovat näyttöjä arvonalentumisesta. Lainasaamisille tehdään arvonalennus, mikäli niiden tasearvo on suurempi kuin arvioitu kerrytettävissä oleva rahamäärä.

Tuloslaskelmaan kirjattavan arvonalentumistappion suuruus määritetään saamisen kirjanpitoarvon ja efektiivisellä korolla diskontattujen arvioitujen vastaisten rahavirtojen erotuksena. Mikäli arvonalentumistappion määrä pienenee jollakin myöhemmällä tilikaudella ja vähennyksen voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumisen kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan, kirjattu tappio perutaan tulosvaiikutteisesti.

Rahoitusvelat

Lainat kirjataan alun perin kirjanpitoon käypään arvoon transaktiomenoilla vähennettynä. Tämän jälkeen ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon käyttäen efektiivisen koron menetelmää; saadun maksun (transaktiomenoilla vähennettynä) ja takaisin maksettavan määrän välinen erotus kirjataan korkokuluksi laina-ajana.

Vaihtovelkakirjalainan velkakoosteen käypä arvo määritetään käyttäen vastaavan vaihto-oikeudettoman lainan markkinakorkoa. Tämä määrä esitetään jaksotettuun hankintamenuon perustuvaan määrään velkana, kunnes sen voimassaolo lakkaa vaihdon tapahtuessa tai lainan erääntyessä. Jäljelle jäävä osa kohdistetaan vaihto-oikeuteen. Se kirjataan omaan pääomaan verovaikutuksilla vähennettynä.

Vaihtovelkakirjalaina on jaettu omaan ja vieraaseen pääomaan. Lainan vieraan pääoman komponentti kirjataan alun perin määrään, joka on määritelty käyttämällä vastaavan velan markkinakorkoa lainan liikkeellelaskuketjulla. Oman pääoman komponentti kirjataan alun perin koko lainan käyvän arvon ja vieraan pääoman komponentin käyvän arvon erotuksena. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen vaihtovelkakirjalainan vieraan pääoman komponentti arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä. Lainan oman pääoman komponenttia ei arvosteta uudelleen alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lukuun ottamatta tapauksia, joissa se vaihdetaan osakkeiksi tai sen voimassaolo lakkaa.

Lainat luokitellaan lyhytaikaisiksi, ellei konsernilla ole ehdotonta oikeutta lykätä niiden suorittamista vähintään 12 kuukauden päähän tilinpäätöspäivästä.

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi, kun ne toteutuvat. Ehdot täyttävän omaisuuserän hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta välittömästi johtuvat vieraan pääoman menot aktivoidaan osana kyseisen omaisuuserän hankintamenuon silloin, kun on todennäköistä, että ne tuottavat vastaista taloudellista hyötyä, ja kun menot on määritettävissä luotettavasti.

Eläkevastuut

Konsernin eläkejärjestelyt on luokiteltu maksupohjaisiksi järjestelyiksi. Maksupohjaisella eläkejärjestelyllä tarkoitetaan järjestelyä, jossa yhtiö suorittaa kiinteitä maksuja erilliselle yhteisölle. Yhtiöllä ei ole oikeudellista eikä tosiasiallista velvoitetta lisämaksujen suorittamiseen, jos kyseisellä erillisellä yhteisöllä ei ole riittävästi varoja suorittaakseen kaikille henkilöille heidän kuluvalle tai aikaisemmalla tilikaudella suorittamaan- sa työhön liittyviä etuuksia. Maksupohjaisen järjestelyyn suoritettavat maksut kirjataan sen tilikauden kuluksi, jolta maksu suoritetaan.

Osakeperusteiset maksut

Konsernilla on kannustinjärjestelyjä, joissa maksut suoritetaan oman pääoman ehtoisina instrumentteina. Omana pääomana maksettavista liiketoimista aiheutuva meno määritetään myöntämispäivän käyvän arvon perusteella. Yhtiö määrittää käyvän arvon asianmukaista hinnoittelumenetelmää käyttäen. Omana pääomana maksettavista liiketoimista johtuva meno ja vastaava oman pääoman lisäys kirjataan sen ajanjakson kuluksi, jona työtä suoritetaan ja/tai työn suorittamiseen perustuvat ehdot täyttyvät. Kyseinen ajanjakso päättyy päivänä, jona asianomaiset henkilöt ovat täysin oikeutettuja palkitsemiseen ("oikeuden syntymisajankohta"). Omana pääomana maksettavista liiketoimista kuhunkin tilinpäätöspäivään mennessä kirjatut kertyneet kulut kuvastavat sitä, miltä osin oikeuden syntymisajanjakso on kulunut loppuun, sekä konsernin parasta arviota niiden oman pääomanehtoisien instrumenttien lukumäärästä, joihin lopulta syntyy oikeus. Tulosvaikutus esitetään konsernin tuloslaskelmassa henkilöstökuluissa.

Varaukset

Varaukset kirjataan kun yrityksellä on aikaisempien tapahtumien seurauksena laillinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuveloitteen toteutumisen on todennäköistä ja veloitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Varauksena kirjattava määrä vastaa parasta arviota menoista, joita olemassa olevan veloitteen täyttäminen edellyttää tilinpäätöspäivänä.

Sovelletut uudet ja uudistetut standardit ja tulkinnat

Konserni on soveltanut 1.11.2012 alkaen seuraavia uusia ja uudistettuja standardeja ja tulkintoja, joilla on ollut merkitystä konsernin tilinpäätökseen:

- IFRS 13 Käyvän arvon määrittäminen (voimaan 1.1.2013 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardin tarkoituksena on lisätä yhdenmukaisuutta ja vähentää monimutkaisuutta, sillä se antaa täsmällisen käyvän arvon määrittelmän ja yhdistää samaan standardiin vaatimukset käyvän arvon määrittämiselle sekä vaadittaville liitetiedoille. Käyvän arvon käyttöä ei laajenneta, mutta annetaan ohjeistusta sen määrittämisestä silloin, kun sen käyttö on sallittu tai sitä on vaadittu jossain toisessa standardissa.

Konserni on soveltanut 1.11.2012 alkaen seuraavia uusia ja uudistettuja standardeja ja tulkintoja, joilla ei ole ollut merkitystä konsernin tilinpäätökseen:

- Muutos IAS 19:ään *Työsuhde-etuudet* (voimaan 1.1.2013 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset tarkoittavat, että kaikki vaakuusmatemaattiset voitot ja tappiot tulee jatkossa kirjata välittömästi muihin laajan tuloslaskelman eriin, toisin sanoen ns. putkimenelmistä luovutaan ja rahoitusmeno määritetään nettorahastointiin perustuen.
- IFRIC 20 *Pintamaan poistosta aiheutuvat menot avolouhoksen tuotantovaiheessa* (voimaan 1.1.2013 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla).
- Muutos IFRS 7:ään *Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot* (voimaan 1.1.2013 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutos tarkentaa liitetietovaatimuksia, jotka koskevat taseessa nettomääräisesti esitetyjä rahoitusinstrumentteja sekä yleisiä netotusjärjestelyjä tai vastaavanlaisia sopimuksia.
- IFRS-standardeihin tehdyt parannukset (Annual Improvements to IFRSs 2009–2011, toukokuu 2012, voimaan 1.1.2013 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Hankkeeseen kuuluvat muutokset koskevat yhteensä viittä standardia.

Myöhemmin sovellettavat uudet ja uudistetut standardit ja tulkinnat

IASB on julkistanut seuraavat uudet tai uudistetut standardit ja tulkinnat, joita konserni ei vielä ole soveltanut.

- IFRS 10 *Konsernitilinpäätös* (voimaan 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi määrittää olemassa olevien periaatteiden mukaisesti määräysvallan keskeiseksi tekijäksi, kun ratkaistaan, tuleeko yhteisö yhdistellä konsernitilinpäätökseen. Lisäksi standardissa annetaan lisäohjeistusta määräysvallan määrittämisestä silloin, kun sitä on vaikea arvioida.
- IFRS 11 *Yhteisjärjestelyt* (voimaan 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi painottaa yhteisten järjestelyiden kirjantallinnassa käsittelyssä niistä seuraavia oikeuksia ja velvoitteita enemmän kuin niiden oikeudellista muotoa. Yhteisjärjestelyjä on kahden tyyppiä: yhteiset toiminnot ja yhteisyritykset. Standardi lisäksi edellyttää yhteisyritysten raportoinnissa yhtä menetelmää, pääomaosuusmenetelmää, eikä aiempi suhteellisen yhdistelyn vaihtoehto ole enää sallittu.
- IFRS 12 *Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuksista muissa yhteisöissä* (voimaan 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi sisältää liitetietovaatimukset koskien erilaisia osuuksia muissa yhteisöissä, mukaan lukien osakkuusyhtiöt, yhteiset järjestelyt, erityistä tarkoitusta varten perustetut yhtiöt ja muut, taseen ulkopuolelle jäävät yhtiöt.
- IAS 27 (uudistettu 2011) *Erillistilinpäätös* (voimaan 1.1.2014 tai

sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uudistettu standardi sisältää erillis-tilinpäätöstä koskevat vaatimukset, jotka ovat jääneet jäljelle, kun määräysvaltaa koskevat kohdat on sisällytetty uuteen IFRS 10:een.

- Sijoitusyhteisöt – muutokset IFRS 10:een, IFRS 12:een ja IAS 28:ään (voimaan 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Mikäli yhteisö määrittää standardin määrittelmän mukaisesti sijoitusyhteisöksi ja se arvostaa kaikki tytäryrityksensä käypään arvoon, sen ei tarvitse esittää konsernitilinpäätöstä.
- IAS 28 (uudistettu 2011) *Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä* (voimaan 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uudistettu standardi sisältää vaatimukset sekä osakkuus- että yhteisyritysten käsittelyä pääomaosuusmenetelmällä IFRS 11:n julkaisemisen seurauksena.
- Muutos IAS 32:een *rahoitusinstrumentit: esittämistapa* (voimaan 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutos tarkentaa rahoitusvarojen ja –velkojen nettomääräistä esittämistä koskevia sääntöjä ja lisää aihetta koskevaa soveltamisohjeistusta. Standardin muutosta ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IAS 36:n *Omaisuserien arvon alentuminen* muutos *Recoverable Amount Disclosures for Non-Financial Assets* (sovellettava 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutos täsmentää liitetietovaatimuksia, jotka koskevat sellaisia rahavirtaa tuottavia yksiköitä, joihin on kohdistunut arvonalentumiskirjauksia. Standardin muutosta ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IAS 39:n *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen muutos Novation of Derivatives and Continuation of Hedge Accounting* (sovellettava 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutos koskee suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä tilanteissa, joissa johdannaissoyminen siirretään ns. keskusvastapuolelle. Standardimuutoksen myötä suojauslaskentaa voidaan jatkaa tiettyjen ehtojen täytyessä kyseisissä siirtotilanteissa. standardin muutosta ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa. IFRIC 21 *Levies* (sovellettava 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta käsittelee julkisista maksuista maksajaosapuolelle mahdollisesti syntyvän velvoitteen kirjanpitokäsittelyä. Tulkinnalla ei tule olemaan vaikutusta konsernin tilinpäätökseen. Tulkintaa ei ole hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* ja siihen tehdyt muutokset (pakollinen voimaantulonajankohta avoinna). IASB:n alun perin kolmivaiheinen hanke korvaa valmistuessaan nykyisen standardin IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen. Standardia ei ole hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

3. Rahoitusriskien hallinta

Rahoitusriskit

Konsernin rahoitusriskit muodostuvat luotto- ja vastapuoliriskistä, valuuttariskistä, korkoriskistä ja maksuvalmiusriskistä. Luotto- ja vastapuoliriski muodostuu asiakkailta tulevista myyntisaamisten maksuista ja asiakaskunnan keskittymisestä sekä vastapuoliksi hyväksyttävistä yhteistyöpankeista. Alakonsernit altistuvat valuuttakurssivaihteluista johtuvalle transaktioriskille lähinnä vientitoimintansa johdosta. Konsernilla ei ole merkittäviä sijoituksia ulkomaisiin yhtiöihin, joten se ei altistu merkittäväle translaatoriskille. Korkotason muutosten vaikutukset korollisten velkojen ja saatavien arvoon aiheuttavat korkoriskin.

Konsernin rahoitustoiminnot on keskitetty emoyhtiölle, joka vastaa pankkisuhteista, pitkäaikaisen rahoituksen järjestelystä, varojen sijoittamisesta sekä konsernin sisäisestä rahoituksen allokoinnista eri konserniyhtiöiden likviditeettitarpeen mukaisesti yhdessä alakonsernien johdon

kanssa. Konsernin riskien hallinnan yleiset periaatteet hyväksyy hallitus ja niiden käytännön toteutuksesta vastaa emoyritys yhdessä tytäryritysten kanssa.

Valuuttakurssiriski

Konserni toimii pääosin euroalueella ja on siten vain vähäisessä määrin alttiina valuuttakurssimuutoksista johtuvalle valuuttariskille.

Korkoriski

Konsernin tulot sekä operatiiviset kassavirrat ovat pääosiltaan riippumattomia markkinakorkojen vaihtelusta. Konsernin korkoriski muodostuu pääosin lainanotosta, jotka ovat hajautettu vaihtuva- ja kiinteäkorkoisiin lainoihin. Tilikauden lopussa veloista vaihtuvakorkoisia oli 35 292 tuhatta euroa (42 349 tuhatta euroa) ja kiinteäkorkoisia 27 066 tuhatta euroa (14 414 tuhatta euroa).

Korkoriskin herkkyyshanalyysi

Seuraava taulukko havainnollistaa, miten korkojen kohtuullisen mahdollinen muutos, muiden muuttujien pysyessä vakiona, vaikuttaa konsernin tulokseen vaihtuvakorkoisten velkojen korkokustannuksen muutosten seurauksena.

1 000 euroa	1 %-yksikön korkeampi Tuloslaskelma	1 %-yksikön matalampi Tuloslaskelma
Korkomuutoksen vaikutus		
2013	-266	266
2012	-320	320

Luottoriski

Luottoriskiä hallitaan konsernitason myyntisaamisiin liittyvää riskiä lukuun ottamatta. Konserniyritykset tarkistavat asiakkaiden luottokelpoisuuden vähintään asiakassuhdetta perustettaessa. Luottoriskin minimoimiseksi pyritään saamaan turvaava vakuus asiakkaan luottokelpoisuuden niin edellyttäessä. Konsernilla on merkittävimpien asiakkaidensa kanssa pitkään jatkuneet vakiintuneet liikesuhteet. Konsernilla ei ole merkittävää luottoriskikeskittymää.

Konsernin rahavaroihin ja johdannaissopimuksiin liittyvä luottoriski on alhainen, sillä kyseisiä rahoitus sopimuksia tehdään vain hyvän luottoluokituksen omaavien pankkien kanssa konsernin riskienhallinnan toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Maksuvalmiusriski

Konsernissa arvioidaan ja seurataan jatkuvasti liiketoiminnan edellyttämän rahoituksen määrää, jotta konsernilla olisi tarpeeksi likvidejä varoja toiminnan rahoittamiseksi ja erääntyvien lainojen takaisinmaksuun. Rahoituksen saatavuus ja joustavuus pyritään takaamaan riittävillä luottolimiiteillä sekä käyttämällä rahoituksen hankinnassa useita rahoittajia ja eri rahoitusmuotoja. Tilinpäätöshetkellä konsernilla oli käytettävissään nostamattomia luottolimiittejä 1 723 tuhatta euroa.

Yhtiökokouksen 18.12.2007 antamalla valtuutuksella hallitus päätti osakkeenomistajien merkintäoikeudesta poiketen tarjota kotimaisen institutionaalisten sijoittajien merkittäväksi vaihdettavan pääomalan 2011.

Tarjottavan vaihdettavan pääomalan määrä oli 15 000 000 euroa, josta koko summa tuli merkityksi. Lainan pääomalle maksetaan kiinteää vuotuista korkoa 6,5 %. Laina-aika on 7.2.2011–1.4.2016. Laina maksetaan takaisin yhtenä eränä edellyttäen, että takaisinmaksu edellytykset täyttyvät.

Konsernin tärkeimmät lainakovenantit raportoidaan rahoittajille puolivuositain. Jos konserni rikkoo lainakovenanttiehtoja, velkoja voi

vaatia lainojen nopeutettua takaisinmaksua. Johto tarkkailee lainakovenanttiehtojen täyttymistä säännöllisesti. Konsernin emoyhtiö on antanut vakuuksia rahoittajille tytäryhtiöiden puolesta velkojen vakuudeksi (Tilinpäätöksen liitetieto 33).

Velkoihin liittyvät laiminlyönnit ja sopimusehtojen rikkomiset:

Tilikauden aikana lainakovenantteja on rikkoutunut neljässä alakonsernissa, joista kolmessa alakonsernissa pankeista on saatu suostumus, että rahoittajat eivät vaadi nopeutettua takaisinmaksua. Alakonserneissa, joissa kovenantit ovat rikkoutuneet ja joissa rahoittajat eivät vaadi nopeutettua takaisinmaksua, kovenantit ovat liittyneet alakonserneissa oleviin omavaraisuusasteisiin.

Takoma-alakonsernin kovenanttiehtojen mukaan konsernin omavaraisuusasteen tulisi olla vähintään 35 %:a ja korolliset nettoraahoitusvelat/käyttökate suhdeluku enintään 100. Tilikauden lopussa 2013 Takoma-alakonserni ei täyttänyt kovenantteja lainojen omavaraisuusasteen suhteen eikä nettoraahoitusvelkojen ja rullaavan 12 kuukauden käyttökatteen suhteen. Lainanantajalta ei ole saatu suostumusta siitä, että lainanantaja ei käytä erääntymisoikeuttaan. Tämän vuoksi Takoma-konsernin rahoittajalta olevat lainat on esitetty lyhytaikaisissa veloissa.

Takoma-alakonserni on käynyt neuvotteluja Panostaja Oyj:n ja päärahoittajansa kanssa alasarjojen kustannusten ja toiminnan kehittämisen vaatimista rahoitustarpeista. Näissä neuvotteluissa ei ole saavutettu yhteistä näkemystä mm. laina-aikojen pidentämisestä eikä toimivien yhtiöiden tervehdyttämistoimenpiteistä aiheutuvien kustannusten rahoituksesta. Neuvottelujen piikittyessä Takoma -alakonserni on ajautunut rahoituskellisesti vaikeaan tilanteeseen.

Viedäkseen läpi päätetyt konsernin tervehdyttämistoimenpiteet Takoma Oyj ja sen tytäryhtiöt Takoma Gears Oy ja Tampereen Laatu-koneistus Oy ovat jättäneet 9.12.2013 saneeraushakemukset Pirkanmaan käräjäoikeuteen. Takoma alakonsernin toiminnan jatkuvuus edellyttää velkaneerukseen pääsemistä, lisärahoituksen saamista ja laina-aikojen pidentämisestä sekä toiminnan kannattavuuden parantamista.

Pääoman hallinta

Konsernin pääoman hallinnan tavoitteena on varmistaa liiketoiminnan normaalit toimintaedellytykset ja kasvattaa osakkeen arvoa pitkällä aikavälillä. Pääomarakenteeseen vaikutetaan osingonjaon, omien osakkeiden oston, pääomanpalautusten sekä osakeantien kautta. Konserniin ei sovelleta ulkopuolisia pääomavaatimuksia.

Konsernin pääomarakenteen kehitystä seurataan omavaraisuusasteella ja nettovelkaantumisasteella. Konsernin omavaraisuusaste oli 33,2 prosenttia (34,1%) ja nettovelkaantumisaste 82,6 prosenttia (89,6%).

1 000 euroa	2013	2012
Korolliset rahoitusvelat	60 867	56 577
Korolliset saamiset	3 980	3 736
Rahavarat	16 370	12 347
Nettovelat	40 517	40 494
Oma pääoma yhteensä	49 077	45 173
Nettovelkaantumisaste	82,6 %	89,6 %

4. Johdon harkintaa edellyttävät laadintaperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tehdyt arviot ja käytetty harkinta perustuvat aikaisempaan kokemukseen ja muihin tekijöihin, kuten oletuksiin tulevaisuuden tapahtumista. Tehtyjä arvioita ja käytettyä harkintaa tarkastellaan säännöllisesti. Alla on kuvattu tärkeimpiä alueita, joissa arvioita ja harkintaa on käytetty.

Hankittujen varojen käypään arvoon arvostaminen

IFRS 3 edellyttää hankkijaa kirjaamaan aineettoman hyödykkeen erikseen liikearvosta, mikäli kirjauskriteerit täyttyvät. Aineettoman oikeuden kirjaaminen käypään arvoon edellyttää johdon arvioita tulevasta kassavirroista. Johto on mahdollisuuksien mukaan käyttänyt hankintamenon kohdistamisen perusteena saatavilla olevia markkina-arvoja käypien arvojen määrittämisessä. Kun tämä ei ole mahdollista, mikä on tyypillistä erityisesti aineettomien hyödykkeiden kohdalla, arvostaminen perustuu omaisuuserän historialliseen tuottoon ja sen aiottuun käyttöön tulevassa liiketoiminnassa. Arvostukset perustuvat diskontattuihin kassavirtoihin sekä arvioituihin luovutus- tai jälleenhankintahintoihin ja edellyttävät johdon arvioita ja oletuksia omaisuuserien tulevasta käytöstä ja vaikutuksesta yhtiön taloudelliseen asemaan. Muutokset yhtiön liiketoimintojen painotuksissa ja suuntaamisessa voivat tulevaisuudessa aiheuttaa muutoksia alkuperäiseen arvostukseen (Tilinpäätöksen liitetieto 6, 18).

Arvon alentumistestaus

Konserni testaa vuosittain liikearvon sekä niiden aineettomien hyödykkeiden arvon, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika, mahdollista arvonalentumista. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä oleva rahamäärä perustuu käyttöarvolaskelmiin. Näiden laskelmien laatiminen edellyttää arvioiden käyttämistä. Vaikka yhtiön johdon näkemyksen mukaan käytetyt oletukset ovat asianmukaisia, saattavat arvioidut kerrytettävissä olevat rahamäärät erota olennaisesti tulevaisuudessa toteutuvista (Tilinpäätöksen liitetieto 18).

Vaihto-omaisuuden arvostus

Johdon periaatteena on kirjata arvonalentumisvähennys hitaasti liikkuvasta ja vanhentuneesta vaihto-omaisuudesta perustuen johdon parhaaseen arvioon tilinpäätöshetkellä hallussa olevasta mahdollisesti käyttökelvottomasta vaihto-omaisuudesta. Johto perustaa arvionsa systemaattiselle ja jatkuvalla seurannalla ja arvioinnille. Lisäksi yhtiössä on käytössä vaihto-omaisuuden kiertonopeuksiin perustuvat arvostussäännöt.

Laskennallisten verosaamisten hyödynnettävyyt

Sen ratkaiseminen, merkitäänkö laskennalliset verosaamiset taseeseen, edellyttää harkintaa. Laskennallisia verosaamisia kirjataan vain, kun niiden realisoiduminen on todennäköisempää kuin realisoidumatta jääminen, minkä puolestaan määrää se, kertyykö tulevaisuudessa riittävästi verotettavaa tuloa. Verotettavan tulon kertymistä koskevat oletukset perustuvat johdon tekemiin arvioihin ja oletuksiin.

Näihin arvioihin ja oletuksiin liittyy riskejä ja epävarmuutta, ja näin ollen on mahdollista, että olosuhteissa tapahtuvat muutokset aiheuttavat muutoksia odotuksiin, ja tämä voi puolestaan vaikuttaa taseeseen merkittäviin laskennallisiin verosaamisiin samoin kuin mahdollisiin vielä kirjaamattomiin muihin verotuksellisiin tappioihin ja väliaikaisiin eroihin.

Jos Panostaja-konserniyhtiöiden verotettava tulo on tulevaisuudessa pienempi kuin mitä johto on ennakoanut kirjattavia laskennallisia verosaamisia määritettäessä, saamisten arvo alentuu tai ne käyvät kokonaan

arvottomiksi. Tällöin taseeseen merkityt määrät voidaan mahdollisesti joutua peruuttamaan tulosvaikutteisesti.

Panostajakonsernin taseessa on laskennallisia verosaamisia 4,1 miljoonaa euroa. Tilikauden aikana Panostaja-konsernissa on kirjattu kuluksi kaikki Takoma-konserniin liittyvät vahvistetuista tappioista kirjatut laskennalliset verosaamiset 1,7 miljoonaa euroa. Kulukirjaus on tehty, koska tappioiden hyödyntämisessä on epävarmuutta Takoman pitkittyneen tappiollisuuden vuoksi.

5. Segmentti-informaatio

Panostaja-konsernin liiketoiminta raportoidaan kymmenessä segmentissä, jotka ovat Digitaaliset painopalvelut, Turvallisuus, Takoma, Lisäarvologistiikka, Sisäkkätmateriaalit, Autovaraosat, Lämpökäsittely, Helat, Kannakkeet sekä muut. Raportoivat segmentit on muodostettu, koska ne tuottavat keskenään erilaisia tuotteita ja palveluja. Segmenttien väliset liiketoimet ovat tapahtuneet normaalein kaupallisilla ehdoilla.

Toimintasegmentit raportoidaan tavalla, joka on yhdenmukainen ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle toimitettavan sisäisen raportoinnin kanssa. Ylintä operatiivista päätöksentekijää edustaa Panostaja-konsernin johtoryhmä.

Liiketoimintasegmentit

- Digitaaliset Painopalvelut -segmentin tuotot muodostuvat pääasiassa digitaalisten painopalvelujen myynnistä.
- Turvallisuus-segmentin tuotot muodostuvat turvallisuusteknologiasta ja -palveluista.
- Takoma-segmentin tuotot muodostuvat Takoma Oyj:n harjoittamasta konepajaliiketoiminnasta.
- Lisäarvologistiikka-segmentin tuotot muodostuvat metalliteollisuuden valmistus- ja logistiikka-palveluista.
- Sisäkkätmateriaalit-segmentin tuotot muodostuvat sisäverhousmateriaalien, metallialakattotuotteiden ja niiden kannatinjärjestelmien tukkukaupasta.
- Autovaraosat-segmentin tuotot muodostuvat autojen alkuperäisvaraosien ja tarvikkeiden maahantuonnista, tukkukaupasta ja jälleemyynnistä.
- Helat-segmentin tuotot muodostuvat rakennus- ja kalustehelöjen tukkukaupasta.
- Lämpökäsittely-segmentin tuotot muodostuvat metallien lämpökäsittelypalveluista sekä metallien lämpökäsittelyssä tarvittavien koneiden ja laitteiden kehittämisestä, valmistamisesta ja markkinoimisesta.
- Kannakkeet-segmentin tuotot muodostuvat LVI-alan kannakkeiden maahantuonnista, valmistuksesta ja tukkukaupasta.
- Muut-segmentissä on raportoitu konsernin emoyhtiö mukaan lukien emoyhtiön osakkuusyhtiöt ja kohdistamattomat erät.

Liiketoimintasegmentit 2013

1 000 euroa	Liikevaihto yhteensä	Sisäinen liikevaihto	Ulkoinen liikevaihto	Poistot ja arvonalentumiset	Liiketulos	Rahoitus- tuotot ja -kulut	Osuus osakkuus- yhtiöiden tuloksesta	Tulo- verot	Tulos jatkuvista liiketoi- minnoista	Varat	Velat	Henkilöstö tilikauden lopussa
Digitaaliset painopalvelut	50 777	49	50 729	-2 204	6 351		40			42 782	18 810	451
Turvallisuus	31 831	103	31 728	-841	1 574					19 657	17 372	205
Takoma	23 233	0	23 233	-4 848	-7 983					20 058	18 033	163
Lisäarvologiikka	29 907	0	29 907	-636	1 699					13 114	6 093	299
Sisäkattomateriaalit	12 760	9	12 752	-213	873					5 718	3 615	15
Autovaraosat	10 274	0	10 274	-107	813					4 462	3 566	39
Helat	11 909	45	11 864	-192	-152					10 772	8 584	37
Lämpökäsittely	5 744	0	5 744	-1 208	-1 469					4 906	2 817	62
Kannakkeet	3 396	4	3 392	-36	177					2 019	316	16
Muut	34	29	5	-76	-925		-150			31 823	27 028	8
Eliminoinnit		-238	-10	0	-1 372					-6 677	-6 677	
Konserni yhteensä	179 866	0	179 618	-10 362	-416	-3 178	-110	-2 424	-6 127	148 633	99 556	1 295

Liiketoimintasegmentit 2012

1 000 euroa	Liikevaihto yhteensä	Sisäinen liikevaihto	Ulkoinen liikevaihto	Poistot ja arvonalentumiset	Liiketulos	Rahoitus- tuotot ja -kulut	Osuus osakkuus- yhtiöiden tuloksesta	Tulo- verot	Tulos jatkuvista liiketoi- minnoista	Varat	Velat	Henkilöstö tilikauden lopussa
Digitaaliset painopalvelut	35 078	65	35 013	-1 255	5 503		31			27 161	10 899	335
Turvallisuus	29 009	208	28 801	-753	1 083					18 333	16 592	212
Takoma	28 877	0	28 877	-4 370	-4 991					27 854	16 205	193
Lisäarvologiikka	23 307	8	23 299	-405	1 395					11 501	6 117	253
Sisäkattomateriaalit	0	0	0	0	0					0	0	0
Autovaraosat	10 410	2	10 408	-96	1 090					4 869	4 241	38
Helat	10 316	161	10 154	-136	395					9 682	7 475	30
Lämpökäsittely	7 480	0	7 480	-286	1 013					6 769	2 706	65
Kannakkeet	4 015	98	3 917	-29	324					1 952	297	16
Muut	65	65	0	-78	-2 828		369			31 884	30 300	64
Eliminoinnit		-608	-51	-5	244					-7 404	-7 404	
Konserni yhteensä	148 555	0	147 897	-7 413	3 229	-3 645	400	-1 881	-1 910	132 601	87 428	1 206

* Vertailuvuonna Muuttrivi sisältää myytyjen liiketoimintojen varat ja velat sekä henkilöstön.

6. Hankitut liiketoiminnot

Tytäryhtiöhankinnat

Panostaja Oyj:n tytäryhtiö Selog Group Oy osti 7.11.2012 sisä-kattomateriaalien tukkukauppapalveluita tarjoavan Selog Oy:n koko osakekannan. Osana järjestelyä Selog Oy:n omistajat jatkavat uuden liiketoiminta-alueen vähemmistöomistajina. Tämän järjestelyn jälkeen Panostaja Oyj:n omistusosuus Selog Group Oy:ssä on 60 %.

Kauppahinta oli 2,5 milj. euroa ja se maksettiin kokonaisuudessaan käteisellä.

Konserni on kirjannut yhteensä 0,01 milj. euron edestä palkkioita liittyen neuvonta-, arvonmääritys- tms. palveluihin. Palkkiot sisältyvät tu-loslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään.

Hankittujen varojen ja vastattaviksi otettujen velkojen arvot hankin-tahetkellä olivat seuraavat:

	milj.euroa
Aineelliset ja aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet	1
Vaihto-omaisuus	0,7
Myyntisaamiset ja muut saamiset	2,6
Rahavarat	0,1
Varat yhteensä	4,4
Rahoitusvelat	-1,5
Muut velat	-1,8
Velat yhteensä	-3,3
Nettovarallisuus	1,1

Luovutettu vastike	milj.euroa
Luovutettu vastike	2,5
Hankitun kohteen yksilöitävissä oleva nettovarallisuus	1,1
Erotus	1,4

Konserni on allokoitunut kauppahintaa 0,9 milj. euroa asiakassuhteisiin. Yhtiöllä on merkittäviä pitkäaikaisia ja vakaita asiakassuhteita joiden odotetaan tuovan kasvavaa liikevaihtoa myös tulevaisuudessa. Lisäksi kauppahintaa kohdistettiin 0,1 milj. euroa hankittuun vaihto-omaisuuteen.

Rahavirtalaskelma	milj.euroa
Rahana maksettu kauppahinta	2,5
Hankitun tytäryrityksen rahavarat	-0,1
Hankinnan suorat kulut	0,1
Rahavirtavaikutus	2,5

Panostaja Oyj:n tytäryhtiö Suomen Helasto Oy osti 6.11.2012 kalus-tehelojen tukkukauppapalveluita tarjoavan Oy Eurohela Trading Ltd:n koko osakekannan. Järjestelyn jälkeen Panostaja Oyj:n omistusosuus Suomen Helasto Oy:ssä on noin 95 %.

Kauppahinta oli 1,9 milj. euroa ja se maksettiin kokonaisuudessaan käteisellä.

Konserni on kirjannut yhteensä 0,02 milj. euron edestä palkkioita liittyen neuvonta-, arvonmääritys- tms. palveluihin. Palkkiot sisältyvät tu-loslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään.

Hankittujen varojen ja vastattaviksi otettujen velkojen arvot hankin-tahetkellä olivat seuraavat:

	milj. euroa
Aineelliset ja aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet	0,02
Vaihto-omaisuus	0,9
Myyntisaamiset ja muut saamiset	0,3
Rahavarat	0,2
Varat yhteensä	1,5
Rahoitusvelat	0
Muut velat	-0,4
Velat yhteensä	-0,4
Nettovarallisuus	1,1

Luovutettu vastike	milj. euroa
Luovutettu vastike	1,9
Hankitun kohteen yksilöitävissä oleva nettovaralli-suus	1,1
Erotus	0,8

Konserni on allokoitunut kauppahintaa 0,3 milj. euroa asiakassuhteisiin. Yhtiöllä on merkittäviä pitkäaikaisia ja vakaita asiakassuhteita joiden odotetaan tuovan kasvavaa liikevaihtoa myös tulevaisuudessa. Lisäksi kauppahintaa on allokoitu 0,3 milj. euroa vaihto-omaisuuteen.

Rahavirtalaskelma	milj. euroa
Rahana maksettu kauppahinta	1,9
Hankitun tytäryrityksen rahavarat	-0,2
Hankinnan suorat kulut	0
Rahavirtavaikutus	1,7

Panostaja Oyj:n tytäryhtiö Digiprint Finland Oy osti 4.12.2012 solmi-tulla kaupalla DMP-Digital Media Partners Oy:n koko osakekannan. Kauppahinta oli 13,7 milj. euroa ja se maksettiin kokonaisuudessaan käteisellä. Yrityskaupan myötä Panostaja laajentaa digitaalisiin paino-palveluihin erikoistunutta liiketoiminta-segmenttiään, johon entuudes-taan kuuluu Kopijyvä-konserni.

Järjestelyn jälkeen Panostaja Oyj:n omistusosuus Digiprint Finland Oy:ssä on noin 56 %. Osana järjestelyä DMP-Digital Media Partners Oy:n omistajista tuli Digiprint Finland Oy:n vähemmistöomistajia. Jär-jestelyn jälkeen Digiprint Finland Oy omistaa kokonaan Kopijyvä Oy:n ja DMP-Digital Media Partners Oy:n sekä DMP-Digital Media Partners Oy:n tytäryhtiöistä DMP Diesel Oy:stä 51 %:a.

Hankittujen varojen ja vastattaviksi otettujen velkojen arvot hankintahetkellä olivat seuraavat:

	milj. euroa
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	1,4
Vaihto-omaisuus	0,1
Myyntisaamiset ja muut saamiset	2,6
Rahavarat	3,2
Varat yhteensä	7,3
Rahoitusvelat	0
Muut velat	-3
Velat yhteensä	-3
Nettovarallisuus	4,3

	milj. euroa
Luovutettu vastike	13,7
Hankitun kohteen yksilöitävissä oleva nettovarallisuus	4,3
Erotus	9,4

Konserni on allokoanut kauppahintaa 1,7 milj. euroa asiakassuhteisiin. Yhtiöllä on pitkäaikaisia ja vakaita asiakassuhteita joiden odotetaan täydentävän Digitaaliset painopalvelut -segmentin jo olemassa olevaa asiakaskantaa. Lisäksi kauppahintaa on kohdistettu 1,0 milj. euroa ai-neettomiin oikeuksiin. Yhtiöllä on merkittävää myyntiin ja asiakashallintaan liittyvää ohjelmistokehitystä, jonka odotetaan tuovan lisämyyntiä niin nykyisille kuin uusille asiakkuuksille.

Rahavirtalaskelma	milj. euroa
Rahana maksettu kauppahinta	13,7
Hankitun rahavarat	-3,2
Hankinnan suorat kulut	0,1
Rahavirtavaikutus	10,6

Tilikauden 2012 hankinnat

Tytäryhtiöhankinnat

Panostaja Oyj:n tytäryhtiö Vindea Group Oy osti 2.5.2012 pakkaus- ja logistiikkapalveluita tarjoavan HSG Logistics Oy:n koko osakekan-nan. Kaupan jälkeen toteutettiin myyjille suunnattu osakeanti vastaten noin 22,5 % koko osakekannasta. Järjestelyn jälkeen Panostaja Oyj:n omistusosuus Vindea Groupissa on noin 54 %.

Kauppahinta oli 1,6 milj. euroa ja se käteisenä.

Konserni on kirjannut yhteensä 0,02 milj. euron edestä palkkioita liittyen neuvonta-, arvonmääritys- tms. palveluihin. Palkkiot sisältyvät tu-loslaskelman liiketoiminnan muut kulut -erään.

Hankittujen varojen ja vastattaviksi otettujen velkojen arvot hankin-tahetkellä olivat seuraavat:

	Liite	milj. euroa
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	18	0,8
Vaihto-omaisuus	22	0,3
Myyntisaamiset ja muut saamiset	23	2,4
Rahavarat	24,25	0,1
Varat yhteensä		3,6
Rahoitusvelat	28	-0,1
Muut velat	29	-3,4
Velat yhteensä		-3,5
Nettovarallisuus		0,1

Luovutettu vastike	milj. euroa
Luovutettu vastike	1,6
Hankitun kohteen yksilöitävissä oleva nettovarallisuus	0,1
Erotus	1,5

Konserni on allokoanut kauppahintaa 0,8 milj. euroa asiakassuhteisiin. Yhtiöllä on merkittäviä pitkäaikaisia ja vakaita asiakassuhteita joiden odotetaan täydentävän Lisäarvologistiikka -segmentin jo olemassa ole-vaan asiakaskantaa.

HSG Logistics Oy:n kuuden kuukauden liikevaihto 6,0 milj. euroa ja liikevoitto 0,8 milj. euroa, sisältyy konsernin tilikauden tuloslaskel-maan. Yhtiö fuusioitiin Vindea Oy:hyn 31.10.2012.

Vindea Group -konsernin liikevaihto vuonna 2012 olisi ollut 29,1 milj. euroa ja liikevoitto 1,4 milj. euroa, jos tilikauden aikana toteutu-neiden liiketoimintojen hankinta olisi yhdistelty konsernitilinpäätökseen tilikauden 2012 alusta lähtien.

Vindea Group -konsernin rahavirtavaikutus yhteensä:

Rahavirtalaskelma	milj. euroa
Rahana maksettu kauppahinta	1,6
Hankitun tytäryrityksen rahavarat	-0,1
Hankinnan suorat kulut	0,0
Rahavirtavaikutus	1,5

7. Tytäryritysten ja liiketoimintojen myynnit

Tilikausi 2013

Tytäryhtiömyynnit

Panostaja konserni luopui Puusepänteollisuus -segmentistä ja myi 9.10.2013 yhdessä muiden Matti-Ovi Oy:n omistajien kanssa Matti-Ovi Oy:n koko osakekannasta noin 85 prosenttia Taaleritehtaan Sijoitustehdas Oy:lle. Myyty yhtiö oli Panostajan 71,25 prosenttisesti omistama tytäryritys.

Myytävien osakkeiden kokonaiskauppahinta oli 3,4 milj. euroa. Panostajan osuus myyntiin liittyvien kulujen vähentämisen jälkeen on 2,7 milj. euroa. Panostaja kirjasi kaupasta 1,3 milj. euron myyntivoiton.

Puusepänteollisuus-segmentin tulos on konsernin tilinpäätöksessä esitetty kohdassa Tulos myydyistä liiketoiminnoista 31.10.2013 sekä 31.10.2012 päättyneiltä tilikausilta.

Puusepänteollisuus-segmentin tulos, milj. euroa	1.11.2012– 9.10.2013	1.11.2011– 31.10.2012
Tuotot	4,9	5,6
Kulut	-4,2	-4,5
Tulos ennen veroja	0,7	1,1
Verot	-0,2	-0,3
Tulos verojen jälkeen	0,5	0,8
Myyntivoitto	1,3	
Tulos myydyistä liiketoiminnoista	1,8	0,8

Puusepänteollisuus-segmentin rahavirrat myyntihetken saakka

Liiketoiminnan rahavirta	0,6	1,3
Investointien rahavirta	-0,5	0,1
Rahoituksen rahavirta	-0,8	-0,7
Rahavirrat yhteensä	-0,7	0,7

Puusepänteollisuus-segmentin myynnin vaikutus konsernin taloudelliseen asemaan:

	9.10.2013
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,7
Aineettomat hyödykkeet	0,1
Vaihto-omaisuus	1,1
Muut varat	0,6
Rahavarat	0,4
Määräysvallattomien omistajien osuus	-0,4
Myydyt velat	-1,1
Nettovarallisuus	1,4
Rahana saatu vastike	2,7
Luovutetun yksikön rahavarat	0,4
Yritysmyyntien nettorahavirta	2,3

Panostaja-konsernin Kiinnikkeet-segmentissä toteutettiin järjestely, jossa Panostaja Oy:n 90 % :sesti omistama tytäryhtiö Suomen Kiinnikekeskus Oy:n koko osakekanta myytiin 0,2 miljoonalla eurolla Länsi-Suomen Sähkö Oy:lle. Panostaja kirjasi kaupasta 1,1 milj. euron myyntitappion.

Suomen Kiinnikekeskus Oy:n tulos on konsernin tilinpäätöksessä esitetty kohdassa Tulos myydyistä liiketoiminnoista 31.10.2013 sekä 31.10.2012 päättyneiltä tilikausilta.

Myytyjen liiketoimintojen tulos, sen luovutuksesta johtuvat voitot sekä osuus rahavirroista olivat seuraavat:

Suomen Kiinnikekeskus Oy:n tulos, milj. euroa	1.11.2012– 17.10.2013	1.11.2011– 31.10.2012
Tuotot	2,5	2,6
Kulut	-2,6	-2,8
Tulos ennen veroja	-0,1	-0,2
Verot	0,0	0,0
Tulos verojen jälkeen	-0,1	-0,2
Myyntitappio	-1,1	
Tulos myydyistä liiketoiminnoista	-1,2	-0,2

Suomen Kiinnikekeskus Oy:n rahavirrat myyntihetken saakka

	1.11.2012– 17.10.2013	1.11.2011– 31.10.2012
Liiketoiminnan rahavirta	-0,0	-0,1
Investointien rahavirta	-0,4	-0,3
Rahoituksen rahavirta	0,4	0,4
Rahavirrat yhteensä	0,0	0,0

Suomen Kiinnikekeskus Oy:n myynnin vaikutus konsernin taloudelliseen asemaan:

	17.10.2013
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,0
Aineettomat hyödykkeet	0,7
Vaihto-omaisuus	0,8
Laskennalliset verosaamiset	0,2
Muut varat	0,7
Rahavarat	0,0
Myydyt velat	-1,1
Nettovarallisuus	1,3
Rahana saatu vastike	0,2
Luovutetun yksikön rahavarat	0,0
Yritysmyyntien nettorahavirta	0,2

Tilikauden jälkeiset tytäryritysten ja liiketoimintojen myynnit

Panostaja -konserni myi 3.12.2013 yhdessä muiden Toimex Oy:n omistajien kanssa Toimex Oy:n osakekannan. Kaupassa ostajille siirtyi noin 80 prosenttia Kannake Oy:n osakekannalta. Kannake Oy on Panostajan 70,42 prosenttisesti omistama tytäryhtiö. Kaupan yhteydessä Panostaja luopuu koko omistussuudesta. Kaupasta ei syntynyt merkittävää myyntivoittoa.

Kannake-segmentin tulos sisältyy konsernitilinpäätökseen 31.10.2013 sekä 31.10.2012 päättyneiltä tilikausilta.

Alustava myytyjen liiketoimintojen tulos, sen luovutuksesta johtuvat voitot sekä osuus rahavirroista olivat seuraavat:

Kannake-segmentin tulos, milj. euroa	1.11.2012– 31.10.2013	1.11.2011– 31.10.2012
Tuotot	3,4	4,0
Kulut	-3,2	-3,7
Tulos ennen veroja	0,2	0,3
Verot	-0,0	-0,1
Tulos verojen jälkeen	0,1	0,2
Myyntitappio	0,0	
Tulos myydyistä liiketoiminnoista	0,0	0,2

Kannake-segmentin rahavirrat myyntihetken saakka

Liiketoiminnan rahavirta	0,2	0,3
Investointien rahavirta	0,0	-0,0
Rahoituksen rahavirta	-0,2	-0,1
Rahavirrat yhteensä	0,1	0,2

Kannake-segmentin myynnin vaikutus konsernin taloudelliseen asemaan:

3.12.2013

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,1
Aineettomat hyödykkeet	0,0
Vaihto-omaisuus	1,4
Laskennalliset verosaamiset	0,0
Muut varat	0,7
Rahavarat	0,2
Myydyt velat	-0,3
Nettovarallisuus	2,1
Rahana saatu vastike	1,5
Luovutetun yksikön rahavarat	0,2
Yritysmyyntien nettorahavirta	1,3

Tilikausi 2012

Tytäryhtiömyynnit

Panostaja-konsernin teknokemia -segmentissä toteutettiin järjestely, jossa Panostaja Oyj:n kokonaan omistama Oy Alfa-Kem Ab sekä Lohjalainen Spectra Yhtiöt Oy yhdistyivät. Tehdyssä järjestelyssä Spectra Yhtiöt Oy hankki osakevaihdolla 100 prosentin omistusosuuden Oy Alfa-Kem Ab:stä. Ennen osakevaihtoa Panostaja Oyj osti 16 prosenttia Spectra Yhtiöt Oy:n osakkeista sekä myi 25 prosenttia Oy Alfa-Kem Ab:n osakkeista Oy Alfa-Kem Ab:n toimivalle johdolle. Tehdyn järjestelyn jälkeen Panostaja Oyj:n omistusosuus Spectra Yhtiöt Oy:stä on 32 prosenttia.

Järjestelyn seurauksena Panostaja Oyj kirjasi n. 0,5 miljoonan euron myyntitappion. Panostaja Oyj raportoi järjestelyn jälkeen Spectra Yhtiöt Oy:n osakkuusyhtiönä ja osakkuusyhtiön osakkeiden hankintameno Panostaja Oyj:n taseessa on järjestelyn jälkeen n. 0,7 miljoonaa euroa.

Teknokemia-segmentin tulos on konsernin tilinpäätöksessä esitetty kohdassa Tulos myydyistä liiketoiminnoista 31.10.2012 sekä 31.10.2011 päättyneiltä tilikausilta.

Myyntien liiketoimintojen tulos, sen luovutuksesta johtuvat voitot sekä osuus rahavirroista olivat seuraavat:

Teknokemia-segmentin tulos, milj. euroa	1.11.2011– 22.12.2011	1.11.2010– 31.10.2011
Tuotot	0,2	1,6
Kulut	-0,2	-1,9
Tulos ennen veroja	-0,0	-0,3
Verot	0,0	0,0
Tulos verojen jälkeen	0,0	-0,3
Myyntitappio		-0,5
Tulos myydyistä liiketoiminnoista	-0,5	-0,3

Teknokemia-segmentin rahavirrat myyntihetken saakka

Liiketoiminnan rahavirta	0,0	-0,3
Investointien rahavirta	-0,0	-0,0
Rahoituksen rahavirta	-0,1	0,1
Rahavirrat yhteensä	-0,0	-0,2

Teknokemia-segmentin myynnin vaikutus konsernin taloudelliseen asemaan:

22.12.2011

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,0
Aineettomat hyödykkeet	0,0
Muut varat	0,3
Rahavarat	0,0
Myydyt velat	-0,2
Nettovarallisuus	0,1
Rahana saatu vastike	0,2
Luovutetun yksikön rahavarat	-0,0
Yritysmyyntien nettorahavirta	0,2

Panostaja Oy: myi Lämpö-Tukku Oy:n 12.3.2012 Onninen Oy:lle.

Kaupassa ostajalle siirtyi Lämpö-Tukku Oy:n osakekanta ja sen emoyhtiön Eurotermo Holding Oy:n omistama liiketoiminta, joka liittyy Lämpö-Tukku Oy:n harjoittamaan toimintaan. Eurotermo Holding Oy on Panostajan 63,3 prosenttisesti omistama tytäryritys. Panostajalle maksettu vastike koostui kauppahinnasta ja sisäisten lainojen takaisinmaksusta eli yhteensä noin 2,4 miljoonasta eurosta. Panostaja ei kirjannut kaupasta myyntivoittoa tai -tappiota.

Lämpö-Tukku Oy:n tulos, milj. euroa	1.11.2011– 12.3.2012	1.11.2010– 31.10.2011
Tuotot	7,3	20,6
Kulut	-7,9	-21,3
Tulos ennen veroja	-0,6	-0,7
Verot	-0,0	0,0
Tulos verojen jälkeen	-0,7	-0,7
Myyntitappio		0,0
Tulos myydyistä liiketoiminnoista	-0,7	-0,7

Lämpö-Tukku Oy:n rahavirrat myyntihetken saakka

Liiketoiminnan rahavirta	2,6	-0,1
Investointien rahavirta	-0,2	-0,1
Rahoituksen rahavirta	-2,5	0,2
Rahavirrat yhteensä	-0,1	-0,0

Lämpö-Tukku Oy:n myynnin vaikutus konsernin taloudelliseen asemaan:

	12.3.2012
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,3
Aineettomat hyödykkeet	0,0
Muut varat	6,2
Rahavarat	0,1
Myydyt velat	8,3
Nettovarallisuus	-1,7
Rahana saatu vastike	0,0
Luovutetun yksikön rahavarat	-0,0
Yritysmyyntien nettorahavirta	-0,1

8. Tytäryhtiöomistussuoksien myynnit ja hankinnat, jotka eivät johtaneet muutokseen määräysvallassa

Tilikausi 2013

Konserni on myynyt 4,3 miljoonalla eurolla 8,9 % Digiprint Finland Oy:n osakekannasta 4.12.2012. Konserni omisti Digiprint Finland Oy:stä 65,34 % ennen myyntiä. Määräysvallattomien omistajien osuus Digiprint Finland Oy:n nettovaroista oli myyntihetkellä 5,9 miljoonaa euroa. Määräysvallattomien omistajien osuus kasvoi myynnin seurauksena 3,4 miljoonaa euroa ja konsernin voittovarot 887 tuhatta euroa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Digiprint Finland Oy:n omistussuuden muutoksen vaikutus konsernin voittovaroihin:

	2013
Luovutettu määräysvallattomien omistajien osuus	-3 365 328
Saatu vastike	4 252 296
Omistussuuden vähennyksen vaikutus voittovaroihin	886 968

Konserni on myynyt 600 tuhannella eurolla 40 % Selog Group Oy:n osakekannasta 7.11.2012. Konserni omisti Selog Group Oy:stä 100 % ennen myyntiä. Määräysvallattomien omistajien osuus kasvoi myynnin seurauksena 600 tuhatta euroa. Kaupalla ei ollut vaikutusta konsernin voittovaroihin.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Selog Group Oy:n omistussuuden muutoksen vaikutus konsernin voittovaroihin:

	2013
Luovutettu määräysvallattomien omistajien osuus	-600 000
Saatu vastike	600 000
Omistussuuden vähennyksen vaikutus voittovaroihin	0

Konserni on myynyt 250 tuhannella eurolla marraskuussa 2012 4,7 % Suomen Helasto Oy:n osakekannasta Hannu Rantaselle. Konserni omisti Suomen Helasto Oy:stä 100% ennen myyntiä. Määräysvallattomien omistajien osuus kasvoi myynnin seurauksena 256 tuhatta euroa ja konsernin voittovarot pieneni 6 tuhatta euroa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Suomen Helasto Oy:n omistussuuden muutoksen vaikutus konsernin voittovaroihin:

	2013
Luovutettu määräysvallattomien omistajien osuus	-255 899
Saatu vastike	250 000
Omistussuuden vähennyksen vaikutus voittovaroihin	(5 899)

Suomen Helasto Oy on myynyt 250 tuhannella eurolla marraskuussa 2012 35,5 % Rakennushelasto Oy:n osakekannasta Heikki Savolalle. Suomen Helasto Oy omisti Rakennushelasto Oy:stä 100 % ennen myyntiä. Määräysvallattomien omistajien osuus kasvoi myynnin seurauksena 250 tuhatta euroa ja konsernin voittovarot 5 tuhatta euroa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Rakennushelasto Oy:n omistussuuden muutoksen vaikutus konsernin voittovaroihin:

	2013
Luovutettu määräysvallattomien omistajien osuus	-244 586
Saatu vastike	250 000
Omistussuuden vähennyksen vaikutus voittovaroihin	5 414

Panostaja Oy on ostanut 65 tuhannella eurolla 10 % Kiinnikekeskus Services Oy:n osakekannasta 23.10.2013. Konserni omisti Kiinnikekeskus Services Oy:stä 90 % ennen hankintaa. Määräysvallattomien omistajien osuus Kiinnikekeskus Services Oy:n nettovaroista oli ostohetkellä -166 tuhatta euroa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Kiinnikekeskus Services Oy:n omistussuuden muutoksen vaikutus konsernin voittovaroihin:

2013

Hankittu määräysvallattomien omistajien osuus	-166 209
Maksettu vastike	(65 282)
Omistusosuuden lisäyksen vaikutus voittovoihin	(231 491)

Tilikausi 2012

Konserni on myynyt 150 tuhannella eurolla 2 % Takoma Oyj:n osakekannasta 13.9.2012. Konserni omisti Takoma Oyj:stä 65,05 % ennen myyntiä. Määräysvallattomien omistajien osuus Takoma Oyj:n nettovaroista oli myyntihetkellä 4,2 miljoonaa euroa. Määräysvallattomien omistajien osuus kasvoi myynnin seurauksena 319 tuhatta euroa ja konsernin voittovarot -169 tuhatta euroa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Takoma Oyj:n omistusosuuden muutoksen vaikutus konsernin voittovoihin:

2012

Luovutettu määräysvallattomien omistajien osuus	-318 701
Saatu vastike	150 000
Omistusosuuden vähennyksen vaikutus voittovoihin	-168 701

Konserni on myynyt 71 tuhannella eurolla 0,5 % Digiprint Finland Oy:n osakekannasta 27.9.2012. Konserni omisti Digiprint Finland Oy:stä 65,34 % ennen myyntiä. Määräysvallattomien omistajien osuus Digiprint Finland Oy:n nettovaroista oli myyntihetkellä 2,6 miljoonaa euroa. Määräysvallattomien omistajien osuus kasvoi myynnin seurauksena 38 tuhatta euroa ja konsernin voittovarot 33 tuhatta euroa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Digiprint Finland Oy:n omistusosuuden muutoksen vaikutus konsernin voittovoihin:

2012

Luovutettu määräysvallattomien omistajien osuus	-37 860
Saatu vastike	71 000
Omistusosuuden vähennyksen vaikutus voittovoihin	33 140

Konserni on myynyt 795 tuhannella eurolla 15,78 % Vindea Group Oy:n osakekannasta 2.5.2012. Konserni omisti Vindea Group Oy:stä 70 % ennen myyntiä. Määräysvallattomien omistajien osuus Vindea Group Oy:n nettovaroista oli myyntihetkellä 4,7 miljoonaa euroa. Määräysvallattomien omistajien osuus kasvoi myynnin seurauksena 741 tuhatta euroa ja konsernin voittovarot 54 tuhatta euroa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Vindea Group Oy:n omistusosuuden muutoksen vaikutus konsernin voittovoihin:

2012

Luovutettu määräysvallattomien omistajien osuus	-740 692
Saatu vastike	794 605
Omistusosuuden vähennyksen vaikutus voittovoihin	53 913

9. Liiketoiminnan muut tuotot

1 000 euroa	2013	2012
Aineellisten hyödykkeiden myyntivoitot	574	0
Vakuutuskorvaukset	25	101
Muut tuotot	871	1 069
Yhteensä	1 470	1 170

10. Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta

Tiedot yhtiön osakkuusyhtiöistä on esitetty liitetieto kohdassa 20. Sijoitukset osakkuusyhtiöihin.

11. Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut

Konsernilla on maksupohjaisia eläkejärjestelyjä, joiden suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä kaudella, jota veloitus koskee.

Tiedot lähipiiriin luettavan johdon työsuhde-etuuksista on esitetty liitetieto kohdassa 34. Lähipiiritapahtumat.

Konsernin palveluksessa oli tilikauden aikana keskimäärin 1 251 (1 152) henkilöä. Tilikauden lopussa henkilöstöä oli 1 295 (1 206).

1 000 euroa	2013	2012
Palkat ja palkkiot	48 860	40 304
Eläkekulut-maksupohjaiset järjestelyt	8 854	7 343
Muut henkilösivukulut	2 635	2 243
Yhteensä	60 349	49 890

12. Poistot ja arvonalentumiset

1 000 euroa	2013	2012
Poistot hyödykeryhmittäin:		
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat	220	134
Koneet ja kalusto	3 714	3 531
Muut aineelliset hyödykkeet	21	24
Aineettomat hyödykkeet		
Liikearvo	0	0
Kehitysmenot	290	233
Aineettomat oikeudet	1 909	1 027
Muut pitkävaikutteiset menot	463	364
Yhteensä	6 617	5 313
Arvonalentumiset hyödykeryhmittäin:		
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat		
Koneet ja kalusto	603	
Muut aineelliset hyödykkeet		
Aineettomat hyödykkeet		
Liikearvo	2 273	2 100
Kehitysmenot	869	
Aineettomat oikeudet		
Muut pitkävaikutteiset menot		
Yhteensä	3 745	2 100
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä hyödykeryhmittäin:		
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat	220	134
Koneet ja kalusto	4 317	3 531
Muut aineelliset hyödykkeet	21	24
Aineettomat hyödykkeet		
Liikearvo	2 273	2 100
Kehitysmenot	1 159	233
Aineettomat oikeudet	1 909	1 027
Muut pitkävaikutteiset menot	463	364
Yhteensä	10 362	7 413

13. Liiketoiminnan muut kulut

1 000 euroa	2013	2012
Aineellisten hyödykkeiden myyntitappiot ja romutukset	83	34
Vuokratulot	9 875	7 069
Ulkopuoliset palvelut	10 924	9 666
Muut kuluerät	11 214	8 491
Yhteensä	32 096	25 260

14. Rahoitustuotot

1 000 euroa	2013	2012
Osinkotuotot myytävissä olevista rahoitusvaroista	6	8
Valuuttakurssivoitot	16	9
Rahoitustuotot omistusyhteisyrityksiltä	127	147
Korkotuotot	226	172
Yhteensä	375	336

15. Rahoituskulut

1 000 euroa	2013	2012
Valuuttakurssitappiot	10	129
Arvonalentumistappiot lainasaamisista		1 000
Korkokulut	3 543	2 852
Yhteensä	3 553	3 981

Rahoituskuluihin sisältyy arvonmuutokset käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista korkojohdannaisista. Koronvaihtosopimuksiin ei sovelleta suojauslaskentaa.

16. Tuloverot

1 000 euroa	2013	2012
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	-2 927	-2 715
Edellisten tilikausien verot	-37	38
Laskennalliset verot	540	496
Tuloverot yhteensä	-2 423	-2 181

Tuloslaskelman verokulun ja konsernin kotimaan verokannalla 24,5 % laskettujen verojen välinen täsmäyslaskelma:

Tulos ennen veroja	-3 704	927
Suomen verokannan mukainen tulovero konsernin tuloksesta ennen veroja	907	-227
Verovapaat tulot	181	575
Vähennyskelvottomat kulut	-726	-2 483
Kirjaamattomat laskennalliset verosaamiset verotuksellisista tappioista	-2 722	-181
Osuus osakkuusyrityksen tuloksesta	-27	97
Verot aikaisemmilta tilikausilta	-37	38
Verot tuloslaskelmassa	-2 423	-2 181

Vertailuvuoden tiedoista ei ole erotettu myytyjen liiketoimintojen lukuja.

17. Osakekohtainen tulos

Laimentamaton osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva kauden voitto kauden aikana ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla. Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa on otettu huomioon laimentavana tekijänä emoyhtiön vaihtovelkakirjalaina sekä osakeoptiot. Osakeoptioilla on laimentava vaikutus, kun osakeoptioiden merkintähinta on alempi kuin osakkeen käypä arvo. Laimennusvaikutukseksi tulee se määrä osakkeita, joka joudutaan laskemaan liikkeeseen vastikkeettomana, koska optioiden käytöstä saatavilla varoilla konserni ei voisi laskea liikkeeseen samaa määrää osakkeita käypään arvoon. Osakkeen käypä arvo perustuu osakkeiden tilikauden keskimääräiseen hintaan. Tilikaudella 2013 eikä vertailuvuoden tilikaudella 2012 optioilla ei ollut laimentavaa vaikutusta, koska optioita ei ole merkitty. Vaihtovelkakirjalainan osalta osuudet on katsottu vaihdettavaksi kaupparekisteriin merkitsemisajankohdasta. Kauden tulosta on oikaistu vaihtovelkakirjalainan verovaikutuksella vähennetyillä korkokuluilla.

1 000 euroa	2013	2012
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto (1 000 euroa),	-4 628	-1 984
jatkuvat toiminnot	-6 127	-1 910
mydyt toiminnot	607	-580
Vaihtovelkakirjalainan korko	972	1 100
Tilikauden tulos laimennusvaikutuksella oikaistun osakekohtaisen tuloksen laskemiseksi	-4 548	-1 390
Osakkeiden lukumäärä tilikauden lopussa	51 733	51 733
josta yhtiön hallussa	491	553
Ulkona olevien osakkeiden painotettu keskim. lukumäärä, 1 000 kpl	51 211	51 157
Vaihtovelkakirjalainan muunto osakkeiksi, 1 000 kpl	6 818	6 818
Laimennettu ulkona olevien osakkeiden painotettu keskiarvo	58 029	57 975

	2013	2012
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluvasta voitosta laskettu osakekohtainen tulos:		
Tulos/osake jatkuvista liiketoiminnoista €		
Laimentamaton	-0,102	-0,027
Laimennettu	-0,102	-0,027
Tulos/osake myydyistä liiketoiminnoista		
Laimentamaton	0,012	-0,011
Laimennettu	0,010	-0,011
Tulos/osake jatkuvista ja myydyistä liiketoiminnoista		
Laimentamaton	-0,090	-0,039
Laimennettu	-0,090	-0,039

18. Aineettomat hyödykkeet

1 000 euroa	Liikearvo	Aineettomat oikeudet	Kehitysmenot	Muut aineett. hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.11.2012	38 178	6 423	2 612	3 583	50 796
Lisäykset	933	397	110	652	2 092
Vähennys			-850	-59	-909
Yrityksen hankinnan vaikutus	9 561	4 339	167	43	14 110
Yrityksen myynnin vaikutus	-640			-407	-1 047
Liiketoimintakauppa					0
Kurssierot					0
Siirto taseryhmien välillä					0
Hankintameno 31.10.2013	48 032	11 159	2 039	3 812	65 042
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.11.2012	-3 830	-3 921	-548	-2 068	-10 367
Tilikauden poistot		-1 909	-290	-463	-2 662
Vähennykset				44	44
Yrityksen myynnin vaikutus				330	330
Siirrot taseryhmien välillä					
Arvonalentuminen	-2 273	-107			-2 380
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.10.2013	-6 103	-5 937	-838	-2 157	-15 035
Kirjanpitoarvo 31.10.2013	41 929	5 222	1 201	1 655	50 007
Hankintameno 1.11.2011	38 259	5 197	1 991	2 938	48 385
Lisäykset	50	367	621	821	1 859
Yrityksen hankinnan vaikutus	919	913		239	2 071
Yrityksen myynnin vaikutus	-1 050	-54		-101	-1 205
Liiketoimintakauppa					0
Kurssierot				1	1
Siirto taseryhmien välillä				-315	-315
Hankintameno 31.10.2012	38 178	6 423	2 612	3 583	50 796
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.11.2011	-1 730	-2 932	-315	-1 830	-6 807
Tilikauden poistot		-1 027	-233	-364	-1 624
Vähennykset				73	73
Yrityksen myynnin vaikutus		38		53	91
Siirrot taseryhmien välillä					
Arvonalentuminen	-2 100				-2 100
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.10.2012	-3 830	-3 921	-548	-2 068	-10 367
Kirjanpitoarvo 31.10.2012	34 348	2 502	2 064	1 515	40 429

Liikearvon arvonalentumistestaus

Seuraaville rahavirtaa tuottaville yksiköille (tai yksikköjen ryhmille) on kohdistettu liikearvoa:

milj. euroa	2013	2012
Turvallisuus (Flexim Security)	5,9	5,3
Lämpökäsittely (Heatmasters Group)	0,3	0,3
Digitaaliset painopalvelut (Kopijyvä, DMP)	20,0	12,1
Autovaraosat (KL-Varaosat)	1,9	1,9
Helat (Suomen Helasto)	6,0	5,6
Kiinnikkeet (Suomen Kiinnikekeskus)	-	0,6
Takoma (Takoma)	2,2	4,5
Lisäarvologistiikka (Vindea)	4,0	4,0
Sisäkattomateriaalit (Selog)	1,6	-
Yhteensä	41,9	34,3

Liikearvon arvonalentumistestaus on tilikaudella suoritettu 30.9 tilanteesta. Tästä poikkeuksena Takoma-segmentti, jonka testaus on suoritettu jo tilanteen 31.7.2013 pohjalta osana segmentin liiketoiminnan uudelleenjärjestelyjä koskevia päätöksiä.

Liiketoiminnasta kerrytettävissä oleva rahamäärä on arvonalentumistestauksessa määritetty käyttöarvon avulla. Määritetyt ennakoitujen rahavirrat perustuvat konsernin johdon näkemykseen seuraavan kolmen vuoden kehityksestä. Ennustejakson jälkeiset vuodet on ekstrapoloitu 2 %:n kasvuarviota käyttäen.

Käyttöarvon laskennassa käytetyt keskeiset muuttujat ovat budjetoitu liikevaihto ja budjetoitu liikevoitto. Liikevoiton osalta on huomioitu myös sellaisten uudelleenjärjestelyjen, jotka on jo toteutettu tai joihin on sitouduttu, tuottamat kustannussäästöt ja muut hyödyt. Näihin uudelleenjärjestelyihin ei liity merkittävässä määrin tarkasteluhetken jälkeisiä vastaisia lähteitä rahavirtoja.

Laskelmissa käytetyt diskonttokorot ennen veroja ovat (vertailuvuonna käytetty diskonttokorko-%):

Turvallisuus 9,0 % (8,0 %), Lämpökäsittely 11,4 % (10,4 %), Digitaaliset painopalvelut 9,0 % (9,8 %), Autovaraosat 9,9 % (9,3 %), Helat 9,0 % (8,1 %), Kiinnikkeet n/a (8,2 %), Takoma 12,1 % (11,6 %), Lisäarvologistiikka 11,4 % (10,5 %) ja Sisäkattomateriaalit 10,4 % (n/a).

Yhtiön jatkuvassa testauksessa testattujen yksiköiden testin mukainen käyttöarvo on ollut niiden kirjanpitoarvoa suurempi kaikissa muissa paitsi Takoma-yksikössä.

Panostajan tytäryhtiö Takoma Oyj:n hallitus on, osana yhtiön liiketoiminnan uudelleenjärjestelyjä koskevia päätöksiä, käynyt läpi ja päivittänyt Takoma-konsernin nykyiseen liiketoimintaympäristöön liittyviä oletuksia elo-syyskuun 2013 aikana. Tarkastelun perusteella Takoma Oyj:n hallitus on päivittänyt Takoma-konsernille uudet, uudelleenjärjestelyjen jälkeiseen liiketoimintaan liittyvät numeeriset tavoitteet. Takoma-segmentin arvonalentumistestien perusteella Panostaja Oyj:n hallitus on 4.9.2013 kokouksessaan päättänyt, että Takoma-segmentin konserniliikearvoa kirjataan alas noin 2,3 milj. eurolla.

Liikearvon arvonalentumistestauksessa havaittiin herkkyyttä ainoastaan Takoma-yksiköissä. Muiden osalta kohtuulliset muutokset laskelmissa käytetyissä parametreissa eivät johda siihen, että omaisuuserien kirjanpitoarvo ylittäisi niistä kerrytettävissä olevan rahamäärän. Takomassa diskonttokoron kasvattaminen yhdellä prosenttiyksiköllä olisi johtanut yhteensä 1,1 milj. euron lisäalaskirjaukseen liikearvosta. Käyttökateprosentin yhden prosenttiyksikön aleneminen olisi aiheuttanut Takomassa 2,2 milj. euron lisäalaskirjauksen.

Takoma-segmentin tilikausien 2013 ja 2012 arvonalentumistestien keskeiset oletamat

	2013 -12% - 25%	2012 -5% - 17%
Liikevaihdon kasvu p.a. 3 vuoden ennusteet		
WACC (verojen jälkeen)	9,79 %	9,79 %
Diskonttaus korko (WACC ennen veroja)	12,09 %	11,60 %
Pitkän aikavälin kasvu	2,0 %	1,7 %
Liikevoitto-%,		
painotettu keskiarvo ennustejaksolta	4,0 %	2,7 %
Liikearvo, 1 000 euroa	4 497	6 597
Kirjanpitoarvo, 1 000 euroa	14 708	22 319
Arvonalentumistestin tulos, 1000 euroa	- 2 273	- 2 100
(kerrytettävissä oleva rahamäärä vs. kirjanpitoarvo)	Alittaa	Alittaa

Vertailuvuonna Diskonttokoron kasvaminen yhdellä prosenttiyksiköllä olisi johtanut Takomassa yhteensä 1,9 milj. euron lisäalaskirjaukseen liikearvosta. Vastaavasti käyttökateprosentin yhden prosenttiyksikön aleneminen olisi tarkoittanut 3,2 milj. euron lisäalaskirjausta liikearvosta. Muissa rahavirtaa tuottavissa yksiköissä kohtuulliset muutokset laskelmissa käytetyissä keskeisissä oletuksissa eivät johtaneet siihen, että omaisuuserien kirjanpitoarvo olisi ylittänyt niistä kerrytettävissä olevan rahamäärän.

19. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

1 000 euroa	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset	Ennakkomaksut käyttöomaisuus	Yhteensä
Hankintameno 1.11.2012	194	11 041	33 738	304	929	46 206
Lisäykset		5	2 282		1 970	4 257
Yrityksen hankinnan vaikutus			789		41	830
Siirto myytävänä olevaksi luokiteltuihin pitkäaikaisiin omaisuuseriin						0
Yrityksen myynnin vaikutus			-2 890		-371	-3 261
Vähennykset		-21	-1 507		-230	-1 758
Siirrot taseryhmien välillä			-1 586		-396	-1 982
Kurssierot		-1	-18			-19
Muut muutokset						0
Hankintameno 31.10.2013	194	11 024	30 808	304	1 943	44 273
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.11.2012	-179	-7 264	-19 570	-197	0	-27 496
Tilikauden poistot		-220	-3 850	-21		-4 091
Yrityksen myynnin vaikutus			2 555	-36		2 519
Vähennykset			259			
Siirrot taseryhmien välillä						0
Kurssierot			8			8
Muut muutokset			-595	-10		-605
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.10.2013	-179	-7 484	-21 193	-264	0	-29 665
Kirjanpitoarvo 31.10.2013	15	3 540	9 615	40	1 943	15 153
Hankintameno 1.11.2011	193	10 604	33 414	338	878	45 427
Lisäykset		152	2 099		1 081	3 332
Yrityksen hankinnan vaikutus			389	1		390
Siirto myytävänä olevaksi luokiteltuihin pitkäaikaisiin omaisuuseriin						0
Yrityksen myynnin vaikutus		-22	-1 915	-5		-1 942
Vähennykset			-557	-30		-587
Siirrot taseryhmien välillä		303	211		-1 030	-516
Kurssierot	1	4	93			98
Muut muutokset			4			4
Hankintameno 31.10.2012	194	11 041	33 738	304	929	46 206
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.11.2011	-179	-7 307	-17 678	-202	0	-25 652
Tilikauden poistot		-224	-3 700	-24		-3 948
Yrityksen myynnin vaikutus		7	1 559			1 566
Vähennykset		262	289	29		580
Siirrot taseryhmien välillä						0
Kurssierot		-2	-40			-42
Muut muutokset						
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.10.2012	-179	-7 264	-19 570	-197	0	-27 496
Kirjanpitoarvo 31.10.2012	15	3 777	14 168	107	929	18 996

20. Sijoitukset osakkuusyhtiöihin

1000 euroa	2013	2012
Kirjanpitoarvo 1.11.	3 824	2 740
Osuus tilikauden tuloksesta	-110	400
Lisäykset	0	724
Vähennykset	0	-40
Kirjanpitoarvo 31.10.	3 714	3 824

Keski-Suomen Painotuote Oy ja As Koopia Kolm ovat Kopijyvä Oy:n osakkuusyhtiöitä. Yhtiöiden tässä raportoidut luvut on annualisoitu yhtiöiden tulosraportoinnin 1.1.–31.10.2013 pohjalta.

Spectra Oy on Panostaja-konsernin 32,0 prosenttisesti omistama osakkuusyhtiö. Tulos perustuu tilikauden tulokseen.

Ecosir Group Oy on Panostaja Oyj:n 49,78 prosenttisesti omistama osakkuusyhtiö. Tulos perustuu tilikauden tulokseen, osakkuusyhtiön tulosta oikaistaan IFRS säännösten mukaisella liikearvon poiston palautuksella.

PE Kiinteistörahasto I Ky:n yhtiömiehet päättivät tilikaudella 2012 purkaa rahaston. Purkuprosessi on edelleen kesken.

Osakkuusyritys	Kotipaikka	Omistusosuus	Varat	Oma pääoma	Velat	Liikevaihto
31.10.2013						
Keski-Suomen Painotuote Oy	Äänekoski	22,5 %	528	119	409	1 084
As Koopia Kolm	Tallinna, Viro	47,0 %	1 373	415	958	1 056
Spectra Oy	Lohja	32,0 %	2 798	690	2 108	6 817
Ecosir Group Oy	Tampere	49,8 %	2019	-1734	3 753	1349
PE Kiinteistörahasto I Ky	Helsinki	27,1 %				

21. Muut pitkäaikaiset varat ja myytävissä olevat rahoitusvarat

1000 euroa	2013	2012
Muut pitkäaikaiset varat		
Lainasaaminen	8 112	8 136
Myytävissä olevat rahoitusvarat	330	315
Siirtosaamiset	256	0
Yhteensä	8 699	8 452
Pitkäaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat		
Noteeraamattomat osakesijoitukset:		
Tilikauden alussa 1.11.	315	280
Lisäykset	18	41
Vähennykset	-3	-6
Tilikauden lopussa 31.10.	330	315

Pitkäaikaisissa myytävissä olevat rahoitusvarat ovat kaikki noteeraamattomia osakesijoituksia. Ne on arvostettu hankintahintaan, koska niiden käypiä arvoja ei ole luotettavasti saatavilla.

Lyhytaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat

Noteeratut korkorahasto-osuudet		
Tilikauden alussa 1.11.	0	0
Lisäykset	8 400	0
Vähennykset	0	0
Tilikauden lopussa 31.10.	8 400	0

Noteeratut korkorahasto-osuudet sisältää sijoituksen Fennian Varainhoito Oy:n Kassa -varainhoitosalkkuun. Salkku koostuu pääosin lyhyen koron rahastoista sekä sijoituksista yritysainarahoitukseen. Rahasto on vähäriskinen ja sijoitus on nostettavissa haluttuna ajankohtana.

Panostaja Oyj:llä on lainasaaminen osakkuusyhtiö Ecosir Group Oy:ltä yhteensä 1,6 milj. euroa sekä konsernin johtoryhmältä 1,2 milj. euroa liittyen palkitsemisjärjestelmään. Ecosir Group Oy:n lainasaamisesta on tilikaudella 2012 on kirjattu 1,0 milj. euron arvonalentuminen. Palkitsemisjärjestelmästä on kerrottu tarkemmin liitetiedossa 35. Lähipiiritapahtumat.

22. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Laskennallisten verojen muutokset tilikauden 2013 aikana:

1000 euroa	1.11.2012	Kirjattu tulos- laskelmaan	Ostetut liike- toiminnot	Myydyt liike- toiminnot	Aikaisempien tilikausien oikaisu	31.10.2013
Laskennalliset verosaamiset:						
Verotuksessa vahvistetut ja vahvistettavat tappiot	4 510	-111		-207	-122	4 070
Muut väliaikaiset erot	113		0	-113		0
Yhteensä	4 623	-111	0	-320	-122	4 070
Laskennalliset verovelat:						
Aineelliset ja aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet	1 418	-651	1 020	-115	0	1 672
Muut väliaikaiset erot	87			-87	0	0
Yhteensä	1 505	-651	1 020	-202	0	1 672
Laskennallinen vero, netto	3 118	540	-1 020	-118	-122	2 398

Laskennallisten verojen muutokset tilikauden 2012 aikana:

1000 euroa	1.11.2011	Kirjattu tulos- laskelmaan	Ostetut liike- toiminnot	Myydyt liike- toiminnot	Aikaisempien tilikausien oikaisu	31.10.2012
Laskennalliset verosaamiset:						
Aineelliset ja aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet	0	0	0	0	0	0
LVI-Tukkukaupan inventaariooikaisu	473	0	0	-473	0	0
Verotuksessa vahvistetut ja vahvistettavat tappiot	4 169	341	0	0	0	4 510
Muut väliaikaiset erot	184	0	0	0	-71	113
Yhteensä	4 826	341	0	-473	-71	4 623
Laskennalliset verovelat:						
Aineelliset ja aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet	1 417	156	0	0	-155	1 418
Muut väliaikaiset erot	103	0	0	0	-16	87
Yhteensä	1 520	156	0	0	-171	1 505
Laskennallinen vero, netto	3 306	497	0	-473	100	3 118

Konsernissa on emoyhtiön vahvistetuista tappioista 2007–2012 sekä 31.10.2013 päättyneen tilikauden arvioidusta verotuksessa vahvistettavasta tappiosta kirjattu laskennallinen verosaaminen. Käyttämättömät verotukselliset tappiot vanhenevat vuosien 2017–2022 aikana.

23. Vaihto-omaisuus

1 000 euroa	2013	2012
Aineet ja tarvikkeet	6 479	7 446
Keskeneräiset tuotteet	3 786	4 612
Valmiit tuotteet ja tavarat	5 172	6 582
Yhteensä	15 437	18 639

Yhteensä konsernissa on tilikaudelle 2013 kirjattu kuluksi 968 tuhatta euroa (334 vuonna 2012), jolla vaihto-omaisuuden kirjanpitoarvo alennettiin vastaamaan sen nettorealisointiarvoa.

24. Myyntisaamiset ja muut saamiset

1 000 euroa	2013	2012
Myyntisaamiset	26 594	21 884
Lainasaamiset	283	313
Siirtosaamiset	3 248	2 257
Muut saamiset	605	658
Yhteensä	30 730	25 111

Myyntisaamisten ja muiden saamisten kirjanpitoarvo vastaa niihin liittyvän luottoriskin enimmäismäärää tilinpäätöshetkellä

Myyntisaamisten ikäjakauma

1 000 euroa	2013	2012
Eräntymättömät	19 954	17 562
1–30 päivää eräntyneet	4 830	3 269
31–180 päivää eräntyneet	1 306	604
181–360 päivää eräntyneet	250	202
Yli vuoden päivää eräntyneet	254	247
Myyntisaamisten tasearvo	26 594	21 884

Konserni on kirjannut tilikaudella myyntisaamisista arvonalennustappioita 131 tuhatta euroa (96 tuhatta euroa vuonna 2012).

Siirtosaamiisiin sisältyvät olennaiset erät

1 000 euroa	2013	2012
Palkat ja sosiaalimaksut	55	145
Vuosialennukset	918	485
Ennakot	971	579
Muut	1 304	1 048
Yhteensä	3 248	2 257

Saamisten tasearvon vastaavat olennaisilta osin niiden käypää arvoa.

25. Rahavarat

1 000 euroa	2013	2012
Käteinen raha ja pankkitilit	7 970	12 347
Yhteensä	7 970	12 347

26. Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät

1 000 euroa	2013	2012
a) Myytävänä oleviksi luokitellut omaisuuserät		
Aineelliset käyttöomaisuus hyödykkeet	2 081	
Aineettomat hyödykkeet	0	
Vaihto-omaisuus	1 395	
Muut lyhytaikaiset varat	872	
Yhteensä	4 348	0
b) Myytävänä oleviksi luokiteltuihin varoihin liittyvät velat		
Ostovelat	112	
Muut velat	75	
Siirtovelat	128	
Yhteensä	315	0

27. Omaa pääomaa koskevat tiedot

	Osakkeiden lukumäärä tilik. lopussa 1 000 kpl	Osakepääoma 1 000 EUR	Ylikurssirahasto 1 000 EUR	Oman pääoman ehtoisen laina 1 000 EUR	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto 1 000 EUR	Yhteensä 1 000 EUR
1.11.2011	51 733	5 569	4 647	0	19 023	29 239
Osakeanti						
Osakemerkintä						
Omien osakkeiden myynti					44	44
Pääomanpalautus					-2 557	-2 557
Oman pääoman osuus vaihdetta- vasta pääomalainasta						
Palkitsemisjärjestelmä					13	13
31.10.2012	51 733	5 569	4 647	0	16 522	26 738
Osakeanti						
Osakemerkintä						
Omien osakkeiden myynti					38	38
Pääomanpalautus					-2 040	-2 040
Oman pääoman osuus vaihdetta- vasta pääomalainasta						0
Palkitsemisjärjestelmä					-13	-13
Hybridilaina				7 390		7 390
31.10.2013	51 733	5 569	4 647	7 390	14 507	32 113

Tilikauden lopussa Panostaja Oyj:n osakepääoma oli 5 568 681,60 euroa ja osakkeiden lukumäärä on 51 733 110 kappaletta.

Ylikurssirahasto

Ylikurssirahastoon kirjataan osakeantien yhteydessä osakkeenomistajien maksama määrä, joka ylittää osakkeiden nimellisarvon. Ylikurssirahastoon kirjatut määrät liittyvät aikaisemman, 31.8.2006 saakka voimassa olleen osakeyhtiölain (29.9.1978/734) mukaisiin osakeanteihin.

Niissä tapauksissa, joissa optio-oikeuksista on päätetty vanhan osakeyhtiölain aikana, optioihin perustuvista osakemerkinnöistä saatut rahasuoritukset on kirjattu osakepääomaan ja ylikurssirahastoon järjestelyn ehtojen mukaisesti.

Muut rahastot

Konserni laski liikkeeseen 27.5.2013 7,5 milj. euron suuruisen oman pääoman ehtoisen joukkovelkakirjalainan. Oman pääoman ehtoisen lainalla ei ole eräpäivää, mutta konsernilla on oikeus, ei velvollisuutta, lunastaa laina takaisin neljän vuoden kuluttua. Sopimuksen mukainen vuotuinen korko on 9,75 %. Korko maksetaan vain, jos yhtiö päättää jakaa osinkoa. Mikäli osinkoa ei jaeta, konserni päättää koron maksusta erikseen. Konsernitilinpäätöksessä laina on luokiteltu omaksi pääomaksi ja korot esitetään luonteensa mukaisesti osingonjakona.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

Sijoitetun vapaan oman pääoman (SVOP) rahasto sisältää oman pääoman luonteiset sijoitukset ja uuden osakeyhtiölain (21.7.2006/624) voimaantulon jälkeen (1.9.2006) päätettyjen osakeantien yhteydessä osakkeenomistajien maksaman määrän siltä osin, kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan kirjata osakepääomaan.

Osakeanti

Tilikaudella 2013 eikä vertailukaudella 2012 ole toteutettu osakeantia.

Osakemerkintä

Tilikaudella 2013 eikä vertailukaudella 2012 ole toteutettu osakemerkintöjä.

Omat osakkeet

Ostettujen osakkeiden hankintahinta transaktiokuluineen esitetään sijoitetun vapaan pääoman vähennyksenä. Panostaja ei ole hankkinut omia osakkeita tilikauden 2013 aikana. Tilikauden 2013 lopussa omia osakkeita oli 490 956 kappaletta (552 556 kappaletta).

Panostaja luovutti omia osakkeita hallituksen palkkioina yhteensä 61 610 kappaletta.

Osingot

Tilikaudelta 2012 maksettiin pääomanpalautusta yhteensä 2,0 milj. euroa (0,04 euroa osakkeelta) emoyhtiön osakkeenomistajille (tytäryhtiöiden vähemmistöosakkeenomistajille maksetut osingot 1,1 milj. euroa).

28. Rahoitusvelat

1 000 euroa	2013	2012
Pitkäaikaiset jaksotettuun hankintameno- arvostetut rahoitusvelat		
Lainat rahoituslaitoksilta	24 591	24 468
Vaihtovelkakirjalaina	14 556	14 414
Rahoitusleasingvelat	2 526	2 727
Muut lainat	929	557
Yhteensä	42 602	42 166
Lyhytaikaiset jaksotettuun hankintameno- arvostetut rahoitusvelat		
Pitkäaikaisten rahoituslainojen lyhennykset	14 598	10 896
Muut lainat rahoituslaitoksilta	2 844	2 959
Rahoitusleasingvelat	757	700
Yhteensä	18 199	14 555

Velkojen käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 31. Rahoitusvarojen ja velkojen käyvät arvot.

Konsernin lainat ovat sekä vaihtuva- että kiinteäkorkoisia. Korkokantojen painotettu keskiarvo 31.10.2013 oli

4,66 % (31.10.2012: 3,68 %). Rahoitusveloista kiinteäkorkoisia on 27 066 tuhatta euroa ja muut velat ovat vaihtuvakorkoisia.

Korolliset pitkäaikaiset- ja lyhytaikaiset velat ovat euromääräisiä.

Velkoihin liittyvät järjestelyt ja sopimusehtojen rikkomiset

Takoma-konsernin rahoitussopimukseen liittyvät uudet kovenanttitasot sovitettiin pankin kanssa toisen kvartaalin aikana, mutta yhtiö ei ole kyennyt täyttämään kovenanttiehtojaan ja päärahoittaja pystyy eräännyttämään lainansa. Koska Takoma ei ole saanut tilinpäätöshetkellä päärahoittajaltaan suostumuslauseketta, kaikki lainat täältä rahoittajalta on esitetty lyhytaikaisissa lainoissa.

Takoma-konsernilla eräntyi alkuperäisen lyhennyssuunnitelman mukaan 31.10.2013 0,66 milj. euron lainan lyhennyssuoritus, joka liittyy 3,30 miljoonan euron suuruiseen pankkilainaan. Lainanantajan kanssa on sovittu, että lyhennys siirretään eräännyttämään 31.12.2013 ja sen maksusta neuvotellaan yhdessä muun rahoitusjärjestelyn kanssa.

Oman pääoman ehtoiset vaihtovelkakirjalainat

Vaihtovelkakirjalaina 2011

Yhtiökokouksen 18.12.2007 antamalla valtuutuksella hallitus päätti osakkeenomistajien merkintäoikeudesta poiketen tarjota kotimaisten institutionaalisten sijoittajien merkittäväksi vaihdettavan pääomallainan 2011. Tarjottavan vaihdettavan pääomallainan määrä oli 15 000 000 euroa, josta koko summa tuli merkityksi. Lainan pääomalle maksetaan kiinteää vuotuisia korkoa 6,5 %. Laina-aika on 7.2.2011–1.4.2016. Laina maksetaan takaisin yhtenä eränä edellyttäen, että takaisinmaksu-edellytykset täyttyvät.

Osakkeen alkuperäinen vaihtokurssi on 2,20 euroa. Lainaosuusvaihtokurssi alkoi 1.8.2011 ja päättyi 1.3.2016. Osakkeiden vaihtokurssi merkitään yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Kukin 50 000 euron lainaosuus oikeuttaa lainaosuuden haltijan vaihtamaan lainaosuuden Panostajan uusiin osakkeisiin.

Vaihto-oikeuden perusteella annettavien osakkeiden määrä määritellään jakamalla lainaosuus vaihtopäivänä voimassa olevalla vaihtokurssilla. Yhtiön osakkeiden lukumäärä vaihtojen seurauksena nousi 6 818 181 osakkeella.

Vaihdettavan pääomallainan perusteella vaihdettavien osakkeiden osuus on 11,0 % yhtiön osakkeista ja äänistä.

Uudet Osakkeet oikeuttavat osingonjakoon ja tuottavat haltijalleen muut osakkeenomistajan oikeudet siitä hetkestä lähtien, kun uudet osakkeet on merkitty kaupparekisteriin ja yhdistetty yhtiön olemassa oleviin osakkeisiin.

Lainaehdoissa määritellyin edellytyksin Panostajalla on 1.1.2012 lukien oikeus maksaa lainan pääoma kokonaisuudessaan ennenaikaisesti takaisin kurssiin sata (100) prosenttia lisätynä maksupäivään saakka kertyneillä koroilla. Mikäli lainaa ei voida maksaa takaisin lainan eräpäivänä, lainan maksamatta olevalle pääomalle maksetaan korkoa määrä, joka on kaksi (2) prosenttiyksikköä yli lainalle vahvistetun vuotuisen koron.

Vaihtovelkakirjalaina on jaettu omaan ja vieraaseen pääomaan tilinpäätöksessä. Lainan vieraan pääoman komponentti on kirjattu alun perin taseeseen käypään arvoon, joka on määritelty käyttämällä vastaavan velan markkinakorkoa lainan liikkeellelaskuhetkellä. Oman pääoman komponentti on laskettu lainan liikkeellelaskusta saadun rahamäärän ja velan käyvän arvon erotuksena. Vaihtovelkakirjalaina muutoisen pääomallainan oman pääoman komponentti 598 tuhatta euroa, on kirjattu sijoitetun vapaan pääoman rahastoon.

Pitkäaikaisten velkojen eräännymisajat

Lyhennykset 1 000 euroa	Rahalaitoslainat		Muut lainat	
	2013	2012	2013	2012
< 1 vuotta	13 128	10 896	537	75
1–2 vuotta	10 517	9 803	755	248
2–3 vuotta	8 019	8 665	15 684	116
3–4 vuotta	4 617	4 835	462	118
4–5 vuotta	2 284	939	452	14 414
> 5 vuotta	452			

29. Ostovelat ja muut velat

1 000 euroa	2013	2012
Saadut ennakot	577	
Ostovelat	13 650	9 233
Siirtovelat	13 272	13 299
Muut lyhytaikaiset velat	8 459	6 377
Yhteensä	35 958	28 909
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
Vuosilomapalkka sosiaalikuluihin	6 396	5 519
Palkkajaksotukset	1 661	2 061
Korkojaksotukset	969	708
Verojaksotukset	586	706
Tel-jaksotukset	577	485
Muut erät	3 083	3 820
Yhteensä	13 272	13 299

30. Varaukset

1 000 euroa	Takuu- varaukset	Tappiolliset- sopimukset	Yhteensä
1.11.2012	292	0	292
Varausten lisäykset	59	559	618
Yrityksen myynnin vaikutus	0	0	0
Käytetyt varaukset	-102	0	-102
31.10.2013	249	559	808

1 000 euroa	Takuu- varaukset	Yhteensä
1.11.2011	270	270
Varausten lisäykset	81	81
Yrityksen myynnin vaikutus	0	0
Käytetyt varaukset	-59	-59
31.10.2012	292	292

1 000 euroa	2013	2012
Pitkäaikaiset varaukset	0	0
Lyhytaikaiset varaukset	249	292
Yhteensä	249	292

Takuuvaraukset

Konserni antaa tietyille tuotteilleen 1–3 vuoden takuun. Takuun aikana tuotteissa havaitut viat korjataan konsernin kustannuksella tai asiakkaalle annetaan vastaava uusi tuote. Takuuvaraus kirjataan todennäköisten takuukustannusten arvion perusteella. Takuuvaraukset odotetaan käytettävän seuraavan kolmen vuoden aikana, painottuen kuitenkin ensimmäiseen 12 kuukauteen.

31. Rahoitusleasingvelkojen erääntymisaajat

1 000 euroa	2013	2012
Rahoitusleasingvelat – vähimmäisvuokrien kokonaismäärä		
Yhden vuoden kuluessa	789	791
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	2 040	2 068
Yli viiden vuoden kuluessa	457	815
Yhteensä	3 286	3 674
Tulevaisuudessa kertyvät rahoituskulut	-135	-246
Rahoitusleasingvelkojen kokonaismäärä	3 151	3 428
Rahoitusleasingvelat – vähimmäisvuokrien nykyarvo		
Yhden vuoden kuluessa	757	701
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	1 707	1 600
Yli viiden vuoden kuluttua	819	1 127
Yhteensä	3 283	3 428

Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin sisältyy rahoitusleasingsojimuksilla hankittuja koneita ja kalustoa.

32. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot

2013 Tase-erä		Käypään arvoon tulosvaikuttei- sesti kirjattavat rahoitusvarat ja velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävissä olevat rahavarat	Jaksotettuun hankinta menoon arvostetut rahoitusvelat	Tase-erien kirjanpitoarvot	Käypä arvo
1 000 euroa	Liite						
Pitkäaikaiset rahoitusvarat							
Muut pitkäaikaiset varat	21		8 369	330		8 699	8 699
Lyhytaikaiset rahoitusvarat							
Myyntisaamiset ja muut saamiset	24	45	27 481			27 526	27 526
Rahoitusarvopaperit	25	0		8 400		8 400	8 400
Rahoitusvarat yhteensä		45	35 850	8 730	0	44 625	44 625
Pitkäaikaiset velat							
Lainat rahoituslaitoksilta	27				24 591	24 591	24 591
Vaihtovelkakirjalaina	27				14 556	14 556	14 556
Muut pitkäaikaiset velat	27				3 385	3 385	3 385
Lyhytaikaiset velat							
Vaihtovelkakirjalaina	27				0	0	0
Korolliset velat	27				18 199	18 199	18 199
Ostovelat	28				13 650	13 650	13 650
Muut velat	28	156			7 480	7 636	7 636
Rahoitusvelat yhteensä		156	0	0	81 861	82 017	82 017

2012 Tase-erä		Käypään arvoon tulosvaikuttei- sesti kirjattavat rahoitusvarat ja velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävissä olevat rahavarat	Jaksotettuun hankinta menoon arvostetut rahoitusvelat	Tase-erien kirjanpitoarvot	Käypä arvo
1 000 euroa	Liite						
Pitkäaikaiset rahoitusvarat							
Muut pitkäaikaiset varat	21		3 327	315		3 642	3 642
Lyhytaikaiset rahoitusvarat							
Myyntisaamiset ja muut saamiset	24		22 853			22 853	22 853
Rahoitusarvopaperit	25	0				0	0
Rahoitusvarat yhteensä		0	26 180	315	0	26 495	26 495
Pitkäaikaiset velat							
Lainat rahoituslaitoksilta	27				24 468	24 468	24 468
Vaihtovelkakirjalaina	27				14 414	14 414	14 414
Muut pitkäaikaiset velat	27				3 284	3 284	3 284
Lyhytaikaiset velat							
Vaihtovelkakirjalaina	27				0	0	0
Korolliset velat	27				14 555	14 555	14 555
Ostovelat	28				9 233	9 233	9 233
Muut velat	28	30			4 958	4 988	4 988
Rahoitusvelat yhteensä		30	0	0	70 912	70 942	70 942

33. Käyvän arvon hierarkia käypään arvoon arvostetuista rahoitusvaroista ja -veloista

31.10.2013	Käyvät arvot raportointikauden lopussa		
	Taso 1	Taso 2	Taso 3
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat			
Koronvaihtosopimukset		42	
Valuuttatermiinit	0	3	
Myytävässä olevat rahoitusvarat			
Rahoitusarvopaperit		8 400	
Noteeraamattomat osakesijoitukset			330
Yhteensä	0	8 445	330
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat			
Koronvaihtosopimukset		156	
Yhteensä	0	156	0

31.10.2012

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat			
Rahoitusarvopaperit	0		
Myytävässä olevat rahoitusvarat			
Noteeraamattomat osakesijoitukset			315
Yhteensä	0		315
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat			
Koronvaihtosopimukset		30	
Yhteensä	0	30	0

Hierarkian tason 1 käyvät arvot perustuvat täysin samanlaisten omaisuuserien tai velkojen noteerattuihin hintoihin toimivilla markkinoilla.

Tason 2 käyvät arvot perustuvat muihin syöttötietoihin kuin tasoon 1 sisältyviin noteerattuihin hintoihin, mutta kuitenkin tietoihin, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle on todettavissa joko suoraan tai epäsuorasti.

Tason 3 käyvät arvot perustuvat hankintahintaan, koska niiden käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää.

Myytävässä olevat pitkäaikaiset rahavarat

Myytävässä olevat pitkäaikaiset rahavarat ovat kaikki noteeraamattomia osakesijoituksia. Ne ovat arvostettu hankintahintaan, koska niiden käypä arvo ei ole luotettavasti saatavilla.

Myytävässä olevat lyhytaikaiset rahoitusvarat voivat koostua osakeista ja korollisista sijoituksista. Ne arvostetaan käypään arvoon, tai milloin käypä arvo ei ole määritettävissä luotettavasti, hankintamenuon. Myytävissä olevine rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään oma pääoman erään Muut rahastot sisältyvässä käyvän arvon rahastossa verovaikutus huomioon ottaen. Kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan silloin, kun sijoitus myydään tai kun sen arvo on alentunut siten, että sijoituksesta tulisi kirjata arvonalentumistappio.

Pitkäaikaiset saamiset

Pitkäaikaisten saamisten kirjanpitoarvot vastaavat maksimiluottoriskiä tilinpäätöspäivänä.

Myyntisaamiset ja muut saamiset

Myyntisaamisten ja muiden saamisten alkuperäinen kirjanpitoarvo vastaa niiden käypää arvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole olennainen saamisten maturiteetti huomioon ottaen.

Lainat rahoituslaitoksilta, vaihtovelkakirjalaina ja muut pitkäaikaiset velat

Velkojen käyvät arvot pohajutuvat diskontattuihin rahavirtoihin. Vaihtovelkakirjalainan diskonttokorkona on käytetty 7,5 %.

Ostovelat ja muut velat

Ostovelkojen ja muiden velkojen alkuperäinen kirjanpitoarvo vastaa niiden käypää arvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole olennainen velkojen maturiteetti huomioon ottaen.

Täsmäytyslaskelma tason 3 mukaan käypään arvoon arvostetuista rahoitusvaroista

	Myytävässä olevat rahoitusvarat
Alkusaldo 1.11.2012	315
Ostot	8 415
Myyntit	
Siirrot tasolle 3	0
Siirrot pois tasolta 3	0
Tulosvaikutteisesti kirjatut voitot/tappiot	0
Loppusaldo 31.10.2013	8 730

Tulosvaikutteisesti kirjatut kokonaisvoitot tai -tappiot raportointikauden lopussa olevista varoista.

34. Vakuudet ja vastuusitoumukset

1 000 euroa	2013	2012
Konserniyhtiöiden puolesta annetut vakuudet		
Yrityskiinnitykset	41 449	40 861
Annetut pantit	72 939	58 321
Muut vastuut	2 950	1 888

Annetut pantit sisältää pantatut tytäryhtiöosakkeet 72,9 milj. euroa. Vastuiden arvona on käytetty vakuuden nimellis- tai kirjanpitoarvoa.

Muut vuokrasopimukset		
Yhden vuoden kuluessa	9 227	7 779
Yli vuoden mutta enintään viiden vuoden kuluttua	16 854	17 466
Yli viiden vuoden kuluttua	2 438	2 833
Yhteensä	28 519	28 078

Rahalaitoslainojen yhteismäärä 45 316 41 751

Lainat lähipiirille

1 000 euroa	2013	2012
Tilikauden alussa	1 125	1 165
Tilikauden aikana myönnettyt lainat	0	0
Lainojen takaisinmaksut	-5	-40
Veloitetut korot	18	23
Tilikauden aikana saadut korkomaksut	-18	-23
Tilikauden lopussa	1 121	1 125

35. Lähipiiritapahtumat

Konsernin lähipiiriin kuuluvat hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja johtoryhmä.

Palkitsemisjärjestelmä

Toimitusjohtajan ja johtoryhmän osalta on käytössä osakepalkkiojärjestelmä. Yhtiön johto omistaa suoraan ja vaikutusvaltaisyhteisöjen kautta osakkeita. Panostaja Oyj:n hallitus päättää toimitusjohtajan ja johtoryhmän jäsenten palkitsemisjärjestelmän periaatteista. Johtoryhmän jäsenen palkka on kiinteää ja eläke määräytyy työeläkelain (TyEL) mukaan. Hallitus päätti 16.12.2010 uudesta Panostajan johtoryhmän jäsenten pitkäaikaisesta kannustin- ja sitouttamisjärjestelmästä. Johtoryhmän jäsenillä on tilinpäätöshetkellä henkilökohtaisessa tai määräysvallassaan olevan yhtiön omistuksessa yhteensä 750.000 kpl Panostajan osaketta (lähtötilanne 950 000 osaketta). Heikki Nuutila ei ole enää 1.1.2013 lähtien ollut yhtiön palveluksessa. Hänen omistuksessaan on 200.000 kappaletta Panostajan osakkeita.

Pravia Oy (Juha Sarsama)	350 000 kpl
Artaksan Oy (Simo Mustila)	200 000 kpl
Comito Oy (Tapio Tommila)	200 000 kpl
Yhteensä	750 000 kpl

Järjestelyn tekohetkellä silloiset johtoryhmän jäsenet ovat rahoittaneet sijoituksensa osittain itse ja osittain yhtiön lainoituksen avulla ja jäsenet kantavat aidon yrittäjäriskin järjestelmään tekemänsä sijoituksen osalta. Vuosina 2011–2015 järjestelmään kuuluville johtoryhmän jäsenille voidaan myöntää palkkiona asetettujen tavoitteiden saavuttamisen perusteella yhteensä enintään 237.500 Panostajan osaketta. Lisäksi mahdollista palkkiota maksetaan siten rahana, että se kattaa palkkiosta aiheutuvat verot ja veronluonteiset maksut. Palkkiona saatujen osakkeiden osalta johtoryhmän jäsenillä on velvollisuus olla luovuttamatta osakkeita 27 kuukauden aikana niiden saamisesta.

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden lainaehdot ovat seuraavat:

Nimi	Lainan määrä	Takaisinmaksuehdot	Korko
Pravia Oy (Juha Sarsama)	230	Takaisinmaksu kokonaisuudessaan laina-ajan päätyessä	0,549
Pravia Oy (Juha Sarsama)	113	Takaisinmaksu kokonaisuudessaan laina-ajan päätyessä	0,620
Artaksan Oy (Simo Mustila)	288	Takaisinmaksu kokonaisuudessaan laina-ajan päätyessä	0,620
Comito Oy (Tapio Tommila)	209	Takaisinmaksu kokonaisuudessaan laina-ajan päätyessä	0,620
Comito Oy (Tapio Tommila)	79	Takaisinmaksu kokonaisuudessaan laina-ajan päätyessä	0,590
Yhteensä	919		

Myönnettyjen lainojen vakuutena on yhtiön osakkeita, joiden käypä arvo 31.10.2013 oli 0,8 milj. euroa.

Johdon työsuhte-etuudet

1 000 euroa	2013	2012
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhte-etuudet	788	667
Osakeperusteiset etuudet	0	0
Yhteensä	788	667
Palkat ja palkkiot		
Toimitusjohtaja	186	181
Toimitusjohtajan suoriteperusteinen työnantajan lakisääteinen eläkemeno	34	33
Hallituksen jäsenet		
Ala-Mello Jukka	40	40
Martikainen Hannu	5	20
Tarkkonen Hannu	0	10
Satu Eskelinen	20	20
Eero Eriksson	20	20
Koskenkorva Mikko	20	20
Terhonen Jukka	15	0

Panostaja Oyj:n yhtiökokous päätti 29.1.2013 hallituksen kokouspalkkioiden maksamisesta, että noin 40 %:a hallituksen jäsenelle maksettavista palkkiosta maksetaan hallitukselle annetun osakeantivaltuutuksen perusteella antamalla hallituksen jäsenelle yhtiön osakkeita, mikäli hallituksen jäsen ei yhtiökokouspäivänä omista yli yhtä prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Mikäli hallituksen jäsenen omistusosuus yhtiökokouspäivänä on yli yksi prosenti yhtiön kaikista osakkeista, maksetaan palkkio kokonaisuudessaan rahana. Lisäksi Panostaja Oyj:n hallitus päätti yhtiökokouksen jälkeen pidetyssä hallituksen järjestäytymiskokouksessa toteuttaa yhtiökokouksen päätös hallituksen jäsenten palkkioista osakkeiden osalta siten, että palkkio toimitetaan neljä kertaa vuodessa aina osavuositarkastuksen/tilinpäätöksen julkistamista seuraavana päivänä.

Osan Panostaja-konserniin kuuluvien liiketoimintaa harjoittavien yhtiöiden toimitusjohtajien kanssa on sovittu eläkeistä, että he voivat halutessaan jäädä eläkkeelle 55–60 -vuotiaina. Varhennettuun eläkeoikeuteen liittyvä vastuu kertyy, kirjataan ja maksetaan tilikausittain. Panostaja Oyj:n toimitusjohtajan eläkeikä määräytyy työeläkelain (TyEL) mukaan.

36. Tytäryhtiöt 31.10.2013

Konsernin emo- ja tytäryhteyssuhteet	Kotipaikka	Osuus ääni- vallasta	Emo- yrityksen omistus- osuus-%
Emoyritys			
Panostaja Oyj	Tampere		
Tytäritykset			
Copynet Finland Oy	Vilna	68,0	68,0
Digiprint Finland Oy	Jyväskylä	56,4	56,4
DMP-Digital Media Partners Oy	Helsinki	56,4	56,4
DMP Diesel Oy	Helsinki	51,0	51,0
Eurotermo Holding Oy	Helsinki	63,3	63,3
Flexim Group Oy	Helsinki	70,0	70,0
Flexim Security Oy	Helsinki	70,0	70,0
Heatmasters Group Oy	Lahti	80,0	80,0
Heatmasters Technology Oy	Lahti	80,0	80,0
Heatmasters Sp.zoo	Puola	80,0	80,0
Heatmasters Sweden Ab	Ruotsi	80,0	80,0
Hervannan Koneistus Oy	Tampere	63,1	63,1
Kannake Holding Oy	Tampere	100,0	100,0
Kannake Oy	Tampere	70,4	70,4
Kiinnikekeskus Services Oy	Tampere	100,0	100,0
KL-Parts Oy	Tampere	75,0	75,0
KL-Varaosat Oy	Tampere	75,0	75,0
KfZ Nord Oy	Tampere	75,0	75,0
Kopijyvä Oy	Jyväskylä	56,4	56,4
Heatmasters Lämpökäsittely Finland Oy	Lahti	80,0	80,0
Lingoneer Oy	Tampere	51,0	51,0
Mainos-PainoDuo Oy	Lappeenranta	56,4	56,4
Rakennushelasto Oy	Seinäjoki	65,0	65,0
Selog Group Oy	Helsinki	60,0	60,0
Selog Oy	Helsinki	60,0	60,0
Suomen Helakeskus Oy	Seinäjoki	95,3	95,3
Suomen Helasto Oy	Seinäjoki	95,3	95,3
Takoma Eesti AS	Tallinna	63,1	63,1
Takoma Gears Oy	Parkano	63,1	63,1
Takoma Norge AS	Drammen	63,1	63,1
Takoma Oyj	Tampere	63,1	63,1
Takoma Systems Oy	Tampere	63,1	63,1
Tampereen LaatuKoneistus Oy	Tampere	63,1	63,1
Toimex Oy	Tampere	70,4	70,4
Vindea Group Oy	Hyvinkää	54,2	54,2
Vindea Oy	Hyvinkää	54,2	54,2

37. Oikeudelliset tapahtumat

Katsauskaudella ei ollut oikeudellisia tapahtumia.

38. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Panostaja Oyj tiedotti 3.12.2013, että se luopuu Kannakkeet-segmentistä ja myy segmentin emoyhtiön Kannake Oy:n osakkeensa tamperelaiselle sijoittajaryhmälle ja toimivalle johdolle. Luopuminen on Panostajan strategian mukainen ja tukee porfolion aktiivista kehittämissuunnitelmia. Panostaja ei kirjaa kaupasta merkittävää myyntivoittoa.

Panostaja Oyj tiedotti 9.12.2013, että Takoma Oyj ja sen tytäryhtiöt Takoma Gears Oy ja Tampereen LaatuKoneistus Oy ovat jättäneet 9.12.2013 yrityksen saneerauslupaan annetun lain mukaiset hakemukset Pirkanmaan käräjäoikeuteen viedäkseen läpi päätetyt konsernin tervehdyttämistoimenpiteet.

Takoma-konserni on tehnyt merkittäviä rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia, joilla on tähdätty konsernin saamiseksi kannattavaksi. Lisäksi konserni on neuvotellut aikaisemmin tiedotetun mukaisesti rahoitusrakenteensa uudelleen järjestämisestä sekä lainojen takaisinmaksuikojen muuttamisesta.

Takoma on käynyt neuvotteluja päärahoittajansa kanssa alajakustannusten ja toiminnan kehittämisen vaatimasta rahoitustarpeesta. Rahoittajan kanssa käydyissä neuvotteluissa ei ole saavutettu yhteistä näkemystä mm. laina-aikojen pidentämisestä eikä toimivien yhtiöiden tervehdyttämistoimenpiteistä aiheutuvien kustannusten rahoituksesta. Neuvottelujen pitkeydessä Takoma on ajautunut rahoituskäytännöllisesti vaikeaan tilanteeseen.

Panostaja Oyj:n omistus Takoma Oyj:stä on 63,05 %. Takoma Oyj:n osakkeiden arvo Panostaja Oyj:n emon taseessa 31.10.2013 on 3,1 milj. euroa. Lisäksi Panostaja Oyj:n emolla on lainasaamisia 1,2 milj. euroa sekä muita saamisia yhteensä 0,2 milj. euroa. Takoma-segmenttiin liittyvä liikearvo Panostaja Oyj:n konsernitaseessa on 2,2 milj. euroa.

Panostaja Oyj tiedotti 31.10.2013, että Heatmasters Group Oy:n toimitusjohtajaksi on kutsuttu DI Ilkka Mujunen. Mujunen otti toimitusjohtajan tehtävät vastaan 27.11.2013.

Konsernin tunnusluvut

Milj. euroa	2013	2012	2011
Liikevaihto, Me	179,6	147,9	141,2
Liikevoitto, Me	-0,4	3,2	6,7
% liikevaihdosta	-0,2	2,2	4,7
Tilikauden voitto	-5,5	-2,5	2,2
Oman pääoman tuotto (ROE) ,%	-11,7	-5,4	5,0
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI), %	0,5	1,8	5,6
Omavaraisuusaste, %	33,2	34,1	33,4
Gearing, %	82,6	89,6	99,6
Current ratio	1,1	1,3	1,39
Bruttoinvestoinnit, Me	21,2	6,2	9,1
% liikevaihdosta	11,8	4,2	6,4
Konsernin henkilökunnan lukumäärä keskim.	1 251	1 152	1 034
Tulos/Osake (EPS), e, laimennettu	-0,09	-0,04	0,02
Tulos/Osake (EPS), e, laimentamaton	-0,09	-0,04	0,02
Oma pääoma / Osake, e	0,59	0,56	0,65
Pääoman palautus / Osake,	0,00	0,04	0,05
Osinko / Osake, e			
Osinko/Tulos %, laimennettu			
Pääoman palautus/Tulos %, laimennettu	0,0	-262,2	159,8
Osinko/Tulos %, laimentamaton			
Pääoman palautus/Tulos %, laimentamaton	0,0	-103,1	267,4
Efektiiivinen osinkotuotto %			
Hinta/Voitto-suhde			
Tilikauden keskimäär. osakemäärä, 1 000 kpl	51 211	51 157	50 128
Osakkeiden lukumäärä tilik. lopussa, 1 000 kpl	51 733	51 733	51 733
Osakkeiden antioikaistun lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana, 1 000 kpl	58 029	57 957	60 258
Osakkeen tilinkauden päätöskurssi, e	0,8	0,76	1,06
Osakkeen alin kurssi, e	0,66	0,73	0,97
Osakkeen ylin kurssi, e	0,86	1,05	1,51
Osakkeen keskiarvo tilikaudella, e	0,75	0,89	1,23
Osakekannan markkina-arvo, Me	41,4	39,3	54,8
Osakkeen vaihto, 1 000 kpl	3 815	5 726	3 841
Osakkeen vaihto, %	7,4	11,2	7,7

¹⁾ Velat sisältävät vaihdettavan pääomalainan

Tunnuslukujen laskentakaavat

Sijoitetun pääoman tuotto, % (ROI)	=	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} + \text{rahoituskulut} + \text{voitto/tappio myydyistä liiketoiminnoista} \times 100}{\text{Taseen loppusumma} - \text{koroton vieras pääoma (keskimäärin tilikauden aikana)}}$
Oman pääoman tuotto, % (ROE)	=	$\frac{\text{Tilikauden tulos} \times 100}{\text{Oma pääoma (keskimäärin tilikauden aikana)}}$
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma} \times 100}{\text{Taseen loppusumma} - \text{saadut ennakat}}$
Korolliset nettovelat	=	Korolliset velat - rahoitusvarat
Nettovelkaantumisaste (gearing), %	=	$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}}$
Oma pääoma / Osake	=	$\frac{\text{Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakkeiden oikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$
Tulos / Osake (EPS)	=	$\frac{\text{Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos}}{\text{Osakkeiden oikaistu lukumäärä keskimäärin tilikauden aikana}}$
Current Ratio	=	$\frac{\text{lyhytaikaiset varat}}{\text{lyhytaikainen vieras pääoma}}$
Osinko / Osake	=	$\frac{\text{Tilikaudella jaettu osinko}}{\text{Osakkeiden oikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$
Osinko / Tulos, %	=	$\frac{\text{Osinko} / \text{osake} \times 100}{\text{Tulos} / \text{osake (EPS)}}$
Effektiivinen osinkotuotto, %	=	$\frac{\text{Osinko} / \text{osake}}{\text{Osakkeen kurssi tilinpäätöspäivänä}}$
Hinta / Voitto (P/E)	=	$\frac{\text{Osakkeen kurssi tilinpäätöspäivänä}}{\text{Tulos} / \text{osake}}$

Emoyhtiön tuloslaskelma

1 000 euroa	Liite	1.11.12– 31.10.13	1.11.11– 31.10.12
LIKEVAIHTO	1.1.	34	65
Liiketoiminnan muut tuotot	1.2.	1 565	440
Henkilöstökulut	1.3.	-1 292	-1 169
Poistot ja arvonalentumiset	1.4.	-51	-78
Liiketoiminnan muut kulut	1.5.	-1 168	-2 072
LIKEVOITTO/-TAPPIO		-913	-2 815
Rahoitustuotot ja -kulut	1.6.	-11 458	-517
VOITTO/-TAPPIO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		-12 371	-3 332
Satunnaiset erät	1.7.	59	-5 589
VOITTO/-TAPPIO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		-12 312	-8 921
Tilinpäätössiirrot	1.8.	0	16
Tuloverot	1.9.	0	1
TILIKAUDEN VOITTO/-TAPPIO		-12 312	-8 905

Emoyhtiön tase

Vastaavaa 1 000 euroa	Liite	31.10.13	31.10.12
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	2.1.	95	96
Aineelliset hyödykkeet	2.2.	100	69
Sijoitukset	2.3.	22 129	33 193
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ		22 325	33 358
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Pitkäaikaiset saamiset	2.4.	9 949	12 285
Lyhytaikaiset saamiset	2.5.	2 854	2 327
Rahoitusarvopaperit	2.6.	8 400	0
Rahat ja pankkisaamiset		736	3 558
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ		21 940	18 171
VASTAAVAA YHTEENSÄ		44 265	51 529
Vastattavaa 1 000 euroa		31.10.13	31.10.12
OMA PÄÄOMA	2.7		
Osakepääoma		5 569	5 569
Ylikurssirahasto		4 691	4 691
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		17 747	19 748
Edellisten tilikausien voitto/-tappio		-5 561	3 343
Tilikauden voitto/-tappio		-12 312	-8 905
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		10 133	24 447
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	2.8.	0	0
VIERAS PÄÄOMA	2.9.		
Pitkäaikainen vieras pääoma		25 740	22 590
Lyhytaikainen vieras pääoma		8 391	4 492
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		34 132	27 082
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		44 265	51 529

Emoyhtiön rahoituslaskelma

1 000 euroa	1.11.12– 31.10.13	1.11.11– 31.10.12	1 000 euroa	1.11.12– 31.10.13	1.11.11– 31.10.12
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA			RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Tilikauden voitto/-tappio	-12 312	-8 905	Osakeanti	0	0
Oikaisut:	10 076	6 611	Omien osakkeiden hankinta ja myynti	46	44
Suunnitelman mukaiset poistot	51	78	Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0
Alaskirjaukset	0	0	Lyhytaikaisten korollisten saamisten muutos	-767	669
Myyntivoitot	-1 375	-34	Lyhytaikaisten korollisten velkojen muutos	0	3 038
Myyntitappiot	0	477	Lainojen nostot	7 500	6 300
Rahoitustuotot ja -kulut	11 458	-517	Lainojen takaisinmaksut	-2 175	-8 619
Tilinpäätössiirrot yhteensä	0	-16	Pitkäaikaisten sisäisten lainojen muutos	0	0
Verot	0	-1	Maksetut osingot	-2 040	-2 547
Vähemmistöosuus	0	0	Muu rahoituksen rahavirta	0	0
Osakkuusyhtiön tulos	0	0	RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	2 564	-1 115
Satunnaiset tuotot ja kulut	-59	5 589	RAHAVAROJEN MUUTOS	5 578	-3 623
MUUTOKSET			Rahavarat tilikauden alussa	3 558	7 181
Myyntisaamisten muutos	120	-1 345	RAHAVAROJEN MUUTOS	5 578	-3 623
Varaston muutos	0	0	Rahavarat tilikauden lopussa	9 136	3 558
Ostovelkojen muutos	-258	273			
Varausten muutos	0	0			
Korot ja muut rahoituskulut	-1 333	-1 708			
Korko- ja muu rahoitustulot	791	698			
Muu rahoitustulo	0	0			
Maksetut verot	0	1			
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	-2 915	-4 375			
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	-2 915	-4 375			
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Investoinnit aineell. ja aineett.hyödykk	-141	-20			
Investoinnit liiketoimintaan	0	0			
Investoinnit tytäryrityksiin	-964	-896			
Investoinnit osakkuusyhtiöihin	0	0			
Investoinnit muihin sijoituksiin	0	0			
Aineell ja aineett hyöd luovutustulot	79	0			
Divestoinnit liiketoimintakaupat	0	0			
Tytäryritysten myynnin luovutustuotot	2 668	223			
Osakkuusyhtiöiden myynnin luovutustuotot	0	0			
Muiden osakkeiden myynnin luovutustulot	0	0			
Sisäisten saamisten nettomuutos	2 486	1 106			
Myönnetyt lainat	-160	-100			
Lainasaamisten takaisinmaksut	120	39			
Saadut osingot	1 841	1 514			
Muutos muut investoinnit	0	0			
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	5 929	1 867			

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

31.10.2013

Lukujen vertailukelpoisuus

Tilikauden ja edellisen tilikauden luvut ovat vertailukelpoisia keskenään.

Arvostusperiaatteet

Kuluva käyttöomaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Käyttöomaisuus osakkeet arvostetaan hankintahintaan.

Eläkkeet

Henkilökunnan lakisäätäinen eläketurva on hoidettu ulkopuolisessa eläkevakuutusyhtiössä. Eläkemeno kirjataan kuluksi kertymisvuonna.

Poistot

Suunnitelman mukaiset poistot pysyvistä vastaavista on laskettu todennäköisen käyttöiän perusteella alkuperäisestä hankintahinnasta.

Suunnitelman mukaiset poistoaajat ovat:

Aineettomat oikeudet	3 v
Liikearvo	5–10 v
Muut pitkävaikutteiset menot	5–10 v
Rakennukset	20–40 v
Koneet ja kalusto	3–10 v
Muut aineelliset hyödykkeet	3–10 v

Tuloslaskelman liitetiedot 1.1.–1.9.

1 000 euroa

1.1. Liikevaihto	2013	2012
Hallintokuluveloitukset konserniyhtiöiltä	29	65
Muu myynti	5	0
	34	65

1.2. Liiketoiminnan muut tuotot	2013	2012
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	1 375	34
Saadut tuet	24	0
Muut	166	406
	1 565	440

1.3. Henkilöstökulut	2013	2012
Palkat ja palkkiot	1 059	978
Eläkekulut	164	160
Muut henkilösivukulut	69	32
	1 292	1 169
Yhtiön palveluksessa oli tilikauden aikana keskimäärin:		
Toimihenkilöitä	9	10

1.4. Poistot ja arvonalentumiset	2013	2012
Suunnitelman mukaiset poistot		
Aineettomat oikeudet	7	6
Muut pitkävaikutteiset menot	21	39
Koneet ja kalusto	24	33
Arvonalentumiset	0	0
	51	78

1.5. Liiketoiminnan muut kulut	2013	2012
Liiketoiminnan muut kulut sisäinen	24	43
Liiketoiminnan muut kulut	403	401
Markkinointikulut	160	222
Tietohallintokulut	128	74
Asiantuntijapalvelukulut	318	451
Osakkuusyhtiöosuuden myyntitappio	0	520
Käyttöomaisuusosakkeiden myyntitappio	0	266
Vuokratulot	135	96
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	1 168	2 072

Tilintarkastajan palkkiot	2013	2012
Tilintarkastuspalkkiot	35	15
Oheispalvelut	12	15
	47	30

1.6. Rahoitustuotot ja -kulut	2013	2012
Osinkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	1 841	1 619
Muilta	0	32
Osinkotuotot yhteensä	1 841	1 651
Muut korko- ja rahoitustuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	479	771
Muilta	192	190
Korkotuotot yhteensä	482	821
Muut korko- ja rahoitustuotot yhteensä	671	961
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista ja muut		
korkotuotot yhteensä	671	961
Rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset	0	0
Korkokulut ja muut rahoituskulut		
Saman konsernin yrityksille	59	59
Muille	1 579	1 279
Korkokulut yhteensä	1 508	1 323
Korkokulut ja muut rahoituskulut yhteensä	1 637	1 338
Konserniosuuksien arvonalentumiset	12 334	792
Omistusyhteyssyrytysaamisten arvonalentumiset	0	1 000
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-11 458	-517

1.7. Satunnaiset erät	2013	2012
Satunnaiset tuotot/konserniavustus	59	0
Satunnaiset kulut/akordit	0	83
Satunnaiset kulut/fuusiottappio	0	5 506
	59	5 589

1.8. Tilinpäätössiirrot

Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus	0	16
--	---	----

1.9. Tuloverot

Tuloverot tilikaudelta	0	0
Tuloverot edelliseltä tilikaudelta	0	-1
	0	-1

Taseen liitetiedot 2.1.–2.9.

1 000 euroa

2.1. Aineettomat hyödykkeet	2013	2012
Aineettomat oikeudet		
Hankintameno 1.11.	46	46
Lisäykset 1.11.–31.10.	14	0
Vähennykset 1.11.–31.10.	0	0
Hankintameno 31.10.	59	46
Kertyneet sumu-poistot 1.11.	-23	-17
Sumu-poistot 1.11.–31.10.	-7	-6
Kirjanpitoarvo 31.10.	30	23
Muut pitkävaikutteiset menot		
Hankintameno 1.11.	280	259
Lisäykset 1.11.–31.10.	13	20
Vähennykset 1.11.–31.10.	0	0
Hankintameno 31.10.	292	280
Kertyneet sumu-poistot 1.11.	-206	-168
Sumu-poistot 1.11.–31.10.	-21	-39
Kirjanpitoarvo 31.10.	65	73
Aineettomat hyödykkeet yhteensä		
Hankintameno 1.11.	325	305
Lisäykset 1.11.–31.10.	26	20
Vähennykset 1.11.–31.10.	0	0
Hankintameno 31.10.	352	325
Kertyneet sumu-poistot 1.11.	-229	-184
Sumu-poistot 1.11.–31.10.	-27	-45
Kirjanpitoarvo 31.10.	95	96

2.2. Aineelliset hyödykkeet	2013	2012
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.11.	574	574
Lisäykset 1.11.–31.10.	115	0
Vähennykset 1.11.–31.10.	-60	0
Hankintameno 31.10.	629	574
Kertyneet sumu-poistot 1.11.	-504	-471
Sumu-poistot 1.11.–31.10.	-24	-33
Kirjanpitoarvo 31.10.	100	69
Kokonais- ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.11.	0	16
Poistoeron lisäys 1.11.–31.10.	0	0
Poistoeron vähennys 1.11.–31.10.	0	-16
Kokonais- ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.10.	0	0
Aineelliset hyödykkeet yhteensä		
Hankintameno 1.11.	574	574
Lisäykset 1.11.–31.10.	115	0
Vähennykset 1.11.–31.10.	-60	0
Hankintameno 31.10.	629	574
Kertyneet sumu-poistot 1.11.	-504	-471
Sumu-poistot 1.11.–31.10.	-24	-33
Kirjanpitoarvo 31.10.	100	69

2.3. Sijoitukset	2013	2012
Osuudet saman konsernin yrityksissä		
Hankintameno 1.11.	28 353	28 792
Lisäykset 1.11.–31.10.	2 634	900
Vähennykset 1.11.–31.10.	-12 828	-1 340
Hankintameno 31.10.	18 158	28 353
Osuudet omistusyhteisyhteisöissä		
Hankintameno 1.11.	3 964	3 451
Lisäykset 1.11.–31.10.	0	724
Vähennykset 01.11.–31.10.	0	-212
Hankintameno 31.10.	3 964	3 964
Muut osakkeet ja osuudet		
Hankintameno 1.11.	8	8
Lisäykset 1.11.–31.10.	0	0
Vähennykset 1.11.–31.10.	0	0
Hankintameno 31.10.	8	8
Muut sijoitukset		
Hankintameno 1.11.	869	0
Lisäykset 1.11.–31.10.	0	869
Vähennykset 1.11.–31.10.	-869	0
Hankintameno 31.10.	0	869
Sijoitukset yhteensä		
Hankintameno 1.11.	33 193	32 251
Lisäykset 1.11.–31.10.	2 634	2 494
Vähennykset 1.11.–31.10.	-13 698	-1 551
Hankintameno 31.10.	22 129	33 193

2.4. Pitkäaikaiset saamiset	2013	2012
Pääomalainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	1 289	3 063
Pääomalainasaamiset omistusyhteis- yrityksiltä	1 560	2 450
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	1 308	2 020
Lainasaamiset	1 442	1 402
Muut saamiset	4 350	4 351
	9 949	13 285

2.5. Lyhytaikaiset saamiset	2013	2012
Myyntisaamiset saman konsernin yrityksiltä	382	446
Myyntisaamiset	14	7
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	1 881	1 114
Konserniavustussaaamiset	59	0
Muut saamiset	90	224
Osinkosaamiset saman konsernin yrityksiltä	105	105
Lainasaamiset omistusyhteisyrityksiltä	90	90
Korkosaaminen saman konsernin yrityksiltä	197	321
Siirtosaamiset	37	20
	2 854	2 327
Siirtosaamisten oleelliset erät		
Korkosaaminen lähipiirilainoista	4	11
Korkosaaminen Sammon talletuksesta	2	5
Ecosir Group Oy	14	0
Ennakot	2	0
Kulujen jaksotukset	12	0
Muut	3	3
	37	20

2.6. Rahoitusarvopaperit	2013	2012
Muut osakkeet ja osuudet		
Sijoitusrahasto-osuudet	8 400	0
		10
	8 400	10

2.7. Oma pääoma	2013	2012
Osakepääoma 1.11.	5 569	5 529
Osakepääoman korotus ja osakeanti	0	40
Osakepääoma 31.10.	5 569	5 569
Ylikurssirahasto 1.11. = 31.10.	4 691	4 691
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.11.	19 748	22 261
Osakepääoman korotus ja osakeanti	0	0
Omien osakkeiden osto/myynti	0	0
Hallituspalkkiot omina osakkeina	46	44
Pääoman palautus	-2 047	-2 557
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.10.		
Edellisten tilikausien voitto/-tappio 1.11.	-5 561	3 343
Osingonjako	0	0
Edellisten tilikausien voitto/-tappio 31.10.	-5 561	3 343
Tilikauden voitto/-tappio	-12 312	-8 905
Oma pääoma yhteensä	10 133	24 447
Jakokelpoinen vapaa oma pääoma 31.10.	-127	14 187

2.8. Tilinpäätössiirtojen kertymä	2013	2012
Tilinpäätössiirtojen kertymä muodostuu kertyneestä poistoerosta.	0	0

2.9. Vieras pääoma	2013	2012
2.9.1 Pitkäaikaiset velat		
Hybridilaina 2013	7 500	0
Vaihdeettava pääomalaina 2011	15 000	15 000
Lainat rahoituslaitoksilta	2 363	4 538
Muut pitkäaikaiset velat	3	3
	24 866	19 541
Velat saman konsernin yrityksille		
Muut velat	875	875
	875	875
Pitkäaikaiset velat yhteensä	25 740	20 415

	2013	2012
2.9.2. Lyhytaikaiset velat		
Lainat rahoituslaitoksilta	2 175	2 175
Ostovelat	115	92
Muut velat	205	235
Siirtovelat	4 101	4 083
	6 595	6 585
Velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	126	82
Muut velat	1 670	0
	1 796	82
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
Vuosilomapalkat sosiaalikuluihin	89	84
Vuosilomapalkkojen TyEL-jaksotus	16	15
Kiinteistörahaston purkuennakko	3 038	3 038
Korkojaksotukset	915	610
Muut erät	43	337
	4 101	4 083
Lyhytaikaiset velat yhteensä	8 391	6 667

Muut liitetiedot

1 000 euroa	2013	2012
Vakuudet ja vastuuitoumukset		
Konserniyhtiöiden puolesta		
Annetut takaukset	11 881	13 056
Osakkuusyhtiöiden puolesta		
Annetut takaukset	575	575
Muiden puolesta		
Annetut takaukset	0	0
Vuokravastuut		
Yhden vuoden kuluessa	148	0
Yli yhden enit. 5 vuoden kuluessa	593	0
Yli viiden vuoden kuluessa	741	0
Leasing-vastuut		
Yhden vuoden kuluessa	35	1
Yli yhden enit. 5 vuoden kuluessa	37	5
Yli viiden vuoden kuluessa	0	0
Pantatut osakkuusyhtiöosakkeet		
Omien velkojen vakuudeksi	600	1 200
Muut annetut pantit		
Omien velkojen vakuudeksi	4	4

Hybridilaina 2013

Laina on oman pääomanehtoinen joukkovelkakirjalaina ja sen määrä 31.10.2013 on 7 500 tuhatta euroa. Laina-aika on 27.05.2013–27.05.2017.

Vaihdettava pääomalaina 2011

Lainan jäljellä oleva määrä 15 000 tuhatta euroa. Laina-aika on 7.2.2011–1.4.2016. Laina maksetaan takaisin yhtenä eränä 1.4.2016 edellyttäen, että lainaehdojen mukaiset takaisinmaksun edellytykset täyttyvät.

Emoyhtiön hallituksen ehdotus tilikauden tuloksen käsittelyksi ja voitonjaoksi

Panostaja Oyj:n jakokelpoiset varat, joihin on lisätty tilikauden tappio 12 312 404,14 euroa ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 17 746 562,87 euroa ovat -127 093,89 euroa.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tappio siirretään kertyneiden voittovarojen tilille ja osinkoa eikä myöskään pääoman palautusta jaeta.

Lisäksi hallitus ehdottaa, että yhtiökokous valtuuttaisi hallituksen päättämään harkintansa mukaan mahdollisesta varojen jakamisesta osakkeenomistajille yhtiön taloudellisen tilanteen sitä puoltaessa joko osinkona tai pääoman palautuksena sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta. Valtuutuksen perusteella tehtävän varojenjaon enimmäismäärä on yhteensä enintään 5 200 000 euroa.

Valtuutuksen ehdotetaan sisältävän hallituksen oikeuden päättää kaikista muista edellä mainittuun varojenjakoön liittyvistä ehdoista. Valtuutuksen ehdotetaan olevan voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen alkamiseen saakka.

Tampereella 13. päivänä joulukuuta 2013

Jukka Ala-Mello
puheenjohtaja

Mikko Koskenkorva

Eero Eriksson

Satu Eskelinen

Antero Virtanen

Jukka Terhonen

Juha Sarsama
Toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Panostaja Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet Panostaja Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.11.2012–31.10.2013. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko emoyhtiön hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan, taikka rikkoneet osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisällyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen. Käsitksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Tampereella 23. päivänä joulukuuta 2013

PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö

Markku Launis
KHT

Janne Rajalahti
KHT

Tietoja osakkeista

Osakepääoma ja osakkeet

Tilikauden lopussa yhtiön osakepääoma oli 5 568 681,60 euroa. Osakkeiden liikkeelle laskettu osakemäärä oli tilikauden lopussa 51733110 kappaletta. Yhtiöllä on osakasluettelon 31.10.2013 mukaan 3 658 (3 780) osakkeenomistajaa.

Yhtiön osakkeet on julkisesti noteerattu vuodesta 1989. Tällä hetkellä yhtiön osakkeet on noteerattu NASDAQ OMX Helsingissä.

Yhtiön hallussa oleva omien osakkeiden määrä katsauskauden lopussa oli 490956 kappaletta (tilikauden alussa 552566 kappaletta). Omien osakkeiden määrä vastasi 0,95 prosenttia koko tilikauden lopun osakemäärästä ja äänimäärästä. Yhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtajan yhteenlaskettu omistusosuus yhtiön osakkeista on 6.736.469 kappaletta. Omistus edustaa 13 % osakemäärästä.

Yhtiökokouksen 31.1.2012 ja hallituksen päätösten mukaisesti Panostaja Oyj luovutti 14.12.2012 hallituksen jäsenille kokouspalkkioiden maksuna yhteensä 12 656 kappaletta osakkeita ja yhtiökokouksen 29.1.2013 ja hallituksen päätöksen mukaisesti 7.3.2013 yhteensä 15 384 kappaletta, 6.6.2013 yhteensä 16 902 kappaletta sekä 5.9.2013 yhteensä 16 668 kappaletta.

Yhtiökokous 29.1.2013 valtuutti hallituksen päättämään omien osakkeiden hankkimisesta siten, että omia osakkeita hankitaan yhdessä tai useammassa erässä siten, että valtuutuksen perusteella voidaan omia osakkeita hankkia enintään 5 100 000 osaketta. Omia osakkeita voidaan valtuutuksen nojalla hankkia vain vapaalla omalla pääomalla. Hallitus ei ole käyttänyt yhtiökokouksen antamaa valtuutusta omien osakkeiden hankinnasta katsauskauden aikana.

Vaihdeettavaa pääomalainaa 2011 oli katsauskauden lopussa jäljellä 15 000 000 euroa. Lainan korko on 6,5 prosenttia ja laina-aika 7.2.2011–1.4.2016. Osakkeen alkuperäinen vaihtokurssi on 2,20 euroa ja lainaosuudet voidaan vaihtaa enintään 6 818 181 yhtiön osakkeeseen. Lainaosuuksia on yhteensä 300 kappaletta ja ne ovat kaupankäynnin kohteena Nasdaq OMX Helsinki Oyj:n pörssilistalla. Osakkeiden vaihtokurssi merkitään yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Panostaja Oyj vastaanotti 28.12.2012 arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 pykälän mukaisen ilmoituksen omistusosuuden muutoksesta yhtiössä. Matti Koskenkorvan osuus ylitti 10 prosenttia Panostaja Oyj:n osakkeiden äänimäärästä.

Osakekurssin kehitys ja osakkeenomistus

Panostaja Oyj:n osakkeen kurssi vaihteli tilikauden aikana 0,66 euron ja 0,86 euron välillä. Osakkeiden osakevaihto katsauskaudella oli 3 814 701 kappaletta, mikä edustaa 7,4 % osakekannasta. Osakkeen tilikauden päätöskurssi oli 0,80 euroa. Yhtiön osakekannan markkina-arvo oli tilikauden lopussa 41,4 milj. euroa.

Hallitus päätti 16.12.2010 uudesta Panostajan johtoryhmän jäsenten pitkäaikaisesta kannustin- ja sitouttamisjärjestelmästä. Johtoryhmän jäsenillä on tilinpäätöshetkellä henkilökohtaisessa tai määräysvallassaan olevan yhtiön omistuksessa yhteensä 750.000 kpl Panostajan osaketta (lähtötilanne 950 000 osaketta). Heikki Nuutila ei ole enää 1.1.2013 lähtien ollut yhtiön palveluksessa. Hänen omistuksessaan on 200 000 kappaletta Panostajan osakkeita.

Pravia Oy (Juha Sarsama)	350 000 kpl
Artaksan Oy (Simo Mustila)	200 000 kpl
Comito Oy (Tapio Tommila)	200 000 kpl
Yhteensä	750 000 kpl

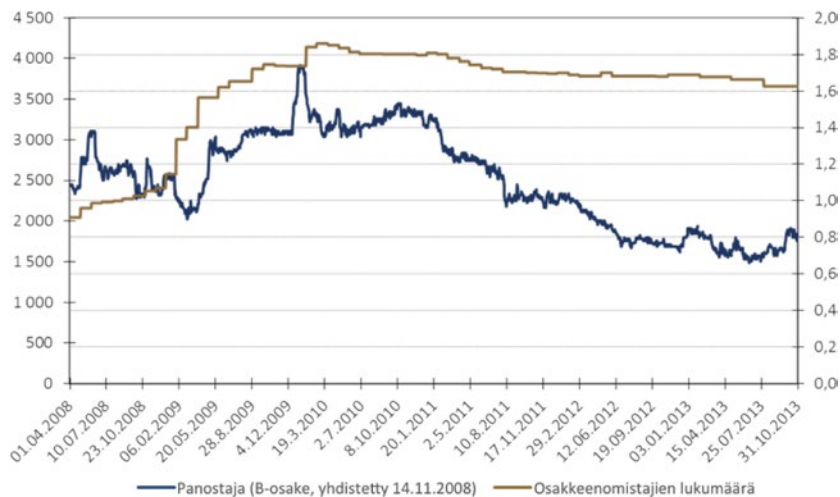
Järjestelyn tekohetkellä silloiset johtoryhmän jäsenet ovat rahoittaneet sijoituksensa osittain itse ja osittain yhtiön lainoituksen avulla ja jäsenet kantavat aidon yrittäjäriskin järjestelmään tekemänsä sijoituksen osalta. Vuosina 2011–2015 järjestelmään kuuluville johtoryhmän jäsenille voidaan myöntää palkkiona asetettujen tavoitteiden saavuttamisen perusteella yhteensä enintään 237 500 Panostajan osaketta. Lisäksi mahdollista palkkiota maksetaan siten rahana, että se kattaa palkkiosta aiheutuvat verot ja veronluonteiset maksut. Palkkiona saatujen osakkeiden osalta johtoryhmän jäsenillä on velvollisuus olla luovuttamatta osakkeita 27 kuukauden aikana niiden saamisesta.

Osakkeen vaihto sekä kurssit

	Alin, €	Ylin, €	Osakeantioikaistu vaihto kpl	%-osakkeista
2013	0,66	0,86	3 814 701	7,4
2012	0,73	1,05	5 725 530	11,1
2011	0,97	1,51	3 841 477	7,7
2010	1,32	1,75	5 301 507	11,2
2009	0,89	1,4	8 108 040	17,5

	A-osake		Osakeantioikaistu		B-osake		Osakeantioikaistu	
	Alin, €	Ylin, €	vaihto kpl	%-osakkeista	Alin, €	Ylin, €	vaihto kpl	%-osakkeista
2008	1,02	1,75	1 230 729	2,7	1,00	1,73	4 185 846	9,4
2007	1,21	1,83	1 646 454	9,5	1,20	1,79	4 317 106	23,3
2006	0,94	1,24	507 956	2,9	0,92	1,20	999 167	8,7
2005	0,59	1,06	1 353 791	7,8	0,65	1,09	949 059	9,3
2004	0,35	0,85	2 410 488	13,4	0,37	0,76	2 213 432	23,7

Osakkeen kurssikehitys ja osakasmäärän kehitys

Suurimmat osakkeenomistajat

20 suurinta osakkeenomistajaa 31.10.2013

	Osakkeita kpl	% osakkeista		Osakkeita kpl	% osakkeista
1 Koskenkorva Matti	6 000 000	11,60 %	11 Kumpu Minna	982 170	1,90 %
2 Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera	4 259 000	8,23 %	12 Koskenkorva Karri	964 805	1,86 %
3 Koskenkorva Maija	3 821 742	7,39 %	13 Porkka Harri	951 000	1,84 %
4 Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia	3 468 576	6,70 %	14 Koskenkorva Helena	918 101	1,77 %
5 Treindex Oy	3 400 000	6,57 %	15 Leino Satu	831 653	1,61 %
6 Koskenkorva Mauno	1 640 769	3,17 %	16 Haajanen Taru	790 917	1,53 %
7 Koskenkorva Mikko	1 245 139	2,41 %	17 Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola	674 000	1,30 %
8 Johtopanos Oy	1 030 000	1,99 %	18 Panostaja Oy	490 956	0,95 %
9 Tampereen Seudun Osuuspankki	985 334	1,90 %	19 Koskenkorva Pekka	433 502	0,84 %
10 Malo Hanna	982 207	1,90 %	20 Pravia Oy	432 500	0,84 %
				34 302 371	66,31 %
			Muut osakkeenomistajat	17 430 739	33,69 %
			Yhteensä	51 733 110	100,00 %

Osakkeenomistuksen jakautuminen suuruusluokittain 31.10.2013

Osakemäärä	Omistajia kpl	%	Osakkeita/ääniä kpl	%
1–1000	1 820	49,75	940 053	1,82
1001–10000	1 545	42,24	5 124 517	9,91
10001–100000	253	6,92	6 451 126	12,47
100001–1000000	32	0,87	14 159 239	27,37
1000001–	8	0,22	24 865 226	48,06
Yhteensä	3 658	100,00	51 540 161	99,63
joista hallintarekisteröityjä	6		21 098	0,04
Yhteistilillä			192 949	0,37
Liikkeeseenlaskettu määrä			51 733 110	100,00

Osakkeenomistuksen jakautuminen sektoreittain 31.10.2013

Sektoriluokka	Omistajia kpl	%	Osakkeita/ääniä kpl	%
Yritykset	146	3,99	7 082 162	13,69
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10	0,27	5 545 551	10,72
Julkisyhteisöt	1	0,03	4 259 000	8,23
Kotitaloudet	3480	95,13	34 363 499	66,42
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	10	0,27	263 282	0,51
Ulkomaat	11	0,3	26 667	0,05
Yhteensä	3658	99,99	51 540 161	99,59
Hallintarekisteröityjä	6		21 098	0,04
Yhteistilillä			192 949	0,37
Liikkeeseenlaskettu määrä			51 733 110	100,00

PANOSTAJA OYJ

Kalevantie 2, 33100 Tampere

Puhelin 050 68 570

panostaja@panostaja.fi

www.panostaja.fi